

Åtgärder inom arbetslöshetsförsäkringen, m.m.

Sammanfattning

I detta ärende behandlar arbetsmarknadsutskottet regeringens proposition 2012/13:12 Åtgärder inom arbetslöshetsförsäkringen m.m., två motioner väckta med anledning av propositionen och ett yrkande som har väckts under utskottsbehandlingen. I betänkandet behandlas också 43 motionsyrkanden om arbetslöshetsförsäkringen från den allmänna motionstiden 2012.

I propositionen föreslår regeringen ändringar och förtydliganden i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor och lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 september 2013.

Utskottet välkomnar regeringens förslag om bl.a. effektivare åtgärder och regler om uteslutning och frånkännande i arbetslöshetsförsäkringen. Enligt utskottets mening kan försäkringens funktion som en brygga mellan olika anställningar förväntas fungera smidigare för den enskilde och arbetslöshetstiderna kortas när det blir tydligare för den som söker arbete vad som förväntas av honom eller henne. Utskottet ställer sig också bakom förslagen till tydligare regler för arbetslöshetskassornas återbetalningsskyldighet och förslagen om vissa ändringar i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utskottet kan inte instämma i den kritik mot propositionen som framförs i Miljöpartiets motion 2012/13:A14 och i Vänsterpartiets yrkande under utskottsbehandlingen. Tvärtemot vad dessa partier hävdar anser utskottet att förslagen präglas av insikten att åtgärdsregleringen fungerar som mest effektivt när den har karaktären av ett signalsystem, snarare än ett bestraffningssystem. Förslagen ligger väl i linje med en sådan, mildare syn på åtgärderna. Utskottet kan inte heller ställa sig bakom de invändningar i enskildheter som Sverigedemokraterna framför i motion 2012/13:A13 yrkandena 2–4.

Utskottet anser mot denna bakgrund att riksdagen bör anta propositionens lagförslag och avslå motionerna.

Utskottet kan inte ställa sig bakom något av de motionsyrkanden om arbetslöshetsförsäkringen från den allmänna motionstiden 2012 som behandlas i betänkandet. Utskottet är positivt till de förändringar som regeringen gjort av arbetslöshetsförsäkringen, med tydligare fokus på omställning och återgång i arbete. Utskottet kan också konstatera att den parlamentariska socialförsäkringsutredningen behandlar många av de ämnen som tas upp i motionerna. Utskottet anser inte att det är lämpligt att förekomma utredningens arbete.

Utskottet avstyrker samtliga motioner även i denna del.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning	8
Propositionens huvudsakliga innehåll	8
Utskottets överväganden	10
Åtgärder inom arbetslöshetsförsäkringen m.m.	10
Behovet av förändringar	11
Allmänna villkor för rätt till ersättning	14
Förändringar i åtgärdsreglerna	17
Uppgiftsskyldighet och åtgärder	23
Uteslutning av medlem som inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde	31
Innehållande av ersättning	33
Återbetalning av statsbidrag	35
Arbetsförmedlingens behandling av känsliga personuppgifter	38
Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	40
Sammanfattande ställningstagande till propositionen med följdyrkanden	41
Allmänna principer för försäkringen	42
Administration av arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	47
Villkor för ersättning	49
Neutralare och enklare regelverk	53
Förtroendevaldas ersättning	55
Ersättning i vissa särskilda fall	58
Reservationer	63
1. Avslag på propositionen, punkt 1 (MP, V)	63
2. Antagande av lagförslag, punkt 2 (SD)	64
3. Allmänna principer för försäkringen, punkt 3 (S)	66
4. Allmänna principer för försäkringen, punkt 3 (MP)	68
5. Allmänna principer för försäkringen, punkt 3 (SD)	69
6. Allmänna principer för försäkringen, punkt 3 (V)	70
7. Administration av arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd, punkt 4 (SD)	73
8. Administration av arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd, punkt 4 (V)	73
9. Villkor för ersättning, punkt 5 (SD)	74
10. Villkor för ersättning, punkt 5 (V)	75
11. Neutralare och enklare regelverk, punkt 6 (S)	78
12. Neutralare och enklare regelverk, punkt 6 (V)	79
13. Förtroendevaldas ersättning, punkt 7 (V)	81
14. Ersättning i vissa särskilda fall, punkt 8 (S)	82
15. Ersättning i vissa särskilda fall, punkt 8 (SD)	83
16. Ersättning i vissa särskilda fall, punkt 8 (V)	83
Särskilt yttrande	85
Villkor för ersättning, punkt 5 (S)	85

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag	86
Propositionen	86
Följdmotionerna	86
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	87

Bilaga 2

Regeringens lagförslag	91
------------------------------	----

Tabell

Tabell 1 Avstängningstider enligt nuvarande 44 § ALF	18
--	----

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår Vänsterpartiets yrkande under utskottsbehandlingen och motion

2012/13:A14 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP).

Reservation 1 (MP, V)

2. Antagande av lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,
3. lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:12 punkterna 1–3 och avslår motion

2012/13:A13 av Sven-Olof Sällström och Erik Almqvist (båda SD) yrkandena 2–4.

Reservation 2 (SD)

3. Allmänna principer för försäkringen

Riksdagen avslår motionerna

- 2012/13:Fi303 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 26,
 2012/13:A203 av Anders Andersson (KD) yrkandena 1 och 2,
 2012/13:A248 av Hillevi Larsson (S),
 2012/13:A260 av Staffan Danielsson (C),
 2012/13:A265 av Lennart Axelsson (S),
 2012/13:A292 av Erik Almqvist och Sven-Olof Sällström (båda SD) yrkandena 1 och 3,
 2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 9, 10 och 24,
 2012/13:A324 av Anna Wallén m.fl. (S),
 2012/13:A381 av Edward Riedl (M) och
 2012/13:A384 av Erik Almqvist (SD) yrkandena 1 och 3.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (MP)

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (V)

4. Administration av arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Riksdagen avslår motionerna

- 2012/13:A292 av Erik Almqvist och Sven-Olof Sällström (båda SD) yrkandena 2 och 4,
 2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 25,
 2012/13:A319 av Staffan Danielsson (C) och

2012/13:A384 av Erik Almqvist (SD) yrkande 2.

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (V)

5. Villkor för ersättning

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:A13 av Sven-Olof Sällström och Erik Almqvist (båda SD) yrkande 1,

2012/13:A267 av Jörgen Hellman m.fl. (S),

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 11–14 och 21–23 samt

2012/13:A372 av Lena Hallengren (S).

Reservation 9 (SD)

Reservation 10 (V)

6. Neutralare och enklare regelverk

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 15, 16, 19 och 20 samt

2012/13:A356 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 4.

Reservation 11 (S)

Reservation 12 (V)

7. Förtroendevaldas ersättning

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:A290 av Jörgen Hellman m.fl. (S),

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 18,

2012/13:A316 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (S) och

2012/13:A344 av Helén Pettersson i Umeå m.fl. (S).

Reservation 13 (V)

8. Ersättning i vissa särskilda fall

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:A221 av Hans Rothenberg (M),

2012/13:A246 av Krister Örnfjäder (S),

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 17,

2012/13:A325 av Sven-Erik Bucht (S) och

2012/13:A334 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S).

Reservation 14 (S)

Reservation 15 (SD)

Reservation 16 (V)

Stockholm den 21 februari 2013

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Elisabeth Svantesson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Elisabeth Svantesson (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Christer Nylander (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Annika Qarlsson (C), Johan Andersson (S), Mehmet Kaplan (MP), Mattias Karlsson (SD), Lotta Finstorp (M), Penilla Gunther (KD) och Ali Esbati (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar arbetsmarknadsutskottet regeringens proposition 2012/13:12 Åtgärder inom arbetslöshetsförsäkringen m.m., två motioner väckta med anledning av propositionen och ett yrkande som har väckts under utskottsbehandlingen. I betänkandet behandlas också 43 motionsyrkanden om arbetslöshetsförsäkringen från den allmänna motionstiden 2012.

I propositionen föreslår regeringen ändringar och förtydliganden i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, förkortad ALF, lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor, förkortad LAK, och lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, i det följande förkortad Arbetsförmedlingens registerlag. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 september 2013.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och motionsförslagen finns i bilaga 1 och regeringens lagförslag i bilaga 2.

Propositionsförslagen har föregåtts av promemorian Rättssäkerhet och likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 2012:3). Promemorian har remissbehandlats. Arbetsmarknadsdepartementet har haft ett remissmöte som kompletterat det ordinarie remissförfarandet.

Lagrådet har yttrat sig över lagförslagen i lagrådsremissen Förtydliganden av bestämmelser för arbetslöshetsförsäkringen och a-kassorna och ändring i Arbetsförmedlingens registerlag. Regeringen har i huvudsak följt Lagrådets förslag. I propositionen har det dessutom gjorts vissa redaktionella förändringar i förhållande till det remitterade förslaget. I propositionen lämnas även förslag på vissa ändringar i ALF förutom de som lämnats i lagrådsremissen. Dessa faller enligt regeringens bedömning inte inom Lagrådets granskningsområde.

En skrivelse har inkommit till utskottet i ärendet från Akademikernas a-kassa (AEA).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen omfattar ändringar och förtydliganden i ALF, LAK och Arbetsförmedlingens registerlag.

I ALF föreslås ändringar i de allmänna villkoren. Det föreslås även genomgripande förändringar av systemet för åtgärder. Förändringarna innebär att bestämmelserna om nedsättning av dagpenning upphävs och att avstängning från rätten till ersättning ska utgöra den enda åtgärden för handlingar som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Förändringarna innebär också att fler åtgärdsgrunder införs, men att åtgärderna över lag mildras. Det föreslås vidare att arbetslöshetskassorna ska få

utökade möjligheter att hålla inne ersättning under tid då rätten till ersättning utreds. Slutligen föreslås att en sökande i ett ärende om ersättning ska intyga att lämnade uppgifter är riktiga och meddela ändrade förhållanden.

I LAK föreslås att en enskild som låtit bli att anmäla ändrade förhållanden av betydelse för rätten till ersättning ska uteslutas som medlem ur en arbetslöshetskassa eller fränkännas rätten till ersättning. Övriga förslag om uteslutning och fränkännande samt förslag om återbetalning av statsbidrag syftar till att göra reglerna mer enhetliga.

I Arbetsförmedlingens registerlag föreslås att alla känsliga personuppgifter som omfattas av 13 § personuppgiftslagen (1998:204), förkortad PUL, ska få behandlas i en databas, om de har lämnats i ett ärende.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2013.

Utskottets överväganden

Åtgärder inom arbetslöshetsförsäkringen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring, i lagen om arbetslöshetskassor och i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Riksdagen avslår de motioner som väckts med anledning av propositionen och det yrkande om avslag på propositionen som väckts under utskottsbehandlingen.

Jämför reservationerna 1 (MP, V) och 2 (SD).

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta avsnitt regeringens proposition 2012/13:12 Åtgärder inom arbetslöshetsförsäkringen m.m., två motioner väckta med anledning av propositionen och ett yrkande om avslag på propositionen som har väckts under utskottsbehandlingen.

Propositionen omfattar ändringar och förtydliganden i ALF, LAK och Arbetsförmedlingens registerlag. I ALF föreslås ändringar i de allmänna villkoren. Det föreslås även genomgripande förändringar av systemet för åtgärder. Det föreslås vidare att arbetslöshetskassorna ska få utökade möjligheter att hålla inne ersättning under tid då rätten till ersättning utreds. Slutligen föreslås att en sökande i ett ärende om ersättning ska intyga att lämnade uppgifter är riktiga och meddela ändrade förhållanden. I LAK föreslås bl.a. att en enskild som låtit bli att anmäla ändrade förhållanden av betydelse för rätten till ersättning ska utslutas som medlem ur en arbetslöshetskassa eller fränkännas rätten till ersättning. I Arbetsförmedlingens registerlag föreslås att alla känsliga personuppgifter som omfattas av 13 § PUL ska få behandlas i en databas, om de har lämnats i ett ärende. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2013.

Utskottet välkomnar propositionens förslag om bl.a. effektivare åtgärder och regler om utslutning och fränkännande i arbetslöshetsförsäkringen. Enligt utskottets mening kan försäkringens funktion som en brygga mellan olika anställningar förväntas fungera smidigare för den enskilde och arbetslöshetstiderna kortas när det blir tydligare för den som söker arbete vad som förväntas av honom eller henne. Utskottet ställer sig också bakom förslagen till tydligare regler för arbetslöshetskassornas återbetalningsskyldighet, som bör kunna leda till en mer rättssäker och transparent handläggning. Förslagen om vissa ändringar i Arbetsförmedlingens registerlag är enligt utskottets mening nödvändiga för att göra de sökandes själv-

rapportering effektiv. Den risk för intrång i enskildas personliga integritet som förslagen medför är enligt utskottets bedömning liten och försvarbar med hänsyn till nyttan av förslagen.

Utskottet kan inte instämma i den kritik mot propositionen som framförs i Miljöpartiets motion 2012/13:A14 och i Vänsterpartiets yrkande som väckts under utskottsbehandlingen. Tvärtemot vad dessa partier hävdar anser utskottet att förslagen präglas av insikten att åtgärdsregleringen fungerar som mest effektivt när den har karaktären av ett signalsystem, snarare än ett bestraffningssystem. Förslagen ligger väl i linje med en sådan, mildare syn på åtgärderna. Utskottet kan inte heller ställa sig bakom de invändningar i enskildheter som Sverigedemokraterna framför i motion 2012/13:A13 yrkandena 2–4.

Utskottet anser mot denna bakgrund att riksdagen bör anta propositionens lagförslag och avslå motionerna.

Propositionen, följdmotionerna samt det yrkande som väckts under utskottsbehandlingen behandlas nedan avsnitt för avsnitt.

Behovet av förändringar

Propositionen

Regeringen slår i proposition 2012/13:12 fast att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring mellan två arbeten som ska ge ekonomiskt stöd i händelse av arbetslöshet men även innehålla incitament för att tiden i arbetslöshet ska bli så kort som möjligt. Arbetslöshetsförsäkringens system för åtgärder när en arbetssökande inte fullgör sina skyldigheter ska understödja villkoren i försäkringen.

De förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen som föreslås i propositionen syftar enligt regeringen till att klargöra vilka handlingar som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen och innebär att den sökande kan komma att varnas eller stängas av från rätten till ersättning. Reglerna syftar även bl.a. till att den sökande ska ges möjlighet att ändra ett handlingssätt som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. I dag tillämpas i många fall inte åtgärderna i arbetslöshetsförsäkringen trots att förutsättningarna för dem är uppfyllda. En anledning till detta kan vara att åtgärderna uppfattas som oproportionerliga i förhållande till handlandet. Det är dock viktigt att åtgärderna utformas på ett sådant sätt att det framgår vilka handlingar som inte stämmer överens med villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Samtidigt får åtgärderna inte leda till orimliga ekonomiska konsekvenser för den sökande.

De förslag som presenteras i propositionen syftar till att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan den offentliga arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna. Den offentliga arbetsförmedlingens del i kontrollarbetet renodlas till att kontrollera och underrätta. Även arbetslöshetskassornas funktion i kontrollarbetet bör tydliggöras genom att kassorna utreder och

beslutar om eventuella åtgärder. Syftet är att skapa ett tydligare samband mellan de handlingar som inte stämmer överens med villkoren i arbetslöshetsförsäkringen och besluten om åtgärder. Dessutom klargörs att det är den enskilde själv som är ytterst ansvarig för att lösa sin arbetslöshetsituation genom att aktivt söka lämpliga arbeten.

Motionen

Miljöpartiet yrkar i kommittémotion 2012/13:A14 av *Gunvor G Ericson m.fl. (MP)* i denna del avslag på propositionen utom i den del som avser 43 § ALF. Partiet anser att det vore bättre att avvakta den parlamentariska socialförsäkringsutredningens slutbetänkande och inte genomföra mindre förändringar under tiden. Ett av de definierade problemen med dagens system är enligt Miljöpartiets mening just att det saknar helhetssyn och är något av ett lapptäcke. De förändringar som föreslås i den aktuella propositionen utgår ensidigt från uppfattningen att det enbart är genom ökad kontroll och stramare villkor som arbetslöshetsförsäkringen blir en fungerande omställningsförsäkring. Miljöpartiet anser att det är av yttersta vikt att arbetslöshetsförsäkringen tydligare utgår från ett rättighetsperspektiv för att det syftet ska uppnås. Med ett för individen tydligt regelverk, klart definierade krav och rätt stöd blir arbetslöshetsförsäkringen effektiv.

Yrkande väckt under utskottsbehandlingen

Vänsterpartiet har genom *Christina Höj Larsen* under utskottsbehandlingen yrkat avslag på proposition 2012/13:12 i dess helhet. Partiet anser att det vore bättre att avvakta den parlamentariska socialförsäkringsutredningens slutsatser och inte genomföra mindre förändringar under tiden. Man anser också att propositionens förslag har en onödig betoning av straff och sanktioner.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att en förutsättning för att arbetslöshetsförsäkringen ska kunna fungera som en omställningsförsäkring är att den sökande förstår vad som förväntas av honom eller henne så att tiden i arbetslöshet blir så kort som möjligt. I likhet med regeringen anser utskottet att arbetslöshetsförsäkringens system för åtgärder när en arbetssökande inte fullgör sina skyldigheter ska understödja villkoren i försäkringen.

För att detta ska vara möjligt måste åtgärderna enligt utskottets mening vara utformade på ett sådant sätt att de sänder en tydlig signal till den sökande när han eller hon brutit mot regelverket utan att sanktionerna medför oproportionerliga ekonomiska konsekvenser för den sökande. Att sanktionerna uppfattas som proportionerliga kan också antas vara viktigt i ett annat avseende. Som regeringen framför i propositionen tillämpas i många fall inte åtgärderna i arbetslöshetsförsäkringen i dag trots att förutsättning-

arna för dem är uppfyllda. En anledning till detta kan vara att åtgärderna uppfattas som oproportionerliga i förhållande till handlandet och att Arbetsförmedlingens och arbetslöshetskassornas handläggare därför avstår från att lämna underrättelser respektive besluta om åtgärder.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det är välkommet att regeringen i propositionen bl.a. föreslår att åtgärdssystemet i ALF ändras så att fler beteenden som inte överensstämmer med regelverket beivras men att åtgärderna samtidigt mildras dels genom att sanktionsnivån generellt sänks, dels genom att åtgärdstrappan ges flera steg så att den sökande ges goda möjligheter att rätta sig efter regelverket. Utskottet anser också att de förslag om bl.a. innehållande av ersättning, återbetalning av statsbidrag och förändringar i Arbetsförmedlingens registerlag som finns i propositionen är ägnade att bidra till en tydligare, mer rättssäker och mer effektivt fungerande omställningsförsäkring.

Utskottet kan konstatera att de allra flesta av de frågor som behandlas i propositionen – åtgärder, anmälningsskyldighet, innehållande av ersättning, uteslutning och uppgiftshantering – inte omfattas av den parlamentariska socialförsäkringsutredningens direktiv. Av de förslag som lämnas i propositionen är det endast frågorna om de allmänna villkorens utformning och om återbetalning av statsbidrag som med ledning av direktivens utformning skulle kunna komma att beröras i utredningens arbete. Mot denna bakgrund kan utskottet inte dela Miljöpartiets och Vänsterpartiets inställning att utredningens arbete behöver avvaktas. Utskottet kan dock i viss mån ställa sig bakom Miljöpartiets efterlysning av en helhetssyn när man ska se över försäkringens regelverk. Det är därför välkommet att utredningen givits vida direktiv. Det centrala är dock enligt utskottets mening att de delar av försäkringen vars utformning påverkar hur andra delar av försäkringen fungerar bedöms i ett sammanhang. De förslag som läggs i propositionen kan i huvudsak antas vara skilda från de frågeställningar som utredningen har att hantera. Utskottet noterar i sammanhanget att Miljöpartiet och Vänsterpartiet i sina respektive budgetalternativ och i andra riksdagsförslag inte avstått från att föreslå förändringar på områden som berörs av utredningens arbete.

Utskottet har samtidigt svårt att se hur Miljöpartiets kritik i fråga om behovet av helhetssyn vid reformer av arbetslöshetsförsäkringen överensstämmer med deras förslag att avslå propositionen med undantag för en viss särskild bestämmelse som utgör en del av regeringens reformförslag. Miljöpartiet beskriver dagens reglering av försäkringen som ett lapptäcke. Enligt utskottets mening skulle en sådan tendens snarast förstärkas om riksdagen följde Miljöpartiets yrkande. Det framstår för utskottet som synnerligen olämpligt att bryta ut en enskild del i det nya system som regeringen föreslår och försöka foga in den i det nuvarande systemet. Det vore av lagtekniska skäl inte heller möjligt att bara ändra en enskild bestämmelse

på det sätt som Miljöpartiet föreslår, bl.a. för att samma bestämmelse då skulle regleras i två olika lagrum. Utskottet återkommer till denna fråga under avsnittet Förändringar i åtgärdsreglerna nedan.

Utskottet vänder sig emot Miljöpartiets och Vänsterpartiets beskrivning av förslagen i propositionen som ensidigt betonande ökad kontroll och stramare villkor. Enligt utskottets bedömning syftar förslagen tvärtom till att skapa ett sanktionssystem som är mjukare än det nuvarande och mer inriktat på att den sökande snabbt ska ges möjlighet att anpassa sitt beteende till de krav som – redan i dag – ställs för att vara berättigad till ersättning.

Utskottet vill påminna om att en sökande enligt dagens regelverk exempelvis riskerar att omedelbart förlora sin rätt till ersättning om han eller hon inte medverkar till att en individuell handlingsplan upprättas. Enligt det nya systemet skulle personen i första hand varnas och få en möjlighet att ändra sitt beteende. Om den sökande inte uppmärksammar och reagerar på denna signal skulle han eller hon vid andra tillfället bli avstängd från ersättning i en ersättningsdag. Först vid det femte tillfället riskerar den sökande att helt förlora rätten till ersättning.

För båda de typer av förseelser som medför åtgärder såväl i det nuvarande som i det föreslagna systemet – att förlänga respektive orsaka sin arbetslöshet – är sanktionerna konsekvent mildare i det föreslagna systemet och fler upprepade förseelser krävs för att den sökande helt ska förlora rätten till ersättning.

Även om något fler beteenden än i dag skulle komma att sanktioneras enligt det föreslagna systemet är utskottets samlade bedömning att åtgärderna i högre grad än i dag skulle få karaktären av ett signalsystem, snarare än ett system för bestraffning. Som regeringen framhåller i propositionen finns det forskningsstöd för att mildare men mer frekventa åtgärder är effektivare för att understryka arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring än åtgärder som är mer ingripande, men som tillämpas mer sällan.

Utskottet övergår nu till att behandla propositionen och övriga yrkanden i de delar som avser allmänna villkor för rätt till ersättning.

Allmänna villkor för rätt till ersättning

Rättslig bakgrund

För att vara berättigad till arbetslöshetsersättning enligt ALF krävs att sökande uppfyller de allmänna villkoren (9 §), dvs. att de

1. är arbetsföra och oförhindrade att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,
2. är beredda att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte anmält hinder som kan godtas av arbetslöshetskassan,

3. är anmälda som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,
4. medverkar till att en individuell handlingsplan upprättas i samråd med den offentliga arbetsförmedlingen, och
5. aktivt söker ett lämpligt arbete men inte kan få ett sådant arbete.

Vad som utgör ett lämpligt arbete enligt 9 § ALF regleras i 11 § ALF.

Ersättning lämnas inte till en sökande som deltar i utbildning, är permitterad utan lön, är tjänstledig utan lön eller har rätt till etableringsersättning enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (10 § första stycket ALF).

Ersättning enligt grundförsäkringen lämnas inte till personer som har uteslutits från medlemskap enligt 37 § första stycket 2 LAK under en tid av ett år från uteslutningen (10 § andra stycket ALF). Den som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar har inte rätt till ersättning vid fortsatt arbetslöshet (9 § andra stycket ALF).

Utöver dessa allmänna villkor måste en arbetssökande uppfylla arbetsvillkoret (12–14 §§ ALF) för att vara berättigad till ersättning. För att få inkomstrelaterad ersättning krävs därutöver att den sökande uppfyller medlemsvillkoret (7 § ALF).

Propositionen

Regeringen konstaterar i proposition 2012/13:12 *punkten 1 i denna del* att 9 § ALF i dag omfattar både villkor som innebär konkret handlande från den sökandes sida och villkor av mer grundläggande karaktär. För att göra arbetslöshetsförsäkringen enklare och tydligare bör det enligt regeringens mening klart framgå vad som förväntas av den sökande. De allmänna villkoren bör därför endast innehålla krav av grundläggande karaktär. Kraven ska kunna uppfyllas den första arbetslösa dagen, och den sökande ska sedan uppfylla dem så länge han eller hon ansöker om ersättning. De allmänna villkoren är dock inte de enda krav som ställs på den sökande. För att få en fullständig bild av vad som förväntas av en sökande som gör anspråk på ersättning måste hänsyn även tas till reglerna om åtgärder. De nuvarande kraven på att en sökande är arbetsför och oförhindrad att åta sig arbete i viss omfattning, är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen och i övrigt står till arbetsmarknadens förfogande är av sådan grundläggande karaktär som sökanden kan uppfylla första arbetslösa dagen, varför de även fortsättningsvis bör utgöra allmänna villkor.

Regeringen föreslår att det utöver nämnda krav uttryckligen ska framgå av de allmänna villkoren (9 § ALF) att en sökande även i övrigt ska stå till arbetsmarknadens förfogande för att ha rätt till ersättning. Att medverka till att en individuell handlingsplan upprättas, vara beredd att anta ett erbjudet lämpligt arbete och aktivt söka ett lämpligt arbete ska inte längre utgöra allmänna villkor utan i stället göras till grund för åtgärd

enligt nya bestämmelser om varning och avstängning (se nedan). Bestämmelserna om vad som ska anses utgöra ett lämpligt arbete ska enligt förslaget flyttas från avsnittet om allmänna villkor till avsnittet om åtgärdsregler. Regeringen föreslår vidare att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om villkor för att en sökande ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande (ny 9 a § ALF).

Motionen

Miljöpartiet yrkar i kommittémotion 2012/13:A14 av *Gunvor G Ericson m.fl. (MP)* i denna del avslag på propositionen utom i den del som avser 43 § ALF. Med regeringens förslag om tydligare allmänna villkor för rätt till ersättning flyttas makten enligt Miljöpartiet från riksdagen till regeringen och myndigheterna. Partiet ser också behov av ett förtydligande vad gäller begreppet ”att stå till arbetsmarknadens förfogande” och vill framhålla vikten av att beakta de olika diskrimineringsgrunderna i sammanhanget.

Yrkande väckt under utskottsbehandlingen

Vänsterpartiet har genom *Christina Höj Larsen* under utskottsbehandlingen yrkat avslag på proposition 2012/13:12 i dess helhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag att göra en tydligare uppdelning av de krav som ställs på arbetssökande. Enligt förslaget ska man skilja på å ena sidan sådana krav som ska vara uppfyllda redan vid inskrivningen och som därför kan utgöra en del av de allmänna villkoren, och å andra sidan sådana krav som är knutna till ett visst handlande från den sökande (exempelvis att lämna in en aktivitetsrapport) och som därför i stället bör utgöra grund för beslut om eventuella åtgärder. Utskottet anser att en sådan åtskillnad gör systemet begripligare och konstaterar dessutom att vissa av de krav som nu ställs som en del av de allmänna villkoren helt enkelt inte kan uppfyllas vid själva inskrivningen. Trots att en åtskillnad alltså görs mellan olika typer av krav vill utskottet, i likhet med regeringen, peka på att de allmänna villkoren måste läsas tillsammans med bestämmelserna om åtgärder för att ge en fullständig bild av vad som krävs av den sökande för att han eller hon ska ha rätt till ersättning.

Det är enligt utskottets mening inte klart på vilken grund Miljöpartiet baserar påståendet att propositionens förslag om de allmänna villkoren skulle flytta makt från riksdag till regering och myndigheter. Utskottet vill uppmärksamma Miljöpartiet på att regeringen inte i någon del föreslår att en bestämmelse som i dag regleras genom lagstiftning i framtiden ska regleras på en lägre författningsnivå. Utskottet noterar att det i promemorian Rättssäkerhet och likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen föreslogs att

begreppet lämpligt arbete skulle upphävas men vill peka på att regeringen efter att ha tagit del av remissinstansernas bedömningar omprövat sitt ställningstagande i detta avseende. Bestämmelsen finns alltså kvar i lagen men är som en konsekvens av att lämpligt arbete nu är kopplat till åtgärdssystemet flyttad till den del av lagen där detta regleras.

När det gäller Miljöpartiets krav på ett förtydligande av begreppet ”att stå till arbetsmarknadens förfogande” kan utskottet inledningsvis konstatera att det är först genom propositionens förslag som begreppet – som länge varit en grundläggande princip för rätt till ersättning – över huvud taget förs in i lagen. Som nämnts ovan ställer sig utskottet bakom en tydligare principiell åtskillnad mellan sådana krav som ställs i de allmänna villkoren och sådana krav som indirekt ställs genom att de kan leda till åtgärder. Att stå till arbetsmarknadens förfogande är enligt utskottet ett exempel på ett sådant grundläggande krav som bör ingå i de allmänna villkoren. Förutom att vara arbetsför och oförhindrad att arbeta en viss tid per dag och vecka samt att vara anmäld hos arbetsförmedlingen bör den sökande också i övrigt stå till arbetsmarknadens förfogande. Som framgår av propositionen avses därmed bl.a. att den sökande ska ha för avsikt att arbeta och inte exempelvis göra sig onåbar. Regeringen eller dess myndigheter föreslås också få rätt att genom föreskrifter ytterligare tydliggöra villkoret. Enligt utskottets mening är begreppet därmed – sett till reglering såväl av allmänna villkor som av åtgärder – betydligt tydligare reglerat än vad som är fallet i dag.

Utskottet noterar att Miljöpartiet liksom regeringen och Diskrimineringsombudsmannen anser att diskrimineringsfrågor ska beaktas när föreskrifter meddelas. Utskottet har ingen annan uppfattning i detta avseende.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag i de delar som nu behandlats och övergår därmed till att behandla förslagen till förändringar i åtgärdsreglerna.

Förändringar i åtgärdsreglerna

Rättslig bakgrund

Arbetslöshetsförsäkringens regelverk innehåller i dag sanktionen nedsättning av ersättning för en sökande som förlänger sin arbetslöshetstid och avstängning från rätten till ersättning för en sökande som orsakar sin arbetslöshet.

Nedsättning av ersättning aktualiseras enligt 45 a § ALF om en sökande förlänger sin arbetslöshetstid genom att avvisa ett erbjudet lämpligt arbete utan godtagbart skäl, eller utan att uttryckligen ha avvisat sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att anställning inte kommit till stånd. Nedsättningen innebär att dagpenningen sätts ned med 25 procent i 40 ersättningsdagar (nedsättningstid) inom ersättningsperioden. Om ett sådant beteende upprepas sätts dagpenningen ned med 50 procent i

ytterligare 40 ersättningsdagar inom ersättningsperioden. Vid tredje tillfället förlorar den sökande sin rätt till ersättning tills han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor. Nedsättningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges ha lett till nedsättningen inträffade. Om en ny förseelse sker under nedsättnings- eller avstängningstiden räknas den nya nedsättningstiden från nedsättnings- eller avstängningstidens utgång. Den tid inom vilken nedsättningen av dagpenningen ska göras får inte överstiga 180 kalenderdagar från den dag då nedsättningstiden inleddes.

Avstängning från rätten till ersättning blir enligt 43 § ALF aktuellt om den sökande orsakat sin arbetslöshet genom att lämna sitt arbete utan giltig anledning, eller bli skild från arbetet på grund av otillbörligt uppförande. Avstängningstiden beror enligt 44 § ALF på hur länge det arbete den sökande lämnat eller skilts från sannolikt skulle ha varat. I avstängningstiden räknas bara in dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha lämnats, om avstängningen inte hade skett, eller dagar under vilka den sökande har utfört förvärvsarbete. I bestämmelsen finns också en begränsningsregel för hur många kalenderdagar avstängningen maximalt får vara. Förhållandena framgår av nedanstående tabell 1.

Tabell 1 Avstängningstider enligt nuvarande 44 § ALF

Orsak till avstängning	Avst.tid (ersätt. dagar)	Max antal kalenderdagar	Avst.tid (ersätt. dagar)	Max antal kalenderdagar	Avst.tid (ersätt. dagar)	Max antal kalenderdagar
<i>Arbetets sannolika varaktighet</i>	-5 dgr	-5 dgr	6-10 dgr	6-10 dgr	11+ dgr	11+ dgr
Lämnar arbete	10	28	20	56	45	112
Skild från arbete	20	56	40	112	60	168

Om beteendet upprepas under avstängningstiden beräknas enligt 45 § ALF en ny avstängningstid om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden. Om beteendet upprepas vid ett tredje tillfälle inom samma ersättningsperiod förlorar den sökande sin rätt till ersättning tills han eller hon därefter på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor. Avstängningstiden ska räknas från den dag då det förhållande som anges i 43 § inträffat.

Propositionen

Regeringen gör i proposition 2012/13:12 punkten 1 i denna del bedömningen att det nuvarande åtgärdssystemet inom arbetslöshetsförsäkringen kan uppfattas som oproportionerligt. Vissa handlingar kan leda till en kännbar åtgärd medan det för andra saknas möjlighet att besluta om någon åtgärd, trots att det i båda fallen kan röra sig om ageranden som inte är förenliga med de principer som ligger till grund för försäkringen. Regeringen konstaterar att det finns forskningsstöd för att mildare men mer frekventa åtgärder är effektivare för att understryka arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring än åtgärder som är mer ingripande,

men som tillämpas mer sällan. Antalet åtgärdsgrunder i arbetslöshetsförsäkringen bör därför utökas för att bättre svara mot de villkor som gäller i försäkringen. Åtgärderna bör även över lag mildras. Det är regeringens uppfattning att fler åtgärdsgrunder och mildare åtgärder understöder regelverket i arbetslöshetsförsäkringen.

Enligt regeringens mening är det nödvändigt att det finns flera olika nivåer av åtgärder för handlingar som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Att orsaka arbetslösheten, t.ex. genom att säga upp sig utan att ha ett nytt arbete, får anses vara mer allvarligt än att utebli från ett överenskommet möte med den offentliga arbetsförmedlingen. De två grupper av åtgärder som finns i dag – som gäller då den sökande förlänger tiden i arbetslöshet respektive då den sökande orsakar arbetslösheten – bör därför kompletteras med en tredje grupp som gäller när den sökande misskött sitt arbetssökande. Regeringen anser dessutom att det inom respektive grupp bör ske en upptrappning av åtgärder för att visa på allvarligheten i att upprepa handlingar som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen.

Regeringen hänvisar till att ett flertal granskningar under de senaste åren har visat att tillämpningen av bestämmelserna om åtgärderna nedsättning av dagpenning och avstängning från rätten till ersättning varierar kraftigt. En förklaring är att en nedsättning av dagpenningen kan vara komplicerad och svår att tillämpa, eftersom nedsättningen ska utgå från händelsedatumet. En annan förklaring är att en nedsättning av dagpenningen får konsekvenser under en längre tid för en sökande. Enligt regeringens uppfattning är åtgärden avstängning förhållandevis enkel, tydlig och överblickbar för en sökande. Mot den bakgrunden anser regeringen att åtgärden nedsättning av ersättning bör ersättas med avstängning från rätten till ersättning för situationer när en sökande orsakar sin arbetslöshet eller förlänger tiden i arbetslösheten.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att regelverket om åtgärder görs om till ett system med tre typer av förseelser av olika allvarlig grad – att missköta sitt arbetssökande, att förlänga sin tid i arbetslöshet respektive att orsaka sin arbetslöshet – där upprepade förseelser av samma typ leder till avstängning från ersättning i allt längre perioder. Samtidigt avskaffas åtgärden nedsättning av ersättning.

Den sökande anses enligt förslaget (43 § ALF) ha misskött sitt arbetssökande om han eller hon

- utan godtagbart skäl inte medverkat till att upprätta en individuell handlingsplan,
- utan godtagbart skäl inte lämnat en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen inom utsatt tid,
- utan godtagbart skäl inte besökt eller tagit kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen eller kompletterande aktör vid överenskommen eller på annat sätt beslutad tidpunkt,
- utan godtagbart skäl inte sökt anvisat lämpligt arbete, eller

- inte aktivt sökt lämpliga arbeten.

Vid det första tillfället ska den sökande ges en varning. Vid upprepade förseelser ska den sökande avstängas från ersättning. Avstängningstiden föreslås vara 1 ersättningsdag vid det andra tillfället, 5 ersättningsdagar vid det tredje tillfället och 10 ersättningsdagar vid det fjärde tillfället. Vid ett femte fall av misskötsamhet under ersättningsperioden ska sökanden inte ha rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

Den sökande anses enligt förslaget (ny 43 a § ALF) ha förlängt tiden i arbetslöshet om han eller hon utan godtagbart skäl

- avvisat ett erbjudet lämpligt arbete,
- genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd, eller
- avvisat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Den sökande ska enligt förslaget avstängas från ersättning i 5 ersättningsdagar vid första tillfället, i 10 ersättningsdagar vid det andra tillfället och i 45 ersättningsdagar vid det tredje tillfället. Om något sådant förhållande upprepas en fjärde gång under samma ersättningsperiod, ska sökanden inte ha rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

Den sökande anses enligt förslaget (ny 43 b § ALF) ha orsakat sin arbetslöshet om han eller hon

- utan giltig anledning lämnat sitt arbete,
- på grund av otillbörligt uppförande skilts från sitt arbete,
- utan giltig anledning lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas, eller
- uppträtt på ett sådant sätt att den offentliga arbetsförmedlingen återkallat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Den sökande ska enligt förslaget avstängas från ersättning i 45 ersättningsdagar eller i 20 ersättningsdagar om det är sannolikt att arbetet eller programmet skulle ha pågått högst 10 dagar. Om sökanden orsakar sin arbetslöshet en andra gång i anslutning till eller inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon på nytt stängas av från rätten till ersättning i 45 dagar (i 20 dagar vid ett kortare arbete eller program). Om något sådant förhållande upprepas en tredje gång under samma ersättningsperiod, ska sökanden inte ha rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

Den nuvarande bestämmelsen om vad som ska anses utgöra ett lämpligt arbete flyttas, med enstaka redaktionella ändringar, från 11 till 44 § ALF. Regeringen föreslår också att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl och giltig anledning (ny 44 a § ALF).

Om ett förhållande som medför avstängning upprepas under en pågående avstängningstid ska den nya avstängningstiden enligt förslaget inledas vid utgången av den föregående avstängningstiden. En avstängning föreslås inte få pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från det avstängningsgrundande förhållandet. Om en ny grund för avstängning inträffar under pågående avstängningstid, får avstängningen med anledning av det nya avstängningsgrundande förhållandet inte pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från utgången av den föregående avstängningstiden (45 § ALF).

Motionen

Miljöpartiet yrkar i kommittémotion 2012/13:A14 av *Gunvor G Ericson m.fl. (MP)* i denna del avslag på propositionen utom i den del som avser 43 § ALF. Det är enligt partiets uppfattning bra att det införs mjukare steg i 43 § genom att fler åtgärdsgrunder införs, att det ges en möjlighet att varna den sökande före en eventuell avstängning och att den tid som avstängningen gäller kopplas till att misskötsamhet upprepas.

Yrkande väckt under utskottsbehandlingen

Vänsterpartiet har genom *Christina Høj Larsen* under utskottsbehandlingen yrkat avslag på proposition 2012/13:12 i dess helhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det finns anledning att reformera åtgärdsreglerna i arbetslöshetsförsäkringen, såväl av rättssäkerhetsskäl som av effektivitetsskäl. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag.

Arbetsförmedlingen ska underrätta arbetslöshetskassan om det finns skäl att tro att en arbetssökande inte har rätt till arbetslöshetsersättning. Arbetslöshetskassan utreder därefter ärendet och fattar beslut om det ska utdelas en sanktion till den sökande eller inte. Utskottet noterar att det av en rapport från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF 2012:12) framgår att antalet underrättelser skiljer sig åt mellan olika platser i landet och mellan grupper av arbetssökande. Rapporten visar att det var dubbelt så vanligt att Arbetsförmedlingen lämnade underrättelse för unga än för övriga åldersgrupper. Skillnaden mellan arbetsmarknadsområden var också mycket stor. I Trollhättan var andelen som fick en underrättelse 6 per 1 000 ersättningsstagare, medan andelen i Karlskoga var 28 per 1 000. I rapporten upprepar Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) också tidigare indikationer (se IAF 2012:4) på att det finns en risk för att kontrollen av de arbetssökande i Arbetsförmedlingens samarbete med jobbcoach inte är säkerställd. Endast tolv underrättelser lämnades för personer i jobbcoachning under det första halvåret 2012, vilket var 3 per 1 000 sådana ersättningsstagare.

Av rapporten framgår också skillnader i arbetslöshetskassornas bedömning om den sökande ska bli föremål för en åtgärd när en underrättelse väl lämnats. Cirka 80 procent av underrättelserna har de senaste åren lett till en sanktion, vanligen att ersättningen sätts ned eller att den arbetslöshetskassans ersättningsrätt upphör tills vidare. Sannolikheten för att arbetslöshetskassan fattade beslut om en sanktion när Arbetsförmedlingen lämnat en underrättelse varierade beroende av vilken arbetslöshetskassa ersättningstagaren tillhörde. Vidare framkom att utbildning påverkade sannolikheten för att arbetslöshetskassan skulle fatta beslut om en sanktion.

Enligt utskottets bedömning kan resultaten i IAF:s rapport vara en indikation på att såväl arbetsförmedlingskontorens benägenhet att lämna underrättelser som arbetslöshetskassornas benägenhet att besluta om åtgärder varierar på ett sätt som inte varit avsett och som skulle kunna vara en risk ur likabehandlings- och rättssäkerhetssynpunkt. Det är därför enligt utskottets mening välkommet att regeringen föreslår ett delvis nytt system för åtgärder som är tydligare och lättare att tillämpa.

Som utskottet tidigare nämnt finns indikationer på att dagens åtgärdsystem i delar uppfattas som oproportionerligt av såväl handläggare som sökande och därför inte tillämpas som avsett. Regeringen konstaterar i propositionen, vilket även Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering påpekat, att det finns forskningsstöd för att mildare men mer frekventa åtgärder är effektivare för att understryka arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring än åtgärder som är mer ingripande, men som tillämpas mer sällan. Mot denna bakgrund är det enligt utskottet ändamålsenligt att antalet åtgärdsgrunder i arbetslöshetsförsäkringen föreslås bli fler för att bättre svara mot de villkor som gäller i försäkringen. Åtgärdena bör även över lag mildras. Utskottet delar regeringens uppfattning att fler åtgärdsgrunder och mildare åtgärder understöder regelverket i arbetslöshetsförsäkringen.

Enligt regeringens mening bör en upptrappning av åtgärder ske när en sökande upprepar åtgärdsgrundande handlingar inom respektive åtgärdsgrupp. Utskottet noterar samtidigt att regeringen klargör att det exempelvis inte är rimligt att flera anvisningar under samma dag ska ses som flera underrättelsetillfällen och kunna leda till flera åtgärder. Flera anvisningar som når sökanden under en sådan begränsad tid bör enligt vad regeringen anför (s. 38) i stället anses som ett underrättelsetillfälle vid bedömningen av om ett förhållande har upprepats. Regeringens bevekelsegrunder i detta avseende är att skydda sökande från att på ett oproportionerligt sätt ta flera steg upp i åtgärdstrappan och därmed undandra honom eller henne möjligheten att ändra ett handlingssätt som inte stämmer överens med villkoren i försäkringen. Med det i åtanke anser utskottet att det resonemang som regeringen för om att flera, samtidiga anvisningar bör anses som ett underrättelsetillfälle även bör gälla exempelvis de fall där flera av de arbeten som den sökande blivit anvisad har samma sista ansökningsdag.

Utskottet noterar att Miljöpartiet enligt vad som framförs i motion 2012/13:A14 anser att det är bra att det införs mjukare steg i 43 § ALF genom att fler åtgärdsgrunder införs, att det ges en möjlighet att varna den sökande före en eventuell avstängning och att den tid som avstängningen gäller kopplas till att misskötsamhet upprepats.

Utskottet delar som tidigare nämnts i och för sig Miljöpartiets positiva inställning till över lag mildare sanktioner. Utskottet vill dock samtidigt påpeka att det nya, mildare åtgärdssystem som regeringen vill införa inte begränsar sig till vad som regleras i förslaget till ny 43 § ALF utan kräver ändringar i ett antal lagrum som tillsammans formar ett nytt sammanhängande system. Det är därför över huvud taget inte möjligt att – som Miljöpartiet föreslår – bryta ut en enskild bestämmelse ur det nya systemet och foga in den i det gamla systemet.

Utskottet kan konstatera att om riksdagen strikt följde yrkandet i Miljöpartiets motion skulle vissa företeelser – exempelvis att en sökande inte medverkar till att upprätta en individuell handlingsplan – komma att regleras samtidigt i två bestämmelser (nuvarande 9 § ALF respektive föreslagna 43 § 4) som var för sig skulle leda till olika följder för den enskilde. Eftersom den nya 43 § ALF enligt vad Miljöpartiet yrkar skulle ersätta nuvarande 43 § ALF utan att den bestämmelse som nu finns där samtidigt flyttas, skulle situationer där den sökande själv orsakar sin arbetslöshet inte längre bli föremål för åtgärd. Slutligen kan utskottet konstatera att Miljöpartiets förslag inte heller innehåller några förslag till ändrade hänvisningar i andra lagrum, vilket skulle skapa ytterligare inkonsekvenser. Utskottet anser därför att Miljöpartiets yrkande att anta enbart regeringens förslag till ny 43 § ALF måste avvisas.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag i de delar som nu behandlats och övergår därmed till att behandla förslagen om uppgiftsskyldighet och åtgärder.

Uppgiftsskyldighet och åtgärder

Rättslig bakgrund

Enligt 47 § ALF görs en ansökan om ersättning hos arbetslöshetskassan. Till ansökan ska fogas intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för att bedöma den sökandes ersättningsrätt. Kan ett sådant intyg bara skaffas med stora svårigheter, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt. Arbetsgivare ska på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av IAF. Intyg och övriga uppgifter ska förvaras bland kassans handlingar. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan om ersättning hos arbetslöshetskassan.

När det gäller straffrättsliga sanktioner kopplade till intygande och anmälningsskyldighet finns i 15 kap. 10 § brottsbalken (1962:700) en bestämmelse om att den som skriftligen på heder och samvete lämnar en osann uppgift som personen är författningsskyldig att lämna kan dömas till böter eller fängelse. Enligt 2 § bidragsbrottslagen (2007:612) kan den som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som han eller hon är författningsskyldig att anmäla och som riskerar att medföra att en felaktig utbetalning görs dömas till böter eller fängelse.

I dag finns emellertid inte någon lagstadgad skyldighet för den sökande att i ett ärende om arbetslöshetsersättning intyga på heder och samvete att lämnade uppgifter är riktiga och fullständiga. Det finns inte heller någon uttrycklig skyldighet att anmäla om de uppgifter som han eller hon tidigare har lämnat, och som har betydelse för rätten till arbetslöshetsersättning, ändras. Det finns således i dag inga straffrättsliga sanktioner kopplade till uppgiftslämnandet i arbetslöshetsersättningsärenden.

Däremot finns i ALF och LAK bestämmelser om administrativa åtgärder som riktar sig mot den som lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter.

Om en sökande medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat en oriktig eller vilseledande uppgift om något förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning ska arbetslöshetskassans styrelse enligt 37 § LAK första stycket 2 utesluta medlemmen ur kassan. Enligt 10 § andra stycket ALF kan ersättning enligt grundförsäkringen inte lämnas till personer som uteslutits på detta sätt under en tid av ett år från uteslutningen.

Om det finns särskilda skäl ska styrelsen, i stället för att utesluta medlemmen, enligt 37 § LAK andra stycket fränkänna honom eller henne rätten till ersättning enligt bestämmelser om detta i 66 § ALF. I 66 § ALF slås det fast att en sökande som medvetet eller av grov vårdslöshet lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter om förhållanden av betydelse för bedömningen av hans eller hennes rätt till ersättning ska fränkännas rätten till ersättning. Fränkännandet ska gälla under minst 130 ersättningsdagar, om det inte finns särskilda skäl att det ska gälla under färre dagar. Till sökande som fränkänts ersättning får ersättning betalas ut först sedan de har utfört sådant förvärsarbete som avses i 12 och 13 §§ ALF under 80 dagar från den tidpunkt då det förhållande som ledde till fränkännandet kom till arbetslöshetskassans kännedom.

I 68 § ALF slås det fast att om någon genom oriktig uppgift eller genom underlåtenhet att fullgöra sin uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på annat sätt har orsakat att ersättning lämnats obehörigen eller med för högt belopp ska det som betalats ut för mycket betalas tillbaka. Det samma gäller om någon på annat sätt fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp och han eller hon skäligen bort inse detta.

Propositionen

Regeringen konstaterar i proposition 2012/13:12 punkten 1 i denna del och 2 i denna del att rätten till ersättning i stor utsträckning bygger på uppgifter som den sökande lämnar och att arbetslöshetskassorna har begränsade möjligheter att kontrollera samtliga uppgifter i ansökan. Därför föreslår regeringen att den sökande ska intyga på heder och samvete att lämnade uppgifter är riktiga och fullständiga samt anmäla ändrade förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning (47 § ALF). Därmed skulle de straffrättsliga sanktionerna i brottsbalken respektive bidragsbrottslagen bli tillämpliga i ärenden som gäller rätt till arbetslöshetsersättning. En anmälan om ändrade förhållanden ska göras så snart som möjligt och senast fjorton dagar efter det att den sökande fick kännedom om förändringen (ny 47 b § ALF). Bestämmelsen om regeringens eller en myndighets föreskriftsrätt gällande ansökan flyttas från 47 § till en ny 47 c § ALF.

Regeringen har även sett över de administrativa åtgärderna i samband med uppgiftslämnande. Regeringen argumenterar i propositionen för att det inte alltid är enkelt att dra en gräns mellan vad som utgör att lämna en felaktig uppgift (vilket i dag är kopplat till vissa åtgärder) och vad som i stället faller inom ramen för vad den enskilde borde ha anmält till kassan på grund av att en viss tidigare lämnad uppgift har förändrats. I båda dessa situationer kan resultatet bli att sökanden får ersättning som han eller hon inte är berättigad till. Enligt regeringen är det i de fall den enskildes handlande framstår som klandervärt också rimligt att handlandet ska kunna leda till en åtgärd om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att en medlem i en arbetslöshetskassa som medvetet eller av grov vårdslöshet har låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till en arbetslöshetskassa om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning ska uteslutas som medlem (37 § LAK) eller, om särskilda skäl talar mot det, fränkännas rätten till ersättning (46 § första stycket ALF). Därmed likställs denna situation med den då en medlem medvetet eller av grov vårdslöshet lämnat en oriktig eller vilseledande uppgift om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning. Ersättning enligt grundförsäkringen i ALF ska enligt förslaget inte heller kunna lämnas till personer som har uteslutits från medlemskap till följd av underlåtenhet att anmäla ändrade uppgifter om förhållanden av betydelse för rätten till ersättning (10 § andra stycket ALF). Även i detta avseende likställs denna situation med den då en medlem medvetet eller av grov vårdslöshet lämnat en oriktig eller vilseledande uppgift om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning.

I propositionen diskuteras i detta sammanhang också frågan om det faktum att den som medvetet eller av grov vårdslöshet låter bli att anmäla ändrade uppgifter till arbetslöshetskassan enligt regeringens förslag kan komma att bli föremål för såväl uteslutning ur en arbetslöshetskassa (enligt LAK) eller fränkännande av ersättning (enligt ALF) som straffrätts-

liga förfaranden enligt bidragsbrottslagen (2007:612) bryter mot förbudet mot s.k. dubbel straffbarhet i artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen. Av denna artikel framgår att ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket han eller hon redan blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat. Regeringen anser att det kan ifrågasättas om uteslutning och fränkännande kan anses utgöra straff i konventionens mening. Regeringen gör bedömningen att den gällande ordningen med straff för bidragsbrott och administrativa sanktioner inom arbetslöshetsförsäkringen är förenlig med såväl Europakonventionen som EU-rätten.

Regeringen föreslår vidare att ett beslut om uteslutning enligt 37 § LAK på grund av att den enskilde har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter, eller låtit bli att anmäla ändrade uppgifter, ska gälla fr.o.m. den dag då arbetslöshetskassan inledde en utredning av det förhållande som ligger till grund för beslutet (ny 37 b § första stycket LAK). Detsamma ska gälla ett beslut om fränkännande enligt 46 § första stycket ALF av rätten till ersättning. I ett beslut om fränkännande ska det, i likhet med vad som gäller för uteslutning, anges från vilken tidpunkt som beslutet gäller (ny 46 b § första stycket ALF).

Regeringen föreslår också att den arbetslöshetskassa till vilken uppgifter har lämnats eller skulle ha lämnats ska besluta om fränkännande, även om den som berörs har utträtt ur kassan (46 § andra stycket ALF). Bestämmelsen tydliggör dels att det inte går att utträda ur en arbetslöshetskassa för att undgå fränkännande, dels vilken kassa som ska fatta beslut om fränkännande.

När det gäller omfattningen av ett fränkännande föreslår regeringen att ett sådant ska avse minst 45 och högst 195 ersättningsdagar (ny 46 a § ALF). Bestämmelsen om krav på att den sökande ska arbeta 80 dagar efter fränkännandet innan han eller hon har rätt till eventuella återstående dagar i ersättningsperioden flyttas från 66 § andra stycket ALF till nya 46 b § andra stycket ALF.

Motionerna

Miljöpartiet yrkar i kommittémotion 2012/13:A14 av *Gunvor G Ericson m.fl. (MP)* i denna del avslag på propositionen utom i den del som avser 43 § ALF. När det gäller regeringens förslag om ändrade regler för uteslutning eller fränkännande när en enskild låtit bli att anmäla ändrade uppgifter anser Miljöpartiet att det är orimligt med dubbla straffrättsliga förfaranden. De vanligaste fallen då ”bara” fränkännande är aktuellt kan beskrivas som slarv (medvetet eller omedvetet) där den sökande för enstaka dagar tar ut föräldrapenning eller sjukpenning parallellt med ersättning från en arbetslöshetskassa. Andra vanliga fall är att den sökande glömt att han eller hon fått ersättning för några arbetade timmar eller någon strödag på tillfälliga jobb. Det är enligt Miljöpartiets mening själv-

klart att ingen ska få dubbel ersättning, så pengarna ska i sådana fall ovillkorligen betalas tillbaka. Frånkännande av ersättning i 45 dagar plus krav på minst 80 dagars anställning med lön är emellertid en för hård sanktion om ingen individuell bedömning är möjlig. Sanktionen kan ge en ekonomisk påföljd som är många gånger större än den felaktiga ersättningen.

Sverigedemokraterna står enligt kommittémotion 2012/13:A13 av *Sven-Olof Sällström och Erik Almqvist (SD)* bakom förslaget att den arbetssökande ska anmäla ändrade förhållanden, men partiet anser att den tidsgräns om 14 dagar som regeringen föreslår ter sig mycket sträng. Tidsperioden är så kort att partiet befarar att många sökande kommer att missa att anmäla detta eller inte hinna med det, eftersom man då ska ta fram arbetsgivarintyg. Därmed riskerar den sökande att gå miste om ersättning trots att han eller hon har haft som ambition att göra rätt för sig. *Sverigedemokraterna* föreslår därför att riksdagen beslutar att anmälan om ändrade förhållanden enligt den nya 47 b § ALF ska ske så snart som möjligt och senast 30 dagar efter det att den sökande fick kännedom om förändringen (*yrkande 3*). Regeringens förslag riskerar vidare enligt partiet att innebära att pappersexercisen på Arbetsförmedlingen sväller, genom att tiotusentals sökande anmäler ändrade förhållanden enligt kollektivavtal. En skyldighet att anmäla ändrade förhållanden bör därför endast finnas om dessa förhållanden avviker från det som är avtalat i centrala kollektivavtal. Därom behöver ett förtydligande göras eftersom den nuvarande bestämmelsen där det fastslås att den sökande ska anmäla ändrade förhållanden "av betydelse" är vag. Detta föreslås riksdagen tillkännage för regeringen (*yrkande 2*).

Yrkande väckt under utskottsbehandlingen

Vänsterpartiet har genom *Christina Höj Larsen* under utskottsbehandlingen yrkat avslag på proposition 2012/13:12 i dess helhet.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför i propositionen bygger arbetslöshetsförsäkringen i stor utsträckning på uppgifter som den sökande lämnar, och arbetslöshetskassorna har begränsade möjligheter att kontrollera samtliga uppgifter i ansökan. Det är därför enligt utskottets bedömning av största vikt att den sökande lämnar korrekta uppgifter vid ansökan och informerar arbetslöshetskassan om förändringar som påverkar rätten till ersättning. Utskottet välkomnar därför att det nu införs en uttrycklig skyldighet att intyga på heder och samvete att lämnade uppgifter är riktiga och fullständiga, liksom att skyldigheten att lämna uppgifter kompletteras med en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden.

I detta sammanhang vill utskottet fästa uppmärksamhet på att det enligt regeringens förslag till ny 47 § första stycket ALF införs ett förtydligande om att den sökande ska lämna de uppgifter som behövs för bedömningen av hans eller hennes rätt till ersättning. Utskottet kan konstatera att denna del av förslaget inte kommenteras i propositionen.

Av sammanhanget får enligt utskottets bedömning emellertid förstås att denna uppgiftsskyldighet inte går utöver vad som redan omfattas av den nu gällande bestämmelsen (i 47 § första stycket ALF) om att det till ansökan ska fogas intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden *samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den sökandes ersättningsrätt*. I den nu gällande bestämmelsen ryms både uppgifter som den enskilde lämnar och förfogar över samt andra uppgifter, t.ex. uppgifter i ett läkarintyg som den sökande inte förfogar över.

Som regeringen påpekar (s. 46) är det dock endast uppgifter som den sökande själv förfogar över som kan lämnas på heder och samvete. Uppgifter som lämnas av andra, t.ex. arbetsgivare, myndigheter eller läkare, bör inte omfattas. Det är därför nödvändigt att skilja på den uppgiftsskyldighet som gäller uppgifter som den sökande själv förfogar över och uppgifter som lämnats av andra, vars innehåll den sökande inte förfogar över. I linje med detta har regleringen av den sökandes uppgiftsskyldighet delats upp mellan 47 § första stycket och 47 § andra stycket i regeringens förslag. Omfattningen av den sökandes uppgiftsskyldighet ska emellertid, som nämnts, vara oförändrad.

Den del av uppgiftsskyldigheten som enligt förslaget ska regleras i 47 § första stycket ALF om att den sökande ska lämna de uppgifter som behövs för bedömningen av hans eller hennes rätt till ersättning och som är föremål för hedersförsäkran, omfattar sålunda endast sådana uppgifter som den sökande själv förfogar över. Som regeringen anför (s. 96) ska en sökande ska intyga att alla av honom eller henne lämnade uppgifter är riktiga och fullständiga. Detta innefattar bl.a. uppgifter lämnade i samband med arbetslöshetens inträde, uppgifter i kassakortet och övriga uppgifter som sökanden löpande lämnar. En sökande har ingen skyldighet att intyga riktigheten i uppgifter lämnade av annan än honom eller henne själv. Där emot torde det falla inom den sökandes skyldigheter att intyga riktigheten i att en viss inlaga, exempelvis ett läkarintyg, rör den sökande och inte manipulerats av honom eller henne.

Den del av uppgiftsskyldigheten som enligt förslaget ska regleras i 47 § andra stycket ALF om att ett arbetsgivarintyg och andra uppgifter som behövs för att bedöma sökandens rätt till ersättning ska bifogas ansökan, omfattar uppgifter som den sökande inte själv förfogar över. Dessa uppgifter kan den sökande alltså inte intyga riktigheten i. Det kan bl.a. röra sig om läkarintyg, uppgifter från arbetsgivare och uppgifter från andra myndigheter.

När det gäller frågan om att anmäla ändrade förhållanden föreslår Sverigedemokraterna i motion 2012/13:A13 att tidsgränsen för när en anmälan senast måste göras ska förlängas från 14 till 30 dagar efter att den sökande själv fick kännedom om förändringen. Utskottet vill betona att det är av stor vikt även för den enskilde att arbetslöshetskassan har ett korrekt beslutsunderlag, inte minst mot bakgrund av att det är önskvärt att den enskilde inte i ett senare skede blir återbetalningsskyldig. Det är därför enligt utskottets mening önskvärt att den sökande så snart som möjligt anmäler ändrade förhållanden som han eller hon fått kännedom om. Det kan samtidigt ur rättssäkerhetssynpunkt vara lämpligt att, som regeringen föreslår, fastslå en tydlig tidsgräns. Mot bakgrund av att exempelvis en motsvarande bestämmelse om anmälningsskyldighet i fråga om förmåner enligt socialförsäkringsbalken också har en borte tidsgräns på 14 dagar är det enligt utskottets mening svårt att se varför tidsfristen i arbetslöshetsförsäkringsärenden skulle behöva vara dubbelt så lång. Utskottet kan därför inte ställa sig bakom Sverigedemokraternas yrkande.

Sverigedemokraterna hävdar vidare att regeringens förslag innebär en risk för att pappersexercisen på Arbetsförmedlingen ökar, genom att tiotusentals sökande anmäler sådana ändrade förhållanden som följer av kollektivavtal. Utskottet vill påminna om att ansökan om ersättning är individuell och ges in till en arbetslöshetskassa. Sverigedemokraternas yrkande om ett förtydligande av bestämmelsen om anmälan av ändrade förhållanden tycks utgå från föreställningen att sådana förmåner som är av betydelse för en viss individs rätt till ersättning och som följer av just kollektivavtal skulle kunna komma till arbetslöshetskassans kännedom på något annat sätt än genom att den sökande tillhandahåller dem. Det framstår enligt utskottets mening som synnerligen osannolikt att ett sådant system över huvud taget skulle vara möjligt att bygga upp, än mindre att det skulle innebära en effektivitetsvinst. Utskottet anser inte att Sverigedemokraternas yrkande kräver någon åtgärd från riksdagens sida.

När det gäller frågan om s.k. dubbelt straffansvar som tas upp i Miljöpartiets motion 2012/13:A14 kan utskottet konstatera att förfarandet vid uteslutning ur en arbetslöshetskassa och fränkännande av rätt till ersättning inte klassificeras som straffrättsligt i den svenska rättsordningen. Uteslutningen och fränkännandets huvudsakliga syfte är inte att bestraffa den sökande utan i stället att i första hand skydda arbetslöshetskassans medel och skattemedel mot felaktiga utbetalningar i framtiden. Effekterna av att fränkännas rätt till ersättning eller uteslutas som medlem ur en arbetslöshetskassa skiftar också från fall till fall beroende på slumpmässiga faktorer, t.ex. om den sökande har behov av ersättning under avstängningstiden, och inte på klandervärddheten av de handlingar som föranlett åtgärden. Dessa åtgärder är bl.a. därför enligt utskottets mening att betrakta som *administrativa* sanktioner, inte straffrättsliga. De straffrättsliga sanktioner riktade mot den enskilde som kommer att bli aktuella om riksdagen antar

propositionen följer i stället av brottsbalken och bidragsbrottslagen och deras effekt för den enskilde kommer inte att variera på basis av sådana faktorer som exempelvis hans eller hennes behov av fortsatt ersättning.

Utskottet kan konstatera att regeringen gör bedömningen att de föreslagna bestämmelserna inte heller strider mot Europakonventionen eller unionsrätten. Av artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen följer att ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket han eller hon redan blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat. Trots att medlemskapet i arbetslöshetskassan och rätten till ersättning grundar sig på offentligrättsliga regler och åtgärderna beslutas som en följd av ett handlande som i strafflagstiftningen objektivt sett, med undantag bl.a. för ringa fall, utgör en brottslig gärning, anser regeringen att det kan ifrågasättas om de nu aktuella åtgärderna kan anses utgöra straff i konventionens mening. Det är enligt vad regeringen anför inte möjligt att utifrån Europadomstolens nuvarande praxis dra några bestämda slutsatser om hur den kan komma att bedöma situationer som de nu aktuella. De båda förfaranden som kan komma i fråga när sökanden underlåter att anmäla ändrade uppgifter är enligt regeringens mening vidare både förutsebara och har ett nära samband med varandra. Trots den utveckling som har skett i Europadomstolens praxis under senare år gör regeringen bedömningen att den gällande ordningen med straff för bidragsbrott och administrativa sanktioner inom arbetslöshetsförsäkringen är förenlig med såväl Europakonventionen som unionsrätten. Utskottet ser ingen anledning att ifrågasätta regeringens rättsliga bedömning i detta avseende och kan inte ställa sig bakom Miljöpartiets påstående om att förslaget skulle skapa ett dubbelt straffansvar.

När det gäller frågan om proportionaliteten i de administrativa sanktionerna vill utskottet inledningsvis peka på att en grundläggande förutsättning för att kunna fortsätta att värna en hög legitimitet i socialförsäkringssystemen är att fusk och andra felaktiga utbetalningar kan minimeras. Regeringen har därför initierat ett systematiskt arbete för att minska felaktiga utbetalningar, bl.a. genom den s.k. FUT-delegationen, men också som ett led i myndigheternas linjearbete. Utskottet noterar att trots dessa insatser betalas betydande belopp ut felaktigt. Enligt en kartläggning från IAF (IAF 2011:30) uppgick arbetslöshetskassornas återkrav – dvs. den andel av de totala felaktiga utbetalningarna där arbetslöshetskassan funnit att en ersättningstagare har mottagit felaktigt utbetald ersättning – till mellan 116 och 189 miljoner kronor per år mellan 2004 och 2010. Av kartläggningen framgår att de ersättningssökandes avsiktliga eller oavsiktliga fel är den främsta orsaken till att ersättning betalas ut felaktigt. Oavsiktliga fel bedöms vara vanligare än avsiktliga men – till skillnad från vad som hävdas i Miljöpartiets motion – är en typ av felaktig utbetalning som arbetslöshetskassorna ofta bedömer som avsiktlig när dubbla ersättningar betalas ut från välfärdssystemen.

Mot denna bakgrund anser utskottet inte att de administrativa sanktioner som Miljöpartiet kritiserar skulle vara oproportionerliga. Utskottet vill påminna om att uteslutning eller fränkännande endast blir aktuellt för den som medvetet eller av grov vårdslöshet låtit bli att lämna ändrade uppgifter. Det är alltså enligt utskottets bedömning i dessa fall knappast fråga om enklare fall av ”slarv” på det sätt som hävdas i motionen. När det gäller fränkännandets längd kan utskottet konstatera att det – mot bakgrund av vikten av att värna systemets legitimitet och av att motverka att enskilda blir återbetalningsskyldiga – inte finns skäl att låta fränkännandet vara kortare än de 45 dagar som den sökande som själv orsakat sin arbetslöshet stängs av enligt det nya åtgärdssystemet. Utskottet anser därför att regeringens förslag om fränkännande i mellan 45 och 195 dagar är väl avvägt och kan alltså inte instämma i Miljöpartiets kritik i dessa delar.

Utskottet vill slutligen framhålla att de möjligheter som arbetslöshetskassan har att, i fall där återkrav är aktuellt, medge anstånd med betalningen eller träffa avtal med den återbetalningsskyldige om en avbetalningsplan (68 b §) eller att, om det finns särskilda skäl, helt eller delvis efterge ett krav på återbetalning (68 d §), föreslås kvarstå oförändrade.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag de delar som nu behandlats och övergår därmed till att behandla förslaget om uteslutning av medlem som inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde.

Uteslutning av medlem som inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde

Rättslig bakgrund

Enligt 37 § första stycket 1 LAK ska en arbetslöshetskassas styrelse, om inte särskilda skäl talar mot det, utesluta en medlem som inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde.

Propositionen

I proposition 2012/13:12 punkten 2 i denna del framför regeringen att bestämmelsen om uteslutning av en medlem som arbetar utanför en arbetslöshetskassas verksamhetsområde tillämpas i ytterst begränsad omfattning trots att den är tvingande. Ofta är det först i samband med arbetslöshet som det framkommer att medlemmen har arbetat utanför verksamhetsområdet. I dessa situationer skyddas den enskilde av en särskild bestämmelse som innebär att den enskilde inte kan uteslutas som medlem, så länge han eller hon är berättigad till arbetslöshetsersättning.

De senaste årens regeländringar i arbetslöshetsförsäkringen har enligt regeringen förändrat förutsättningarna för tillämpningen av bestämmelsen. De förändrade finansieringsreglerna, som innebär att arbetslöshetskassorna står för en större del av kostnaden för arbetslöshetsförsäkringen, tjänar till

att understryka arbetslöshetskassans anknytning till ett visst verksamhetsområde. Den tydligare kopplingen till verksamhetsområdet innebär att arbetslöshetskassorna har anledning att följa upp om medlemmarna arbetar inom kassans område eller inte. Bestämmelsen om uteslutning på grund av arbete utanför arbetslöshetskassans verksamhetsområde har alltså enligt regeringen i praktiken en begränsad betydelse.

Regeringen föreslår därför att det inte längre ska vara obligatoriskt för en arbetslöshetskassa att utesluta en medlem om han eller hon inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i en kassas stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde (37 a § LAK). Beslutet om uteslutning föreslås i dessa fall gälla fr.o.m. den första dagen i den kalendermånad som följer på beslutet. Om medlemmen har rätt till ersättning vid tidpunkten för beslutet om uteslutning, gäller dock uteslutningen fr.o.m. den första dagen i den kalendermånad som följer efter den dag då rätten till ersättning upphör (ny 37 b § andra stycket LAK).

Motionen

Miljöpartiet yrkar i kommittémotion 2012/13:A14 i denna del av *Gunvor G Ericson m.fl. (MP)* avslag på propositionen utom i den del som avser 43 § ALF.

Yrkande väckt under utskottsbehandlingen

Vänsterpartiet har genom *Christina Höj Larsen* under utskottsbehandlingen yrkat avslag på proposition 2012/13:12 i dess helhet.

Utskottets ställningstagande

Regeringen föreslår i propositionen att det inte längre ska vara obligatoriskt för arbetslöshetskassorna att utesluta sökanden som inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde. Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag. Införandet av den differentierade arbetslöshetsavgiften – vars storlek varierar beroende på dels den inkomstrelaterade ersättning som arbetslöshetskassan har betalat ut under månaden, dels dess antal arbetslösa medlemmar – har enligt utskottets bedömning medfört att arbetslöshetskassorna själva i större utsträckning har anledning att följa upp om medlemmarna arbetar inom kassans område eller inte. Därmed är en tvingande regel inte längre nödvändig för att värna kopplingen mellan medlemmarnas och arbetslöshetskassans verksamhetsområden.

Utskottet ställer sig alltså bakom regeringens förslag i de delar som nu behandlats och övergår därmed till att behandla förslaget om uteslutning av medlem som inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde.

Innehållande av ersättning

Rättslig bakgrund

Enligt 70 § ALF får en arbetslöshetskassa, om det finns sannolika skäl att anta att den sökande kommer att stängas av från rätten till ersättning eller att ersättningen kommer att sättas ned, besluta att ersättningen ska hållas inne eller lämnas med ett lägre belopp till dess beslut i ärendet om avstängning eller nedsättning fattas.

Propositionen

Regeringen konstaterar i proposition 2012/13:12 *punkten 1 i denna del* att det i dag saknas möjlighet för en arbetslöshetskassa att hålla inne ersättning under utredningen av om den sökande uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning. Det kan ta tid från det att en arbetslöshetskassa får kännedom om en omständighet som kan påverka den sökandes ersättningsrätt till dess att kassan kan fatta beslut i ärendet. Under denna tid hinner ofta ytterligare ersättning betalas ut, vilket innebär att den enskildes skuld kan komma att växa under utredningstiden. Liksom för sökanden som inte uppfyller de allmänna villkoren finns det för sökanden som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar risk att ersättning kan komma att betalas ut felaktigt. Regeringen anser därför att det ska finnas möjlighet för en arbetslöshetskassa att hålla inne ersättning även i de fall där en sökande avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar.

Regeringen föreslår därför att under utredningstiden bör en arbetslöshetskassa kunna besluta, utöver vad som redan gäller i dag, att ersättning ska hållas inne om det finns sannolika skäl att anta att den sökande inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning enligt 9 § ALF eller om den sökande inte har rätt till ersättning för att han eller hon har avvisat en anvisning till jobbgarantin för ungdomar enligt nya 11 § ALF (66 § första stycket ALF). Ersättning ska få hållas inne till dess arbetslöshetskassans slutligt prövat frågan om sökandens rätt till ersättning och högst med det belopp som kan komma i fråga för beslutet om ersättning (66 § andra stycket ALF). Möjligheten att innehålla ersättning i avvaktan på utredning och beslut i ärenden om nedsättning av dagpenning bör upphävas eftersom det föreslås att denna åtgärd ska avskaffas.

Motionerna

Miljöpartiet yrkar i kommittémotion 2012/13:A14 *i denna del* av *Gunvor G Ericson m.fl. (MP)* avslag på propositionen utom i den del som avser 43 § ALF.

Sverigedemokraterna anser enligt kommittémotion 2012/13:A13 av *Sven-Olof Sällström och Erik Almqvist (SD)* att regeringens förslag om utökade möjligheter för arbetslöshetskassorna att hålla inne ersättning riskerar att

ytterligare sätta människor i svår ekonomisk knipa genom att tiden från sista arbetsdag till utbetalning av ersättning från kassan förlängs avsevärt. Så som lagförslaget är utformat i propositionen finns många grunder till att hålla inne arbetslöshetsersättning. Olika arbetslöshetskassor kan också tolka bestämmelserna på olika sätt, vilket man kan se prov på även med dagens system. Sverigedemokraterna vill på sikt ha en garanterad arbetslöshetsförsäkring som administreras av en enda myndighet. Om en felaktig utbetalning har skett ska den sökande enligt vad Sverigedemokraterna anför givetvis återbetala detta i enlighet med arbetslöshetskassans beslut. Med regeringens förslag riskerar utredningstiderna emellertid att bli onödigt långa. Arbetslöshetskassorna bör ha incitament att minska handläggningstiderna. Därför föreslår partiet att riksdagen beslutar att avslå propositionen i den del det avser den föreslagna 66 § ALF, till förmån för nuvarande bestämmelse (*yrkande 4*).

Yrkande väckt under utskottsbehandlingen

Vänsterpartiet har genom *Christina Höj Larsen* under utskottsbehandlingen yrkat avslag på proposition 2012/13:12 i dess helhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag att utöka arbetslöshetskassornas möjlighet att innehålla ersättning när det finns sannolika skäl att ersättning annars kommer att betalas ut felaktigt. Regeringens förslag tar mer specifikt sikte på den obalans som finns i det nuvarande regelverket där det fastställs att ersättning kan hållas inne om kassan har anledning att misstänka att den sökande förlängt tiden i eller själv orsakat sin arbetslöshet och därmed ska få sin ersättning nedsatt eller avstängd, men inte om kassan har anledning att misstänka att den sökande över huvud taget inte uppfyller de allmänna villkoren för ersättning. Inte heller när en sökande avvisar en anvisning till jobbgarantin för unga kan ersättning hållas inne i väntan på beslut.

Till skillnad från vad som tycks föresväva Sverigedemokraterna i motion 2012/13:A13 är det alltså inte fråga om att ytterligare sätta människor i svår ekonomisk knipa. Utgångspunkten för förändringarna är tvärtom att utbetalningar inte ska göras under tiden då frågan om rätten till ersättning utreds, i de fall då man på goda grunder misstänker att utbetalningen skulle vara felaktig och därmed leda till senare återkrav som kan förmodas vara mycket problematiska att klara för människor i en ekonomiskt utsatt situation. Utskottet instämmer i att det är önskvärt att arbetslöshetskassornas handläggningstid i sådana ärenden är så kort som möjligt, men anser att det är en fråga som är frikopplad från frågan om huruvida ersättning bör betalas ut till personer som förmodligen inte har rätt till den. Handläggningstiderna påverkas naturligtvis inte i sig av om ersättning får hållas inne under utredningstiden eller inte.

Utskottet vill slutligen framhålla att bestämmelsen innehåller flera viktiga begränsningar till skydd för den enskilde. Bland annat måste det vara sannolikt att ersättning inte ska utbetalas för att den ska få hållas inne, rätten att hålla inne ersättning begränsas till de fall där det uttryckligen framgår av lag att ersättningsrätten kan ifrågasättas och det tydliggörs att arbetslöshetskassan inte får hålla inne ett högre belopp än det som annars misstänks bli felaktigt utbetalat. Utskottet anser sammanfattningsvis att Sverigedemokraternas invändningar i dessa delar kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet, som ställer sig bakom regeringens förslag i nu behandlade delar, övergår därmed till att behandla förslagen om ändrade regler för återbetalning av statsbidrag.

Återbetalning av statsbidrag

Rättslig bakgrund

Återbetalning till följd av felaktiga utbetalningar regleras i ALF när det gäller felaktiga utbetalningar till en enskild och i LAK när det gäller felaktiga utbetalningar till en arbetslöshetskassa.

Enligt 68 § ALF gäller att om någon genom oriktig uppgift eller genom underlåtenhet att fullgöra sin uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på annat sätt har orsakat att ersättning lämnats obehörigen eller med för högt belopp ska det som betalats ut för mycket betalas tillbaka. Detsamma gäller om någon på annat sätt fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp och han eller hon skäligen bort inse detta. Återbetalning av ersättning ska enligt 68 a § ALF också ske om någon som fått ersättning från en arbetslöshetskassa senare har fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid. I 68 b och c §§ ALF finns bestämmelser om ränta i sådana fall. Enligt 68 d § ALF får kassan helt eller delvis efterge ett krav på återbetalning eller ränta om det finns särskilda skäl till det. Kassan får enligt 68 e § ALF vid en senare utbetalning av ersättning dra av ett skäligt belopp om det finns krav på återbetalning eller ränta.

En arbetslöshetskassa har enligt 93 § LAK rätt till statsbidrag för kostnader för ersättning som betalas ut enligt bestämmelser i ALF. Därutöver får regeringen enligt 93 a § LAK besluta om bidrag till en arbetslöshetskassa för andra ändamål än dem som anges i 93 §.

Av 94 § LAK framgår att om en arbetslöshetskassa har fått statsbidrag utan att vara berättigad till det eller har fått för stort bidrag, ska kassan betala tillbaka bidraget. I frågor om återkrav beslutar IAF. Grundas återkravet på att beslut om ersättning enligt ALF är felaktigt, får dock statsbidraget återkrävas endast om beslutet om utbetalning av ersättning strider mot ALF, LAK eller föreskrifter meddelade med stöd av dessa lagar. Vid återkrav får IAF jämka beloppet delvis eller, om det finns synnerliga skäl, helt.

Propositionen

I proposition 2012/13:12 punkten 2 i denna del noterar regeringen att IAF under de senaste åren har granskat arbetslöshetskassornas återkravshantering. Granskningarna visar enligt regeringen att arbetslöshetskassornas återkravshantering fungerar över lag, men att det finns oklarheter vad gäller delar av hanteringen. Detta gäller främst ärenden där arbetslöshetsersättning utgått felaktigt, men där arbetslöshetskassan fattat beslut om att den sökande inte är återbetalningsskyldig. Regeringen anser att det är bekymmersamt att återkravshantering av felaktigt utbetalat statsbidrag inte sker på ett enhetligt och effektivt sätt och att det är angeläget med en tydligare reglering på området.

Regeringen föreslår därför att bestämmelserna om återbetalning tydliggörs för tre olika situationer beroende på vem som har orsakat den felaktiga utbetalningen: den arbetssökande, arbetslöshetskassan eller någon annan (exempelvis en myndighet som lämnat felaktiga uppgifter).

Regeringen föreslår att om en *arbetssökande* som har fått arbetslöshetsersättning har orsakat att ersättningen betalats ut i strid med LAK, ALF eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt. Detsamma gäller när den som har fått ersättning från en kassa senare har fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid (94 § första stycket LAK). Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av 68 d § ALF (94 § andra stycket LAK).

Vidare föreslås att om en *arbetslöshetskassa* har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med LAK, ALF eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt (ny 94 a § LAK).

Regeringen föreslår att om det är *någon annan än den som har fått ersättningen eller en arbetslöshetskassa* som har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med LAK, ALF eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt endast om den som har fått ersättningen skäligen borde ha insett att han eller hon har fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp (ny 94 b § första stycket LAK). Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av 68 d § ALF (ny 94 b § andra stycket LAK).

Regeringen föreslår att en arbetslöshetskassa även i andra fall ska betala tillbaka statsbidrag som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp (ny 94 c § LAK).

Regeringen föreslår därutöver att IAF ska besluta att kräva tillbaka statsbidrag från en arbetslöshetskassa om myndigheten vid sin tillsyn finner att förutsättningarna för återbetalningsskyldighet är uppfyllda enligt någon tillämplig bestämmelse (ny 94 d LAK). Bestämmelsen har gjorts tvingande

för myndigheten. Slutligen föreslås att en arbetslöshetskassa även på begäran ska kunna få frågan om delvis eller hel befrielse från återbetalningsskyldighet prövad av IAF (ny 94 e § LAK). En sådan prövning ska inte endast kunna ske vid myndighetens tillsyn.

Motionen

Miljöpartiet yrkar i kommittémotion 2012/13:A14 i denna del av *Gunvor G Ericson m.fl. (MP)* avslag på propositionen utom i den del som avser 43 § ALF.

Yrkande väckt under utskottsbehandlingen

Vänsterpartiet har genom *Christina Høj Larsen* under utskottsbehandlingen yrkat avslag på proposition 2012/13:12 i dess helhet.

Utskottets ställningstagande

Det finns enligt utskottets mening goda skäl att tydliggöra reglerna för återbetalningsskyldighet på det sätt som föreslås i propositionen. En av huvudprinciperna för det föreslagna systemet kan sägas vara att en arbetslöshetskassa själv får stå för den ekonomiska risken om kassan orsakat att ersättning utbetalats felaktigt. I de fall där den sökande eller en tredje part har orsakat den felaktiga utbetalningen är huvudprincipen enligt förslaget att kassan ska hållas skadeslös. Det innebär att kassan endast ska betala tillbaka statsbidrag i de fall där den själv har möjlighet att i sin tur rikta återkrav mot den enskilde. Det gäller sådana fall där den sökande har orsakat den felaktiga utbetalningen och sådana fall där en tredje part har orsakat den felaktiga utbetalningen men där den sökande skäligen borde ha insett att han eller hon har fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp. Följdriktigt blir kassan inte återbetalningsskyldig i sådana fall där den beslutat att efterge beloppet med stöd av 68 d § ALF. Utskottet anser att huvudprinciperna för det föreslagna systemet är välgrundade och syftar till att tydliggöra kriterierna för kassornas återbetalningsskyldighet.

Utskottet anser även att de förändringar som regeringen föreslår med avseende på IAF:s återkravsskyldighet och kassornas möjlighet att tidigt få frågan om befrielse från återbetalningsskyldighet prövad, bör kunna leda till en mer rättssäker och likvärdig behandling mellan kassorna och till att bygga upp en praxis som underlättar för kassorna att själva avgöra när de bör återbetala felaktigt utbetalda statsbidrag frivilligt.

Utskottet, som ställer sig bakom regeringens förslag i nu behandlade delar, övergår därmed till att behandla förslagen om Arbetsförmedlingens behandling av känsliga personuppgifter.

Arbetsförmedlingens behandling av känsliga personuppgifter

Rättslig bakgrund

De grundläggande bestämmelserna om behandling av personuppgifter finns i PUL. PUL är generellt tillämplig, men om det i en annan lag eller förordning har meddelats avvikande bestämmelser så gäller de bestämmelserna. Syftet med de särskilda registerförfattningarna, exempelvis Arbetsförmedlingens registerlag, har varit att anpassa regleringen till de särskilda behov som myndigheterna har i sina respektive verksamheter och att göra avvägningar mellan behovet av effektivitet i berörd verksamhet och behovet av skydd för den enskildes integritet.

Av 13 § PUL framgår att det är förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, eller medlemskap i fackförening samt uppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Enligt 9 § Arbetsförmedlingens registerlag får det i en *arbetsmarknadspolitisk databas* behandlas sådana känsliga personuppgifter som avses i 13 § PUL som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa under förutsättning att uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för att handlägga ärendet.

När det gäller frågan om i vilken utsträckning personuppgifter får *överföras från Arbetsförmedlingen till andra* styrs detta av regleringen av sekretess. Enligt 48 a § ALF ska Arbetsförmedlingen till en arbetslöshetskassa lämna de uppgifter om en arbetssökande som har betydelse för tillämpningen av den lagen. Känsliga personuppgifter omfattas inte av uppgiftsskyldigheten, utan utlämnande av sådana uppgifter får endast ske efter en prövning enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Om känsliga personuppgifter, på begäran av en arbetslöshetskassa, efter sekretessprövning lämnas ut från Arbetsförmedlingen till kassan gäller därför sekretess enligt 28 kap. 13 § offentlighets- och sekretesslagen i ärende om arbetslöshetsersättning enligt ALF för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Det finns alltså en sekretessbestämmelse som kan hindra att känsliga personuppgifter som förekommer vid *kassornas handläggning* av ersättningsärenden lämnas ut. Till skillnad mot vad som gäller för Arbetsförmedlingens verksamhet innebär sekretessbestämmelsens utformning med s.k. rakt skaderekvisit att det här inte finns någon presumtion för att sekretess gäller.

Propositionen

Regeringen konstaterar i proposition 2012/13:12 *punkten 3* att det, när det gäller en sådan aktivitetsrapport som den arbetssökande enligt förslagen i propositionen ska vara skyldig att lämna till Arbetsförmedlingen, inte är möjligt att på förhand bedöma vilka uppgifter den arbetssökande skulle finna skäl att ange när han eller hon ska redovisa sina sökaktiviteter eller

andra åtgärder för att ta sig ur arbetslöshet. Arbetsförmedlingen har begränsad möjlighet att styra över vad den enskilde skulle redovisa i rapportens fritextfält. För att uppnå den effektivitetsvinst som en automatiserad inlämnad aktivitetsrapport är tänkt att medföra, krävs att den enskilde får lämna de uppgifter som han eller hon vill ange i ärendet. Risken för intrång i den enskildes integritet måste dock enligt regeringen beaktas och vägas mot den eftersträlvade effektivitetsvinsten.

Regeringens bedömning är sammantaget att den risk för intrång i enskildas personliga integritet som förslaget medför med hänsyn till ovan gjorda överväganden inte väger tyngre än behovet av effektiva arbetssätt för Arbetsförmedlingen. Regeringen föreslår därför att samtliga de i 13 § PUL angivna känsliga personuppgifterna bör få behandlas i en databas om uppgifterna har lämnats i ett ärende. Precis som i dag ska även uppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa få behandlas i en databas, om de är nödvändiga för handläggningen av ett ärende (9 § Arbetsförmedlingens registerlag). Inga förändringar föreslås av de bestämmelserna som reglerar vilka uppgifter som får överföras från Arbetsförmedlingen till arbetslöshetskassorna eller de bestämmelser som reglerar hur sådana uppgifter får hanteras inom ramen för arbetslöshetskassornas handläggning.

Motionen

Miljöpartiet yrkar i kommittémotion 2012/13:A14 i denna del av *Gunvor G Ericson m.fl. (MP)* avslag på propositionen utom i den del som avser 43 § ALF.

Yrkande väckt under utskottsbehandlingen

Vänsterpartiet har genom *Christina Höj Larsen* under utskottsbehandlingen yrkat avslag på proposition 2012/13:12 i dess helhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att en viktig del av den reform som föreslås i propositionen är att den arbetssökandes eget ansvar för att få ett arbete förenklas och tydliggörs. Det egna ansvaret är en viktig grundsten i det omställningssystem på arbetsmarknaden som arbetslöshetsförsäkringen är en del av. Regeringen ger i propositionen förslag på förändringar som stimulerar och förenklar för den enskilde att ta sitt ansvar, exempelvis genom att åtgärdsreglerna mildras och omformuleras så att de tydligare får karaktären av ett signalsystem, snarare än ett bestraffningssystem.

Ett annat led i denna reform är att den arbetssökande nu genom en s.k. aktivitetsrapport föreslås redovisa sina sökaktiviteter på ett regelbundet och strukturerat sätt, i syfte att förenkla den offentliga arbetsförmedlingens kontrollarbete och möjligheter att identifiera sökande som har behov av extra stöd i sitt arbetssökande.

Aktivitetsrapporten ska enligt vad utskottet erfar som huvudregel utformas som ett elektroniskt formulär där den sökandes svar följer en given mall. För att göra det möjligt för den sökande att lämna all den information som hon eller han anser nödvändig för att förklara vilka åtgärder han eller hon har vidtagit för att få ett arbete eller på annat sätt ta sig ur arbetslöshet, alternativt varför han eller hon inte har vidtagit åtgärder, är det emellertid nödvändigt att därutöver lämna utrymme för att lämna fritextinformation om sitt arbetssökande. Med ett fritextfält är det, som påpekas i propositionen, dock inte möjligt att förutse vilka uppgifter den sökande finner nödvändiga att ange när han eller hon lämnar aktivitetsrapporten. Arbetsförmedlingen har därmed begränsad möjlighet att styra över vad den enskilde redovisar i rapporten.

Utskottet anser mot denna bakgrund att det är nödvändigt att – som regeringen föreslår – vidga bestämmelsen om vilka känsliga personuppgifter som får behandlas i Arbetsförmedlingens databas till att omfatta samtliga de i 13 § PUL angivna känsliga personuppgifterna. En viktig förutsättning är att uppgifterna har lämnats i ett ärende. Det innebär att förutom uppgifter om hälsa och etnicitet, vilka enligt 9 § Arbetsförmedlingens registerlag får behandlas redan i dag, kommer även uppgifter om politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening samt sexualliv att få behandlas i databasen.

Även om fritextfältet utgör en begränsad del av aktivitetsrapporten kan det inte uteslutas att förslaget kommer att medföra en viss ökning av mängden känsliga och ömtåliga personuppgifter som behandlas i databaserna. En ökad mängd personuppgifter innebär naturligtvis en ökad risk för otillbörliga intrång i den personliga integriteten. Utskottet vill därför understryka att det är angeläget att Arbetsförmedlingen följer upp att regelverket följs och aktivt arbetar med att ytterligare skärpa sina interna rutiner i syfte att uppnå en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd. Det är också, enligt utskottets mening, synnerligen viktigt att Arbetsförmedlingen uppmärksammar den sökande på att de uppgifter som hon eller han lämnar kommer att behandlas i en databas.

Sammantaget anser utskottet att den risk för intrång i enskildas personliga integritet som förslagen kan medföra är liten och försvarbar med hänsyn till nyttan av förslagen. Utskottet, som ställer sig bakom regeringens förslag i nu behandlade delar, övergår därmed till att behandla förslagen om ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Propositionen

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2013.

För sådana förhållanden som har betydelse för frågan om ersättning från en arbetslöshetskassa och som har inträffat före den 1 september 2013, föreslås 9, 11, 43–46 och 66 §§ första stycket ALF gälla i sin äldre lydelse.

För sådana förhållanden som föranleder avstängning enligt de nya bestämmelserna i 43–43 b §§ ALF, föreslås att avstängningstiden i förekommande fall räknas från utgången av tiden för sådan nedsättning eller avstängning som har beslutats enligt äldre föreskrifter.

Bestämmelsen i 37 § första stycket andra meningen LAK om uteslutning av medlem tillämpas enligt förslaget inte på förhållanden som avser tid före den 1 september 2013.

De nya bestämmelserna om återbetalning av statsbidrag är ett förtydligande av regelverket på området och ska efter lagens ikraftträdande tillämpas direkt på alla återbetalningsfall. Inte heller för ändringen i Arbetsförmedlingens registerlag bedöms det finnas behov av övergångsbestämmelser.

Motionen

Miljöpartiet yrkar i kommittémotion 2012/13:A14 i denna del av Gunvor G Ericson m.fl. (MP) avslag på propositionen utom i den del som avser 43 § ALF.

Yrkande väckt under utskottsbehandlingen

Vänsterpartiet har genom Christina Höj Larsen under utskottsbehandlingen yrkat avslag på proposition 2012/13:12 i dess helhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag till ikraftträdande av de föreslagna lagändringarna eller mot de övergångsbestämmelser som föreslås. Utskottet ställer sig bakom propositionens förslag.

Sammanfattande ställningstagande till propositionen med följdyrkanden

Utskottet välkomnar propositionens förslag om bl.a. effektivare åtgärder och regler om uteslutning och frånkännande i arbetslöshetsförsäkringen. Enligt utskottets mening kan försäkringens funktion som en brygga mellan anställningar för den enskilde förväntas fungera smidigare och arbetslöshetstiderna kortas när det blir tydligare för den som söker arbete vad som förväntas av honom eller henne. Utskottet ställer sig också bakom förslagen till tydligare regler för arbetslöshetskassornas återbetalningsskyldighet, som bör kunna leda till en mer rättssäker och transparent handläggning. Förslagen om vissa ändringar i Arbetsförmedlingens registerlag är enligt utskottets mening nödvändiga för att göra de sökandes självrapportering

effektiv. Den risk för intrång i enskildas personliga integritet som förslagen medför är enligt utskotts bedömning liten och försvarbar med hänsyn till nyttan av förslagen.

Utskottet kan inte instämma i den kritik mot propositionen som framförs i Miljöpartiets motion 2012/13:A14 och i Vänsterpartiets yrkande under utskottsbehandlingen. Tvärtemot vad partierna hävdar anser utskottet att förslagen präglas av insikten att åtgärdsregleringen fungerar som mest effektivt när den har karaktären av ett signalsystem, snarare än ett bestraffningssystem. Förslagen ligger väl i linje med en sådan mildare syn på åtgärderna. Utskottet kan inte heller ställa sig bakom de invändningar i enskildheter som Sverigedemokraterna framför i motion 2012/13:A13 yrkandena 2–4.

Utskottet anser mot denna bakgrund att riksdagen bör bifalla proposition 2012/13:12 punkterna 1–3 och avslå motionerna 2012/13:A13 (SD) yrkandena 2–4 och 2012/13:A14 (MP) samt *det yrkande som Vänsterpartiet väckt under beredningen.*

Allmänna principer för försäkringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservationerna 3 (S), 4 (MP), 5 (SD) och 6 (V).

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta avsnitt motioner från den allmänna motionstiden 2012 som rör de allmänna principerna för försäkringen, exempelvis frågor om ersättningsnivåer, obligatorium och finansiering. Utskottet avslår samtliga motionsyrkanden med hänvisning bl.a. till att utskottet står bakom den inriktning som försäkringen givits sedan 2006 och till den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete.

Rättslig bakgrund

Medlemskap i en arbetslöshetskassa är i dag frivilligt. Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har enligt 34 § LAK var och en som vid ansökningsstillfället förvärvsarbetar och uppfyller villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. Även den som vid ansökningsstillfället inte arbetar har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa om han eller hon uppfyllde villkoren när han eller hon senast arbetade. Däremot har inte den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa eller har fyllt 64 år rätt att bli medlem.

Den 1 januari 2007 infördes, som ett led i att öka graden av *egenfinansiering i försäkringen*, en förhöjd finansieringsavgift till staten som i sin tur påverkade medlemmarnas avgift. Den förhöjda finansieringsavgiften ersattes fr.o.m. den 1 juli 2008 med en arbetslöshetsavgift. Denna avgift ska betalas för varje kalendermånad och motsvara 33 procent av den inkomstrelaterade arbetslöshetsersättning som arbetslöshetskassan har betalat ut under månaden. En arbetslöshetskassa får dock inte ta ut medlemsavgift för att täcka arbetslöshetsavgiften av medlemmar som är arbetslösa och inte heller ta ut sådan medlemsavgift med mer än 300 kronor per månad av övriga medlemmar. I definitionen av vem som i detta sammanhang ska betraktas som arbetslös ingår även personer som får sjukpenning, aktivitetsersättning och tidsbegränsad sjukersättning.

Den 1 juli 2009 togs kraven på aktuellt arbete respektive viss arbetad tid för rätt till inträde i en arbetslöshetskassa bort. Samtidigt reducerades arbetslöshetsavgiften med 50 kronor per icke arbetslös medlem och månad.

Ett alternativt medlemsvillkor infördes den 1 januari 2010 för personer som varit långvarigt sjukfrånvarande och utträtt ur arbetslöshetskassan under perioden fr.o.m. den 16 oktober 2006 t.o.m. den 30 september 2009 och sedan återinträtt i en kassa mellan den 1 september 2009 och den 31 december 2010. Det beslutades också att föreskrifter ska kunna meddelas om viss schablonberäkning av de villkor för rätt till ersättning som får gälla för denna grupp.

Motionerna

Miljöpartiet föreslår i partimotion 2012/13:Fi303 av *Åsa Romson m.fl. (MP)* att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om förändringar i arbetslöshetsförsäkringen (*yrkande 26*). Partiet vill på sikt ha en samlad arbetslivstrygghet, en gemensam försäkring där både allmän sjukförsäkring och allmän arbetslöshetsförsäkring ingår liksom en lägsta ersättning. Som ett steg på vägen mot arbetslivstrygghet vill man bl.a. höja taket och ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen samt ta bort de differentierade avgifterna. Partiet vill också att ersättningsgrundande inkomst räknas på samma sätt oavsett om en person är sjuk eller arbetslös så att det blir en inkomstförsäkring.

I kommittémotion 2012/13:A304 av *Josefin Brink m.fl. (V)* argumenterar *Vänsterpartiet* för att det inte är fler som kommer att kunna få inkomstrelaterad ersättning i en arbetslöshetsförsäkring som alla tvångsansluts till om inte kvalifikationsreglerna och ersättningsnivåerna ändras. Om den parlamentariska socialförsäkringsutredningen ska ha en möjlighet att presentera ett förslag till en hållbar och väl fungerande arbetslöshetsförsäkring måste uppdraget utvidgas till att se över även dessa centrala delar av försäkringen. Regeringen bör därför snarast återkomma med tilläggsdirektiv till utredningen i enlighet med vad som anförs i motionen (*yrkande 9*). Systemet med statliga finansieringsbidrag till arbetslöshetskassor med fack-

lig anknytning infördes på 1930-talet eftersom det ansågs vara det billigaste, administrativt enklaste och effektivaste sättet att organisera arbetslöshetsförsäkringen. Det förhållandet gäller enligt Vänsterpartiet också i dag. Partiet hävdar att ett obligatorium inte skulle lösa något av de tre problem som partiet ser med arbetslöshetsförsäkringen: att så få arbetslösa över huvud taget får ersättning, att taket är så lågt att få får 80 procent ersättning och att avgifterna är så höga att många har lämnat försäkringen. En obligatorisk försäkring skulle dessutom, enligt partiet, kräva en uppbyggnad av nya kontrollsystem och kunna leda till en lägre facklig anslutningsgrad. Vänsterpartiet anser därför att utgångspunkten för en översyn av arbetslöshetsförsäkringen ska vara att det även i fortsättningen ska vara frivilligt att vara medlem i en arbetslöshetskassa och att arbetslöshetsförsäkringen ska vara solidariskt finansierad. (*yrkande 10*). Vänsterpartiet menar även att arbetslöshetskassornas administrationskostnader bör fördelas solidariskt mellan kassorna. Därför bör ett förutsägbart system för utjämningsavgifter respektive utjämningsbidrag införas (*yrkande 24*).

I motion 2012/13:A203 av *Anders Andersson (KD)* *yrkande 2* föreslås att taket i arbetslöshetsförsäkringen knyts till prisbasbeloppet. *Hillevi Larsson (S)* betonar i motion 2012/13:A248 vikten av att slå vakt om våra gemensamma trygghetsförsäkringar. Motionären vänder sig mot en utveckling där arbetslöshetsförsäkringen reduceras till ett grundskydd så att löntagarna tvingas teckna tilläggsförsäkringar. I motion 2012/13:A265 av *Lennart Axelsson (S)* argumenteras för behovet av ett bra ekonomiskt stöd vid arbetslöshet, exempelvis genom att de allra flesta får 80 procent av sin tidigare inkomst under hela ersättningsperioden. *Anna Wallén m.fl. (S)* framhåller i motion 2012/13:A324 behovet av en översyn av arbetslöshetsförsäkringen, bl.a. för att säkra att den ger ett tillräckligt ekonomiskt skydd för att fungera som en omställningsförsäkring.

I motion 2012/13:A203 av *Anders Andersson (KD)* *yrkande 1* föreslås att man bör göra arbetslöshetsförsäkringen allmän och obligatorisk. I motion 2012/13:A292 av *Erik Almqvist och Sven-Olof Sällström (båda SD)* *yrkande 1* förespråkas att arbetslöshetsförsäkringen ska vara en obligatorisk inkomstförsäkring. Motsvarande krav framförs även i motion 2012/13:A384 av *Erik Almqvist (SD)* *yrkande 1*. *Edward Riedl (M)* framhåller i motion 2012/13:A381 behovet av att se över möjligheten att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

I motion 2012/13:A260 av *Staffan Danielsson (C)* anförs att regeringen bör utvärdera de differentierade avgifterna i arbetslöshetsförsäkringen m.m. *Erik Almqvist* och *Sven-Olof Sällström (båda SD)* anser enligt vad som framförs i motion 2012/13:A292 *yrkande 3* att regeringen ska utreda möjligheten att finansiera arbetslöshetsförsäkringen genom skatt. Ett likalydande förslag finns i motion 2012/13:A384 *yrkande 3* av *Erik Almqvist (SD)*.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadspolitikens mål är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring är en central del i detta. Omfattande reformer har genomförts i arbetslöshetsförsäkringen sedan alliansregeringen tillträdde hösten 2006. De har varit en del av den större helhet som Alliansens jobbpolitik, byggd på arbetslinjen, utgör. Där ingår också bl.a. jobbskatteavdragen och de sänkta arbetsgivaravgifterna för unga, som tillsammans med förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen har gjort att det lönar sig bättre att arbeta och har blivit mer lönsamt för företagen att anställa.

Det råder enligt utskottets mening ingen tvekan om att utformningen av arbetslöshetsförsäkringen påverkar arbetsmarknaden. En väl utformad försäkring som är generös vid kortvarig arbetslöshet kan öka flexibiliteten genom att människor blir trygga och vågar pröva nya arbeten. En alltför generös försäkring kan däremot göra att de ekonomiska drivkrafterna att bryta arbetslösheten blir för svaga. Det gäller att finna balanspunkten där emellan. Som försäkringen var utformad före 2007 – med en hög ersättningsnivå under flera års tid och alltför generösa inträdesvillkor – riskerade den att i praktiken bli en långvarig försörjning som motverkade arbetslinjen. Försäkringen fungerade då mer som ett allmänt försörjningsstöd än som ett ekonomiskt stöd under en omställningsfas.

Utskottet anser liksom regeringen att det finns stöd i forskningen för att ersättningsnivån har en påverkan på arbetslösheten. En successivt nedtrappad ersättning stärker incitamenten att söka arbete. Sökaktiviteten påverkas liksom benägenheten att acceptera ett arbete, vilket ökar sannolikheten att också få ett arbete. Det kan också bidra till en ökad rörlighet både geografiskt och yrkesmässigt. Utskottet noterar att även flera av oppositionspartierna på senare år har anslutit sig till denna analys och numera i sina budgetalternativ förordar nedtrappning i ersättningsnivån eller av högsta dagpenningen efter en del av ersättningsperioden.

Utskottet tar avstånd från den negativa bild som framför allt Vänsterpartiet och ett antal socialdemokratiska motionärer tecknar av regeländringarna och effekterna av dem. Reformeringen av arbetslöshetsförsäkringen har syftat till att bidra till en varaktigt högre sysselsättning genom att öka sökaktiviteten och sannolikheten att acceptera ett jobberbjudande. Detta har skett med insikt om de negativa konsekvenser som arbetslösheten har för såväl den enskilde som samhället. Utskottet vill erinra om att förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen är den av regeringens arbetsmarknadsreformer som i högst grad bidrar till minskad arbetslöshet, enligt den uppföljning av sysselsättningspolitiken som redovisades i 2011 års ekonomiska vårproposition. Långsiktigt beräknas reformerna av arbetslöshetsförsäkringen öka sysselsättningen och antalet arbetade timmar med 1 procent och minska arbetslösheten med 0,7 procentenheter.

Utskottet vill betona att svaret på hur man bäst ska göra avvägningen mellan graden av trygghet och graden av omställning i arbetslöshetsförsäkringen inte är enkelt att finna eller kan sökas i forskningslitteraturen. Att det emellertid handlar om just en *avvägning* mellan två viktiga värden framstår som tydligt för utskottet. Forskning som baseras på såväl svenska som internationella data pekar, tvärtemot vad som ibland påstås i debatten, tydligt i samma riktning när det gäller vilka effekter en alltför generös arbetslöshetsförsäkring riskerar att få på arbetslösheten, vilket utskottet gav exempel på i höstens budgetbetänkande för utgiftsområde 14 (bet. 2012/13: AU2 s. 40). I ett läge med en svag konjunktur och en redan alltför hög nivå på arbetslösheten och långtidsarbetslösheten vore det därför enligt utskottets mening riskfyllt och felaktigt att som enskild åtgärd kraftigt höja taket i försäkringen.

När det gäller frågan om en obligatorisk eller frivillig försäkring, som tas upp av Vänsterpartiet och ett antal enskilda motionärer, vill utskottet framhålla att det är mycket angeläget att alla som arbetar och uppfyller villkoren för försäkringen också ska ha ett gott skydd vid arbetslöshet. Enligt uppgifter i IAF:s statistikdatabas har arbetslöshetskassornas medlemsantal stigit med ca 115 000 personer mellan september 2008 och december 2012. Att trenden är tydligt positiv visas också av att tredje kvartalet 2008 var det senaste kvartalet då medlemsantalet i arbetslöshetskassorna sjönk. Utskottet anser emellertid att det vore önskvärt om ännu fler förvärvsarbetsande som uppfyller arbetsvillkoret var berättigade till en trygg inkomstförsäkring vid arbetslöshet. Andelen arbetslösa som någon gång under året har fått arbetslöshetsersättning har enligt statistik från IAF och SCB sjunkit mellan 2011 och 2012 från ca 76 procent till ca 74 procent. Därför ser utskottet det som positivt att en av utgångspunkterna för den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete är att den framtida arbetslöshetsförsäkringens inkomstrelaterade ekonomiska ersättning ska omfatta alla som förvärvsarbetar och uppfyller arbetsvillkoret.

När det gäller försäkringens finansiering, som också tas upp av Vänsterpartiet och ett antal enskilda motionärer, kan utskottet konstatera att det i direktiven till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (dir. 2010:48) sägs att kommittén ska utgå från att dagens finansieringsmodell med ett avgiftssystem som varierar med kostnaderna för arbetslöshet ska bestå. Kommittén kan enligt direktiven också pröva alternativa vägar för att hindra att avgiften till arbetslöshetsförsäkringen motverkar arbetskraftsdeltagande genom att pröva t.ex. en sänkning av finansieringsavgiften eller genom att införa en skattereduktion. Utskottet står bakom de generella utgångspunkter som direktiven ger uttryck för och anser att utredningens arbete bör avvaktas innan man gör några ingrepp i finansieringssystemet.

Med det anförda anser utskottet att motionerna 2012/13:Fi303 (MP) yrkande 26, 2012/13:A203 (KD) yrkandena 1 och 2, 2012/13:A248 (S), 2012/13:A260 (C), 2012/13:A265 (S), 2012/13:A292 (SD) yrkandena 1 och 3, 2012/13:A304 (V) yrkandena 9, 10 och 24, 2012/13:A324 (S), 2012/13:A381 (M) och 2012/13:A384 (SD) yrkandena 1 och 3 kan avstyrkas.

Administration av arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservationerna 7 (SD) och 8 (V).

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta avsnitt motioner från den allmänna motionstiden 2012 som rör vem som ska administrera bedömningen och utbetalningen av arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. Utskottet avslår samtliga motionsyrkanden med hänvisning till den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete.

Rättslig bakgrund

Arbetslöshetsersättningen hanteras och betalas ut av arbetslöshetskassorna. För närvarande finns det 30 självständiga arbetslöshetskassor.

Deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program ger som huvudregel rätt till aktivitetsstöd. Aktivitetsstöd utbetalas från Försäkringskassan. Om en person uppfyller villkoren för rätt till arbetslöshetsersättning beräknas aktivitetsstödet på basis av ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen. Om personen inte har rätt till arbetslöshetsersättning får han eller hon en lägsta nivå av aktivitetsstöd. Dagar med aktivitetsstöd samordnas med dagpenning enligt arbetslöshetsförsäkringen.

Arbetslöshetskassan Alfa (Alfakassan) startade sin verksamhet den 1 januari 1998 och bildades av bl.a. Arbetslöshetskassornas Samorganisation (nedan kallad SO) för att vara ett komplement till övriga arbetslöshetskassor på arbetsmarknaden. Alfakassan ansluter personer som kan vara anställda eller företagare ur alla yrkesgrupper. Förutom att betala ut grund- och inkomstrelaterad ersättning till anslutna har Alfakassan också uppdraget att betala ut grundersättning till dem som inte är medlemmar i någon arbetslöshetskassa.

Motionerna

Vänsterpartiet anser enligt kommittémotion 2012/13:A304 av *Josefin Brink m.fl. (V)* yrkande 25 att hanteringen av aktivitetsstödet har blivit besvärligare i och med att utbetalt aktivitetsstöd ska samordnas med dagar och nivåer i arbetslöshetsförsäkringen. Samordningen mellan de olika aktörerna – arbetslöshetskassorna, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen – leder också till fördröjda utbetalningar. Ansvaret för aktivitetsstödet bör därför enligt partiets mening föras över till kassorna.

Erik Almqvist och *Sven-Olof Sällström (båda SD)* hävdar i motion 2012/13:A292 att dagens arbetslöshetsförsäkring är mycket politiserad genom kopplingen mellan å ena sidan arbetslöshetskassor och fackförbund och å andra sidan fackförbund och det socialdemokratiska partiet. Försäkringen ska därför skötas och administreras av Försäkringskassan (yrkande 2). Motionärerna vill också öka arbetslöshetskassornas servicegrad och drastiskt minska handläggningstiderna (yrkande 4). Även *Erik Almqvist (SD)* vill enligt motion 2012/13:384 yrkande 2 att försäkringen ska skötas och administreras av Försäkringskassan. I motion 2012/13:A319 av *Staffan Danielsson (C)* förordas ett statligt huvudmannaskap för Alfa-kassan, för att göra den mer fristående från fackförbunden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att de frågeställningar som väcks i motioner gällande administrationen av arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet faller väl in i den parlamentariska socialförsäkringsutredningens uppdrag. Redan i de ursprungliga direktiven (dir. 2010:48) gavs utredningen i uppdrag att pröva alternativa organisationsformer för en framtida obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Samtidigt ska de fördelar, t.ex. arbetslöshetskassornas branschkännedom och den lägre nivån på felaktiga utbetalningar, som kännetecknar arbetslöshetsförsäkringen i jämförelse med andra stora trygghetssystem tas till vara i en eventuell alternativ organisation.

Utskottet noterar att regeringen också har gjort bedömningen att det finns anledning att på nytt pröva om det går att åstadkomma en mer tydlig och effektiv organisering av det stöd som lämnas till stöd för försörjning vid deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program (aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning). Regeringen gav därför den 13 september 2012 utredningen ett utökat uppdrag (dir 2012:90) som bl.a. innebär att den, med utgångspunkt i sitt förslag om hur administrationen av arbetslöshetsförsäkringen ska organiseras, ska analysera och ge förslag till hur hanteringen av aktivitetsstödet och utvecklingsersättningen på bästa sätt ska organiseras i syfte att effektivisera hanteringen.

Utskottet anser att man bör avvakta utredningens överväganden och att något initiativ från riksdagens sida därför inte är nödvändigt. Motionerna 2012/13:A292 (SD) yrkande 2 och 4, 2012/13:A304 (V) yrkande 25, 2012/13:A319 (C) och 2012/13:384 (SD) yrkande 2 avstyrks.

Villkor för ersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservationerna 9 (SD) och 10 (V) samt särskilt yttrande (S).

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta avsnitt motioner från den allmänna motionstiden 2012 som rör villkor för rätt till ersättning, exempelvis frågor om de allmänna villkoren, arbetsvillkoret, den överhoppningsbara tiden och deltidsbegränsningen. Utskottet avslår samtliga motionsyrkanden med hänvisning bl.a. till den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete.

Rättslig bakgrund

Som redovisats ovan regleras de allmänna villkoren för rätt till ersättning i 9 § ALF och undantag från rätt till ersättning i 10 § ALF. Vad som ska räknas som ett lämpligt arbete enligt 9 § regleras i 11 § ALF.

Den 2 juli 2007 upphörde rätten för en arbetssökande att under de 100 första dagarna begränsa sitt sökområde till lämpliga arbeten inom sitt yrke och i närområdet (den s.k. 100-dagarsregeln). Riksdagen gav den 1 juni 2011 regeringen som sin mening till känna vad arbetsmarknadsutskottet anfört om att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag som ger arbetslösa rätt att begränsa sitt arbetssökande under de första 100 dagarna (bet. 2010/11:AU9, rskr. 2010/11:279).

Det arbetsvillkor som måste uppfyllas för att en sökande ska vara berättigad till ersättning regleras i 12–14 §§ ALF. Den huvudsakliga innebörden är att den sökande under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde ska ha haft förvärvsarbete i minst 6 månader och utfört arbetet under minst 80 timmar per kalendermånad, eller ska ha haft förvärvsarbete i minst 480 timmar under en sammanhängande tid av 6 kalendermånader och utfört arbetet under minst 50 timmar under var och en av dessa månader.

För att erhålla inkomstrelaterad ersättning måste även medlemsvillkoret i 7 § ALF uppfyllas, dvs. den sökande måste ha varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader.

Med ramtid avses enligt 15 a § ALF de tolv månader som närmast föregått den månad när den sökande har anmält sig som arbetslös hos den offentliga arbetsförmedlingen. Om anmälningstiden innehåller förvärvsarbete, tid med föräldrapenning eller totalförsvarspåbud i en sådan omfattning att den kan tillgodoräknas i ett arbetsvillkor, ska den dock ingå i ramtiden.

Av 16–17 a §§ ALF följer att viss tid är överhoppningsbar vid fastställande av ramtiden, exempelvis tid som sjukskriven, tid som föräldraledig, tid under vissa typer av utbildning etc. I 17 a § ALF begränsas den överhoppningsbara tiden till högst fem år för alla förhållanden utom då den sökande har haft överhoppningsbar tid i form av tid som medföljande vid makes, makas eller sambos utlandstjänstgöring.

Ersättning lämnas enligt 22 § ALF under högst 300 dagar (ersättningsperiod). Till en sökande som dag 300 i ersättningsperioden är förälder till barn under 18 år lämnas dock ersättning under högst 450 dagar.

Enligt 7 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring lämnas arbetslöshetsersättning under sammanlagt högst 75 ersättningsdagar inom en ersättningsperiod för veckor som en person utför eller deklarerar deltidarbete (deltidsbegränsningen). Resterande ersättningsdagar i perioden får endast användas för veckor då personen inte utför eller deklarerar något arbete. Med deltidarbete avses arbete som understiger personens arbetsutbud per vecka. Riksdagen gav den 1 juni 2011 regeringen som sin mening till känna vad arbetsmarknadsutskottet har anfört om att regeringen ser över arbetslöshetsförsäkringens regelverk i fråga om deltidbegränsningen så att det inte diskriminerar deltidarbetslösa och återkommer till riksdagen i frågan (bet. 2010/11:AU9, rskr. 2010/11:279).

Motionerna

Det är enligt vad *Sverigedemokraterna* anför i kommittémotion 2012/13:A13 av *Sven-Olof Sällström och Erik Almqvist (SD)* yrkande 1 anmärkningsvärt att Alliansen ännu inte har återkommit med ett förslag med anledning av riksdagens tillkännagivande om ett återinförande av den s.k. 100-dagarsregeln. Partiet anser att man i bestämmelserna i 43 § 4 och 5 ALF bör förtydliga att det med lämpligt arbete under de första 100 dagarna avses ett sådant arbete som geografiskt och kompetensmässigt är rimligt för den sökande.

Vänsterpartiet tar i kommittémotion 2012/13:A304 av *Josefin Brink m.fl. (V)* upp ett antal andra frågor som rör villkoren för ersättning i arbetslöshetsförsäkringen. Partiet framhåller att arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen innebär att det är mycket svårt för deltid- och visstidsanställda att kvalificera sig för ersättning. Eftersom kvinnor är överrepresenterade bland både deltidarbetande och visstidsanställda är detta snäva arbetsvillkor strukturellt diskriminerande mot kvinnor. Utgångspunkten vid en översyn av arbetsvillkoret bör vara att utformningen ska vara så generös att det finns marginaler för sjukfrånvaro även för deltidarbetande och visstidsanställda och att en strukturell diskriminering av kvinnor undviks (*yrkande 11*). Partiet anser att en översyn av medlemsvillkoret bör utgå från att det inte får vara så kort att det lönar sig att stå utanför försäkringen till dess en uppsägning är ett faktum, men att det inte heller ska utestänga unga, som sällan erbjuds mer än korta visstidsanställningar, från möjligheten till

inkomstrelaterad ersättning (*yrkande 12*). När det gäller den överhoppningsbara tiden anser partiet att det är svårt att finna övertygande skäl till att en person som har varit föräldraledig eller heltidsstuderande ska anses ha mindre arbetsmarknadsanknytning än en person som under samma tid har varit sjuk eller följt med maka, make eller sambo under dennes utlandstjänstgöring. Partiet menar att begränsningen av den överhoppningsbara tiden bör tas bort permanent alternativt vara densamma för alla typer av överhoppningsbar tid (*yrkande 13*). Vänsterpartiet anser också att reglerna i ALF bygger på att studier är något som bedrivs i ungdomen, före inträdet på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet anser att tid med studier i ökad utsträckning bör vara överhoppningsbar tid och att reglerna i ALF bör utformas för att premiera, inte som i dag försvåra, livslångt lärande (*yrkande 14*).

När det gäller lämpligt arbete konstaterar Vänsterpartiet att riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag som ger arbetslösa rätt att begränsa sitt arbetssökande under de första 100 dagarna. Det har regeringen ännu inte gjort. Regeringen bör därför, enligt partiets mening, snarast återkomma med ett sådant förslag (*yrkande 21*). Partiet anser att kravet på att söka lämpligt arbete i hela Sverige är tufft, men att kravet att ta arbete utomlands är fullständigt orimligt. En särskild fråga i sammanhanget är om arbete i försvaret ska betraktas som lämpligt arbete. Arbetsförmedlingen och Försvarmakten har kommit överens om att ingen ska anvisas arbete i försvaret. Det är dock, enligt partiets mening, inte lämpligt med en lösning som bara bygger på en överenskommelse mellan myndigheter, som kan ändras från den ena dagen till den andra. Regeringen bör därför ta initiativ till att i enlighet med vad som anförts föra in bestämmelser om arbete utomlands i allmänhet och inom Försvarmakten i synnerhet i de föreskrifter som reglerar lämpligt arbete (*yrkande 22*). Vänsterpartiet konstaterar att det i dag saknas möjlighet att få ersättningsperioden förlängd efter 300 dagar. Partiet anser att det finns situationer då en förlängning är det mest rationella. Det är väsentligt att reglerna i arbetslöshetsförsäkringen är utformade så att de inte i praktiken sätter upp hinder för den enskilde att få en varaktig anställning efter arbetslösheten, och därför bör det i vissa situationer finnas möjlighet till en ytterligare ersättningsperiod (*yrkande 23*).

I motion 2012/13:A267 av *Jörgen Hellman m.fl. (S)* framförs att arbetslöshetsförsäkringens regelverk bör ändras så att ersättningarna inte uteblir för en person som omskolar sig för att ta ett nytt jobb.

Lena Hallengren (S) förordar i motion 2012/13:A372 bl.a. att försäkringens regelverk bör ses över när det gäller begränsningen att en sökande endast kan få ersättning på deltid i 75 ersättningsdagar.

Utskottets ställningstagande

När det gäller villkoren för rätt till ersättning framförs förslag av Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och ett antal enskilda motionärer.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att gemensamt för Vänsterpartiets förslag är att partiet inte presenterar några uppskattningar av vilka kostnaderna skulle bli om förslagen genomfördes, än mindre några idéer om hur en finansiering skulle kunna ske. För de som engagerar sig i försäkringens utformning borde det vara känt att även till synes begränsade regeländringar till de försäkrades förmån vanligen medför betydande utgiftsökningar. Enligt utskottets mening bör förslag om förändringar i försäkringen också analyseras med avseende på hur de förhåller sig till att den ska vara en omställningsförsäkring. Någon sådan analys finns inte i Vänsterpartiets motion.

Två av de förslag som framförs i motioner från Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och en enskild motionär – återinförande av 100-dagarsregeln och borttagande av deltidbegränsningen – är kopplade till tidigare tillkännagivanden från riksdagen. Utskottet gör liksom regeringen bedömningen att frågorna som ryms i dessa två tillkännagivanden liksom tillkännagivandet om förtroendevalda har beröringspunkter sinsemellan. Det kan därför, enligt utskottets mening, vara önskvärt med en beredning som i möjligaste mån involverar alla dessa frågor. Utskottet konstaterar att dessa frågor genom tilläggsdirektiv (dir. 2012:90) gjorts till föremål för beredning i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. På så vis kommer riksdagens viljeyttringar i ovan nämnda tillkännagivanden att kunna vägas in i det större sammanhang som utredningens översyn av försäkringen utgör.

När det gäller bestämmelsen om vad som ska anses utgöra lämpligt arbete har utskottet ovan ställt sig bakom regeringens förslag om att behålla bestämmelsen i lagstiftningen, trots att begreppet inte längre kommer att vara en del av de allmänna villkoren för ersättning utan i stället kopplas till åtgärdssystemet.

När det särskilt gäller Vänsterpartiets yrkande om att arbetssökande inte bör kunna anvisas arbete inom Försvarsmakten noterar utskottet att Utredningen om Försvarsmaktens framtida personalförsörjning i sitt betänkande (SOU 2010:86) föreslog att Arbetsförmedlingen inte ska få anvisa arbeten inom Försvarsmakten som är förbundna med internationell arbetsskyldighet. Förslaget borde enligt utredningen i första hand genomföras i form av en överenskommelse mellan Försvarsmakten och Arbetsförmedlingen om vilka anställningar som ska få anvisas. Regeringen konstaterade i propositionen Soldatanställningar i Försvarsmakten (prop. 2011/12:115) emellertid att en sådan överenskommelse skulle sakna författningsstöd och därmed bli utan reell betydelse. Regeringen anförde samtidigt följande (s. 147).

Regeringen kan konstatera att en internationell arbetsskyldighet sannolikt ligger utanför vad som kan betraktas som ett lämpligt arbete. Arbetsförmedlingen har också angett att i och med att Försvarsmakten

har beslutat att internationell arbetsskyldighet ska gälla alla befattningar inom myndigheten kommer Arbetsförmedlingen inte att anvisa någon arbetssökande arbete inom Försvarsmakten.

— — —

Det är mot denna bakgrund inte aktuellt att nu utreda en förändring av regelverket. Regeringen kommer dock att noga följa frågan och förutsätter att Arbetsförmedlingen, IAF och andra berörda myndigheter håller regeringen informerad om utvecklingen på detta område.

Utskottet kan konstatera att regeringen redan är uppmärksam på frågan.

I övrigt anser utskottet att den översyn av delar av försäkringens regelverk som görs inom ramen för den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete bör avvaktas innan förändringar av den typ som föreslås i motionerna kan övervägas.

Med vad utskottet nu har anfört avstyrks motionerna 2012/13:A13 (SD) yrkande 1, 2012/13:A267 (S), 2012/13:A304 (V) yrkandena 11–14 och 21–23 samt 2012/13:A372 (S).

Neutralare och enklare regelverk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservationerna 11 (S) och 12 (V).

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta avsnitt motioner från den allmänna motionstiden 2012 som rör förslag om ett neutralare och enklare regelverk, exempelvis frågor om beräkningen av normalarbetstid och pensionsavdraget. Utskottet avslår samtliga motionsyrkanden med hänvisning bl.a. till vikten av likabehandling i ersättningsärenden och till den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete.

Rättslig bakgrund

Enligt 23 b § ALF utgör normalarbetstiden som huvudregel den genomsnittliga arbetstiden under den sökandes ramtid, som normalt är tolv månader. Ytterligare reglering av normalarbetstiden finns i 23 c–f §§ ALF.

Den inkomstrelaterade ersättningen bestäms enligt 25 § ALF utifrån sökandens dagsförtjänst, normalarbetstid och det högsta respektive lägsta belopp som regeringen fastställer, om inte annat följer av ALF. Med dagsförtjänst avses enligt huvudregeln i 25 a § första stycket ALF 1/5 av den veckoinkomst eller, i fråga om sökande med månadslön, 1/22 av den månadsinkomst som den sökande haft under ramtiden. Bestämmelser om beräkningen av dagsförtjänsten för företagare finns i 37 och 37 a §§ ALF.

Enligt 27 § ALF lämnas på grund av förvärvsarbete dagpenning till sökande som har tillerkänts allmän ålderspension eller annan pension med 65 procent av den sökandes dagsförtjänst under normalarbetstiden med den begränsning som följer av 25 § ALF.

Som nämnts ovan lämnas ersättning enligt 22 § ALF under längst 300 dagar (ersättningsperiod). Till en sökande som dag 300 i ersättningsperioden är förälder till barn under 18 år lämnas dock ersättning under längst 450 dagar.

Motionerna

Vänsterpartiet framför i kommittémotion 2012/13:A304 av *Josefin Brink m.fl. (V)* ett antal förslag till ändringar i försäkringens regelverk som enligt partiet ska göra det mindre diskriminerande och enklare. Med dagens regler beräknas normalarbetstiden på den genomsnittliga arbetstiden under en ramtid av tolv månader. Det är enligt Vänsterpartiets mening en orimlig ordning i en situation då olika visstidsanställningar blivit allt vanligare. Normalarbetstiden bör beräknas så att den inte diskriminerar deltids- och visstidsanställda (*yrkande 15*). Beräkningen av normalinkomst och normalarbetstid bör också förenklas (*yrkande 16*). "Normal" frånvaro ska inte behöva utredas av arbetslöshetskassan. Vänsterpartiet konstaterar att pensionsavdrag från en dagpenning som är 65 procent av normalinkomsten görs för den som har förtida uttag av pension. Omräkningen till 65 procent slår hårt mot dem som tar ut en låg andel av pensionen (t.ex. premiepension) och har en låg normalinkomst. Pensionsavdrag bör göras utan omräkning av dagpenningen och inget pensionsavdrag bör göras för den som blivit beviljad förtida uttag men inte tar ut pension (*yrkande 19*). Slutligen anser Vänsterpartiet, med hänvisning bl.a. till reglerna om ersättningsperiodens längd, att arbetslöshetsförsäkring inte ska vara utformad så att den diskriminerar unga och att arbetslöshetsförsäkring ska vara neutral i förhållande till ålder och familjesituation (*yrkande 20*).

I motion 2012/13:A356 av *Hannah Bergstedt m.fl. (S)* förespråkas en icke-diskriminerande arbetslöshetsförsäkring (*yrkande 4*). Höga avgifter och tuffare inträdesvillkor drabbar unga särskilt hårt. För dem som trots allt är med och betalar lika mycket som alla andra gäller andra och sämre regler.

Utskottets ställningstagande

Vänsterpartiet och en enskild motionär föreslår ett antal regelförändringar som de anser skulle medföra en förenklad och mindre diskriminerande utformning av försäkring. Utskottet kan på ett principiellt plan ställa sig bakom dessa ambitioner, men anser att motionärerna i utformningen av sina förslag bortser från andra viktiga syften med försäkring.

Enligt utskottets mening ska arbetslöshetsförsäkring vara en omställningsförsäkring, inte en långvarig försörjningsform. Försäkring måste också utformas så att den stimulerar arbetssökande att även ta kortare arbe-

ten. Förenklingsambitioner i regelverket kan inte föras så långt att de skapar godtycke genom en alltför schabloniserad ersättning som inte på ett rättvist sätt avspeglar skillnader i arbetshistoria mellan olika ersättningstagare. Slutligen anser utskottet att de mindre avsteg från en strikt likabehandling som finns i arbetslöshetsförsäkringens regelverk inte kan betecknas som diskriminerande utan tvärtom är väl motiverade av faktorer som ungdomars kortare arbetslöshetstider och föräldrars försörjningsansvar för sina barn.

När det gäller frågan om pensionsavdrag som Vänsterpartiet tar upp i motion 2012/13:A304 yrkande 19 delar utskottet vissa av de farhågor som diskuteras i motionen. Utskottet kan konstatera att tillämpningen av bestämmelserna i vissa enskilda fall kan vara svåra att förutse för den sökande. Ett uttag av pension vid sidan av arbete kan vid arbetslöshet reducera arbetslöshetsersättningen på ett sätt som kan upplevas som oproportionerligt. Utskottet välkomnar därför att regeringen gett den parlamentariska socialförsäkringsutredningen i uppdrag (dir. 2012:90) att analysera och lämna förslag på hur nuvarande bestämmelser kan justeras så att de blir tydligare och enklare att tillämpa och i större utsträckning harmonierar med relevant lagstiftning på området.

Utskottet ser inget skäl för riksdagen att ta något särskilt initiativ med anledning av motionsyrkandena varför motion 2012/13:A304 (V) yrkandena 15, 16, 19 och 20 och motion 2012/13:A356 (S) yrkande 4 avstyrks.

Förtroendevaldas ersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservation 13 (V).

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta avsnitt motioner från den allmänna motionstiden 2012 som rör förslag om förtroendevaldas ersättning. Utskottet avslår samtliga motionsyrkanden med hänvisning till den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete.

Rättslig bakgrund

Förtroendevaldas rätt till arbetslöshetsersättning för tid med arvoderade förtroendeuppdrag är inte uttryckligen reglerad i ALF. Dagens hantering av ersättningssökande med förtroendeuppdrag bygger i stället på ett meddelande från 1995 från dåvarande Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS meddelande 17/95) samt på arbetslöshetskassornas beslut och förvaltningsdomstolarnas avgöranden. Meddelandet gäller i första hand politiska uppdrag och

delar in förtroendeuppdrag i årsarvoderade uppdrag av större omfattning och sammanträdesarvoderade uppdrag av mindre omfattning. Grundtanken i meddelandet är att årsarvoderade förtroendeuppdrag av större omfattning betraktas som förvärsarbete, medan sammanträdesarvoderade uppdrag av mindre omfattning inte gör det. Denna uppdelning ska enligt meddelandet gälla både vid prövningen av rätten till arbetslöshetsersättning och då uppdraget bedrivs under pågående arbetslöshet.

Riksdagen gav den 1 mars 2005 regeringen sin mening till känna vad arbetsmarknadsutskottet anfört om a-kassa och förtroendeuppdrag (bet. 2004/05:AU4, rskr. 2004/05:181). Den 22 december 2010 beslutade regeringen kommittédirektiv till en utredning om förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen (dir. 2010:131). Utredningen överlämnade i juni 2011 betänkandet *Större ekonomisk trygghet för förtroendevalda* (SOU 2011:54).

Motionerna

Vänsterpartiet anser enligt vad som anförs i kommittémotion 2012/13:A304 av *Josefin Brink m.fl. (V)* yrkande 18 att nya regler bör utarbetas i syfte att stärka fackligt och politiskt förtroendevaldas rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. För de förtroendevalda som uppfyller ett arbetsvillkor i sin anställning, men i dag får en låg normalinkomst och normalarbetstid på grund av tjänstledighet, bör normalinkomst och normalarbetstid beräknas utifrån anställningen; avdrag ska inte göras för frånvaro på grund av det fackliga eller politiska uppdraget. För dem som är fackligt eller politiskt förtroendevalda på heltid eller en betydande del av heltid bör uppdraget jämföras med arbete.

I motion 2012/13:A290 argumenterar *Jörgen Hellman m.fl. (S)* för att dagens situation där ersättningen för förlorad arbetsförtjänst inte är a-kassegrundande måste ändras. *Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (S)* anser enligt vad som framförs i motion 2012/13:A316 att det bör genomföras en översyn av vilka inkomster som ska vara ersättningsgrundande med sikte på att förbättra situationen för förtroendevalda. I motion 2012/13:A344 av *Helén Pettersson i Umeå m.fl. (S)* uppmärksammas hur den s.k. deltidsbegränsningen kan påverka politiskt förtroendevalda med arbetslöshetsförsäkring.

Utskottets ställningstagande

Att människor engagerar sig politiskt eller fackligt och på andra förtroendeposter i det civila samhället är enligt utskottets mening en omistlig del av den svenska demokratin. Möjligheten att ta ett förtroendeuppdrag måste komma alla till del och får inte begränsas till dem som redan är etablerade i samhället och på arbetsmarknaden. Engagemang i form av ett förtroendeuppdrag ska därför inte innebära ett ekonomiskt risktagande för den enskilde utan tvärtom stimulera till nya engagemang.

Frågan om arbetslöshetsförsäkringen och förtroendevalda har behandlats i utskottet under en följd av år med anledning av motioner. På förslag av utskottet beslutade riksdagen våren 2005 om ett tillkännagivande till regeringen. Utskottet ansåg att möjligheten att ha politiska uppdrag var en viktig del i demokratin, att det fanns skäl att närmare överväga frågan om ersättningsrätt m.m. för personer med förtroendeuppdrag och att regeringen borde återkomma till riksdagen om detta (bet. 2004/05:AU4).

Utskottet kan konstatera att frågan har utretts tidigare. IAF redovisade den 29 oktober 2009 (dnr 2009/1620) ett uppdrag i regleringsbrevet samma år. Frågan gällde om ett uppdrag som förtroendevald är att jämställa med förvärvsarbete i arbetslöshetsförsäkringens mening. IAF konstaterade att det i regelverket för arbetslöshetsförsäkringen inte fanns några specifika bestämmelser om förtroendevaldas ställning och att det därför vore önskvärt att regeringen övervägde att i någon form kodifiera den rättspraxis som utvecklats på området.

Regeringen gav den 22 december 2010 en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till om och hur förtroendevaldas ersättningsrätt ska regleras i arbetslöshetsförsäkringen (dir. 2010:131). Den särskilda utredaren överlämnade den 20 juni 2011 betänkandet Större ekonomisk trygghet för förtroendevalda (SOU 2011:54). I betänkandet kom utredningen fram till att det behövs tydliga och lättillämpade regler om förtroendevalda i ALF. Utredningen föreslog därför att arbetslöshetsförsäkringen ska omfatta förtroendevalda som 1) har ett uppdrag som enligt lag berättigar till ledighet från anställning, eller 2) annars har ett offentligt uppdrag som regleras i lag eller annan författning. Gemensamt för båda dessa kategorier av förtroendevalda är att de är tydligt avgränsade. Utredningen föreslog också att förtroendevalda ska undantas från deltidsbegränsningen.

Utskottet välkomnar att regeringen aktivt arbetar för att tillgodose riksdagens tillkännagivande. Det finns enligt utskottets bedömning en bred politisk enighet om vikten av att frågan får en sådan lösning att risken för ekonomisk utsatthet inte blir ett hinder för samhällsengagemang. Utskottet välkomnar därför att frågan kommer att behandlas av den parlamentariska socialförsäkringsutredningen, med utgångspunkt i den tidigare utredningens arbete. Enligt utredningens tilläggsdirektiv (dir. 2012:90) ska socialförsäkringsutredningen analysera förtroendevaldas ställning i arbetslöshetsförsäkringen i relation till deltidsbegränsningen med utgångspunkt i dels den avgränsning av förtroendevalda som ges i den tidigare utredningens betänkande, dels den översyn av deltidsbegränsningsregeln som den parlamentariska socialförsäkringsutredningen ska göra enligt direktiven. Utredningen ska också analysera konsekvenserna av att förtroendevalda hänförs till gruppen arbetstagare i alla delar av arbetslöshetsförsäkringen. Den ska därutöver bl.a. analysera och vid behov föreslå hur bestämmelser om lämpligt arbete och uppföljningsåtgärder ska tillämpas för förtroendevalda med beaktande av utredningens förslag när det gäller 100-dagarsregeln.

Utredningens arbete bör enligt utskottets mening avvaktas. Något ytterligare uttalande från riksdagens sida kan mot denna bakgrund inte anses nödvändigt, varför motionerna 2012/13:A290 (S), 2012/13:A304 (V) yrkande 18, 2012/13:A316 (S) och 2012/13:A344 (S) kan avslås av riksdagen.

Ersättning i vissa särskilda fall

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservationerna 14 (S), 15 (SD) och 16 (V).

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta avsnitt motioner från den allmänna motionstiden 2012 som rör förslag om ersättning i vissa särskilda fall, exempelvis frågor om bisyssla, egenanställda och gränsgångare. Utskottet avslår samtliga motionsyrkanden med hänvisning bl.a. till tidigare och kommande reformer och till den parlamentariska socialförsäkringsutredningens arbete.

Rättslig bakgrund

Enligt 39 § ALF avses med bisyssla i lagen sådant arbete i anställning eller näringsverksamhet som den sökande före arbetslöshetens inträde under minst tolv månader utfört vid sidan av sin heltidssysselsättning.

Arbetslöshetsförsäkringen omfattar arbetstagare och företagare. Några särskilda regler för uppdragstagare finns inte och inte heller någon definition av vem som ska anses som uppdragstagare. I de fall då det inte enkelt går att fastställa att en sökande är arbetstagare eller företagare måste arbetslöshetskassan göra en prövning för att klassificera personen som det ena eller det andra. Detta blir nödvändigt för att kunna bedöma vilka ersättningsregler som ska tillämpas för den sökande. Riksdagen gav den 20 maj 2010 regeringen som sin mening till känna vad arbetsmarknadsutskottet anfört om att regeringen bör låta analysera uppdragstagarnas ställning i arbetslöshetsförsäkringen och återkomma till riksdagen i frågan (bet. 2009/10:AU13, rskr. 2009/10:275). Den 2 december 2010 beslutade regeringen kommittédirektiv till en utredning om uppdragstagares rätt till ersättning i arbetslöshetsförsäkringen (dir. 2010:128). Utredningen överlämnade i juni 2011 betänkandet Uppdragstagare i arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2011:52). Betänkandet tar bl.a. upp frågan i vad mån en uppdragstagare ska betraktas som arbetstagare eller företagare.

Enligt 3 § ALF har endast personer som i Sverige uppfyller ersättningsvillkoren rätt till ersättning enligt den lagen, om inte något annat följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29

april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. För en person som arbetat inom EU/EES och sedan blir arbetslös är huvudregeln enligt den nämnda EU-förordningen att han eller hon ska ställa sig till arbetsförmedlingens förfogande och ansöka om arbetslöshetsersättning i det land där han eller hon senast arbetat. Som gränsarbetare räknas enligt förordningen en person som har anställning eller bedriver verksamhet som egenföretagare i en medlemsstat men som är bosatt i en annan medlemsstat, dit personen som regel återvänder dagligen eller åtminstone en gång i veckan. För gränsarbetare som blir helt arbetslösa gäller att de ska ställa sig till arbetsförmedlingens förfogande och ansöka om arbetslöshetsersättning i bostadslandet. För en gränsarbetare som blir delvis eller periodvis arbetslös gäller att personen ska ställa sig till arbetsförmedlingens förfogande och ansöka om arbetslöshetsersättning i det senaste arbetslandet.

För att en arbetssökande ska ha rätt till arbetslöshetsersättning krävs bl.a. att personen står till arbetsmarknadens förfogande minst 3 timmar varje arbetsdag och minst 17 timmar per vecka. Samtidigt krävs för rätt till sjukersättning eller aktivitetsersättning att arbetsförmågan ska vara stadigvarande nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan. Bestämmelserna om Försäkringskassans ansvar för att särskilda insatser ska göras för att de som får tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning ska kunna få en anställning motsvarande den återstående arbetsförmågan fördes den 1 januari 2011 över från tidigare särslagstiftning till 33 kap. 26–28 §§ i den nya socialförsäkringsbalken.

Motionerna

Vänsterpartiet framför i kommittémotion 2012/13:A304 av *Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 17* att kravet på hur länge en bisyssla ska ha utförts för att godkännas i kombination med arbetslöshetsersättning bör sänkas från minst tolv till minst sex månader. Partiet anser att rätten att kombinera ersättning från arbetslöshetsförsäkringen med inkomster från en bisyssla är viktig för människors möjligheter att ha en fot kvar i arbetslivet, även om de förlorar det jobb de har sin huvudsakliga försörjning från. En bisyssla kan också vara vägen in i ett nytt yrke för en person som drabbas av arbetslöshet.

Hans Rothenberg (M) framför i motion 2012/13:A221 att man bör se över egenanställningens möjligheter att bidra till en stärkt arbetslinje. Det finns enligt motionären ett otydligt regelverk, särskilt frågan om arbetslöshetsförsäkringen, som drabbar den som i egenskap av arbetssökande vill prova att successivt utveckla en egen affärsidé inom ramen för egenanställning.

Samtidigt som fler tvingades leva på kommunalt försörjningsstöd minskade enligt vad som framförs i motion 2012/13:A246 av *Krister Örnfjäder (S)* antalet personer som fick arbetslöshetsersättning till 88 000 personer. Motionären anser att staten måste ta ett större ansvar för sjuka och arbetslösa.

Sven-Erik Bucht (S) framför i motion 2012/13:A325 att regeringen bör se över möjligheterna att ha rätt till inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning vid arbete i annat EU-land. Dagens regler för gränsgångares ersättning kan i vissa fall få oacceptabla konsekvenser i gränsområden.

I motion 2012/13:A334 av *Kurt Kvarnström* och *Carin Runeson (S)* påtalas att personer som beviljats tre fjärdedels sjukersättning har svårt att hitta anställningar på 25 procent och detta särskilt då de måste byta arbete. Reglerna i arbetslöshetsförsäkringen för denna grupp bör ses över.

Utskottets ställningstagande

Vänsterpartiet anser enligt vad som framförs i motion 2012/13:A304 yrkande 17 att kravet på hur länge en *bisyssla* ska ha utförts för att godkännas i kombination med arbetslöshetsersättning bör sänkas från minst tolv till minst sex månader. Kravet på att bisysslan ska ha utförts under en viss tid vid sidan av heltidsarbetet ökades 2007 från sex till tolv månader (prop. 2006/07:89, bet. 2006/07:AU13, rskr. 2006/07:179). Motivet var att bisyssleregeln skulle anpassas till den ändring som samtidigt genomfördes i fråga om normalarbetstidens beräkning. Arbetslöshetsersättningen ska sedan 2007 grundas på förvärvsinkomsterna under hela ramtiden om tolv månader. Regeringens avsikt med bisyssleregeln var att precis som vid normalarbetstidens beräkning främja en god förankring på arbetsmarknaden.

I samband med att kravet på hur länge bisysslan ska ha utförts ökades framförde utskottet att det var medvetet om att kulturarbetsmarknaden i många avseenden skiljer sig från övriga delar av arbetsmarknaden, men att det inte kan vara arbetslöshetsförsäkringens uppgift att lösa problem av mera strukturell art på arbetsmarknaden i stort eller på delar av den. Dessa förhållanden måste lösas på annat sätt än genom att använda försäkringen.

Utskottet vill betona att de förändringar som genomförts i arbetslöshetsförsäkringen ska ses i en större helhet, där det övergripande syftet är att få fler i arbete och att minska utanförskapet. Syftet har också varit att skapa större tydlighet och förutsägbarhet i regelverket och en ökad likabehandling av företagare och anställda. Som en del av detta genomfördes i juli 2010 ett antal förändringar i bl.a. arbetslöshetsförsäkringen som hade till syfte att öka tryggheten för företagare (prop. 2009/10:120, bet. 2009/10:AU13, rskr. 2009/10:275). En annan del av regeringens reformarbete är att göra det självklart, enkelt och mer lönsamt att vara företagare.

Utskottet har behandlat frågan om s.k. *egenanställda* ett flertal gånger, bl.a. i betänkande 2009/10:AU13. Utskottet ansåg att frågan krävde en djupare analys än den som gjorts inom ramen för utredningen om trygghetssystemen för företagare (SOU 2008:89). Utskottet föreslog i sitt betänkande

ett tillkännagivande om att regeringen borde återkomma till riksdagen i denna fråga, vilket också blev riksdagens beslut (rskr. 2009/10:275). Den särskilda frågan om uppdragstagare i arbetslöshetsförsäkringen har därefter utretts, men det har visat sig vara komplicerat att utforma ändamålsenliga regler. Den senaste utredningens betänkande, Uppdragstagare i arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2011:52), gav förslag på schablonregler som grund för att bedöma uppdragstagare, men löste inte alla frågor.

Nuvarande utformning av regelverket innebär enligt utskottets mening en risk för att lika fall behandlas olika, och det är dessutom svårt för den enskilde att förutse hur regelverket ska tillämpas. Utskottet välkomnar därför att den parlamentariska socialförsäkringsutredningen gets i uppdrag att analysera uppdragstagares ställning i arbetslöshetsförsäkringen och föreslå en reglering som innebär att uppdragstagares ställning i arbetslöshetsförsäkringen blir tydlig. Av utredningsdirektiven (2012:90) framgår bl.a. att förslaget, om det är möjligt, ska innehålla en definition av vem som är att anse som uppdragstagare och vem som är att anse som uppdragsgivare. Det ska också tydliggöras hur uppdragstagare förhåller sig till de två grupper som i dag finns i arbetslöshetsförsäkringen: arbetstagare och företagare.

Utskottet kan instämma i vad som framförs av motionären bakom motion 2012/13:A246 (S) om att *försörjningsstöd* inte får bli en växande källa till människors försörjning och att staten har ett ansvar för att så inte blir fallet. Till skillnad från vad motionären antyder, anser utskottet emellertid inte att detta statliga ansvar ska förverkligas genom att människor går från försörjningsstöd till arbetslöshetsersättning, utan från försörjningsstöd till egen försörjning genom arbete eller företagande. Viktigast i detta avseende är att föra en politik som leder till fler sysselsatta, lägre arbetslöshet och bidrar till fler arbetstillfällen. Utskottet välkomnar mot denna bakgrund att regeringen genom budgetförslagen för 2013 ytterligare har förstärkt arbetslinjen genom reformer bl.a. för bättre tillväxtförutsättningar och konkurrenskraft genom ökade investeringar i infrastruktur, forskning och innovation samt lägre bolagsskatt, och för att få fler i arbete, med fokus på unga och utrikes födda. Men utskottet välkomnar också att arbetslinjen stärks bl.a. genom att Arbetsförmedlingen tillförs resurser för att stärka uppföljningen av biståndstagares arbetsökande. Utskottet vill i detta sammanhang också lyfta fram att regeringen avser att under våren 2013 återkomma till riksdagen med förslag till att stärka drivkrafterna för övergång till arbete genom att beräkningen av försörjningsstödet ska ändras så att endast en del av arbetsinkomsten påverkar bedömningen av rätten till bistånd. Det bör slutligen noteras att regeringen i december 2011 tidigare lade möjligheten för arbetslösa som inte har rätt till ersättning att få tillgång till stödinsatserna inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin.

När det gäller den fråga om *arbetslöshetsersättning till gränsarbetare* som tas upp i motion 2012/13:A325 (S) kan utskottet konstatera att den nordiska expertgruppen under våren 2012 överlämnade sin gränshindersrapport. I rapporten behandlades bl.a. frågan om hur rätten till ersättning ska

bedömas i sådana fall där bosättningslandet och arbetslandet skiljer sig åt i synen på exempelvis vilken typ av aktivitet som ska räknas in i arbetad tid och vilken typ av aktivitet som ska räknas som överhoppningsbar tid, på det sätt som pekas på i motionen. Ministerrådet för arbetsliv och ministerrådet för social- och hälsopolitik har behandlat resultaten och slutsatserna av rapporten. Sverige har fått i uppgift att överta arbetet som det norska ordförandeskapet startade med att försöka finna lösningar på en del av gränshindren som ingår i gränshindersrapporten.

Utskottet har under flera tidigare riksmöten behandlat motionsyrkanden liknande det som framförs i motion 2012/13:A334 (S) om personer som beviljats *tre fjärdedels sjukersättning*, senast i betänkande 2010/11:AU9. Utskottet anser att det problem som beskrivs i motionen i första hand bör lösas utanför arbetslöshetsförsäkringens ram.

Med det anförda anser utskottet att motionerna 2012/13:A221 (M), 2012/13:A246 (S), 2012/13:A304 (V) yrkande 17, 2012/13:A325 (S) och 2012/13:A334 (S) kan avstyrkas.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Avslag på propositionen, punkt 1 (MP, V)**

av Mehmet Kaplan (MP) och Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår proposition 2012/13:12.

Därmed bifaller riksdagen Vänsterpartiets yrkande under utskottsbehandlingen och bifaller delvis motion

2012/13:A14 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP).

Ställningstagande

Ett av de tydligaste problemen med dagens reglering av arbetslöshetsförsäkringen är att den saknar helhetssyn och att regelverket är något av ett lapptäcke, som är oöverskådligt för individen. De förändringar som föreslås i den aktuella propositionen (2012/13:12) utgår ensidigt från uppfattningen att det är genom ökad kontroll och stramare villkor som arbetslöshetsförsäkringen blir en fungerande omställningsförsäkring. Vi menar att det är av yttersta vikt att arbetslöshetsförsäkringen i stället tydligare utgår från ett rättighetsperspektiv för att det syftet ska uppnås. Med ett för individen tydligt regelverk, klart definierade krav och rätt stöd blir arbetslöshetsförsäkringen effektiv.

Med regeringens förslag om ändrade allmänna villkor för rätt till ersättning flyttas makten från riksdagen till regeringen och dess myndigheter, vilket vi anser vara olämpligt. Vi ser i det sammanhanget också ett behov av förtydligande vad gäller begreppet att stå till arbetsmarknadens förfogande och vill framhålla vikten av att i föreskriftsarbetet beakta de olika diskrimineringsgrunderna.

När det gäller regeringens förslag om uteslutning eller fränkännande när en enskild låtit bli att anmäla ändrade förhållanden, anser vi att det är orimligt med dubbla straffrättsliga förfaranden. I nuvarande lagstiftning (66 § ALF) finns möjligheten att vid särskilda skäl fränkänna färre dagar. Denna möjlighet, som innebär en möjlighet att beakta individuella omständigheter och skäl ska enligt förslaget nu tas bort.

De vanligaste fallen då det är aktuellt med ett fränkännande kan beskrivas som slarv, exempelvis när den sökande tar ut föräldrapenning eller sjukpenning enstaka dagar parallellt med att begära ersättning från en arbetslöshetskassa. Andra vanliga fall är att man glömt att man fått ersättning för några arbetade timmar eller någon strödag på tillfälliga jobb. Vi anser självklart inte att någon ska få dubbel ersättning. Felaktigt utbetald ersättning måste ovillkorligen betalas tillbaka. Ett fränkännande om minst 45 dagar plus krav på minst 80 dagars anställning med lön därefter för att återkvalificera sig för ersättning är dock ett för hårt straff om ingen individuell bedömning är möjlig. Sanktionen kan i sådana fall ge en ekonomisk påföljd som är många gånger större än den felaktiga ersättningen.

Om man jämför med regelverket för studiestöd, där liknande situationer kan uppstå, hindras man i de fallen inte från att få fortsatta studiemedel, om man bara betalar tillbaka den felaktigt utbetalda ersättningen (inklusive ränta). Även om den studerande har ett återkrav kan det göras en återbetalning utan att den studerande går miste om nya studiemedel.

Det är vidare enligt vår mening oproportionerligt att straff även ska kunna utdömas enligt bidragsbrottslagen (2007:612) för samma bedrägliga beteende som kan leda till uteslutning eller fränkännande. Vi menar att man inte ska ändra regelverket utan att ta hänsyn till hur dessa båda lagar kan samordnas.

Det är bra att det införs mjukare steg i den s.k. åtgärdstrappan genom att sanktionerna blir mildare, fler åtgärdsgrunder införs och att det ges en möjlighet att varna först innan en eventuell avstängning sker. Som helhet framstår emellertid regeringens proposition som präglad av ökad kontroll och stramare villkor. Särskilt med tanke på den parlamentariska socialförsäkringsutredningen, som nyligen fick förlängd utredningstid t.o.m. den 31 januari 2015, blir det problematiskt att genomföra marginella förändringar som knappast förhåller sig till de grundläggande bristerna. Sådana svagt motiverade ändringar riskerar snarare att fördjupa problemet med att dagens arbetslöshetsförsäkring framstår som ett lapptäcke.

Med vad som nu anförs avstyrker vi proposition 2012/13:12 punkterna 1–3, tillstyrker Vänsterpartiets under utskottsberedningen väckta yrkande om avslag på propositionen och tillstyrker delvis motion 2012/13:A14 (MP).

2. Antagande av lagförslag, punkt 2 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

1. beslutar att

- a) avslå regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring i den del det avser ny lydelse av 66 §,
  - b) hänvisningen till 66 § i punkten 2 övergångsbestämmelserna till lagen utgår,
  - c) i övrigt anta regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring med den ändringen att siffran ”14” i förslaget till 47 b § ska bytas ut mot ”30”,
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,
3. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:12 punkterna 2 och 3 samt motion 2012/13:A13 av Sven-Olof Sällström och Erik Almqvist (båda SD) yrkandena 3 och 4, bifaller delvis proposition 2012/13:12 punkt 1 och avslår motion 2012/13:A13 av Sven-Olof Sällström och Erik Almqvist (båda SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna ser arbetslöshetsersättning som en del av välfärden. Vi föreslår en garanterad arbetslöshetsförsäkring, finansierad av det allmänna och således utan differentierade avgifter för olika yrkesgrupper. Vår arbetslinje fordrar en generös arbetslöshetsförsäkring, så att den som tar ett arbete ska ha ett skyddsnät att falla tillbaka på i tider av tillfällig arbetslöshet. Genom en stark arbetslöshetsförsäkring belönas de som har arbetat, samtidigt som de som vill arbeta uppmuntras till att göra det.

Regeringen föreslår i proposition 2012/13:12 att sökande ska anmäla ändrade förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning (47 § första stycket ALF) och att detta ska ske ”så snart som möjligt och senast 14 dagar efter det att den sökande fick kännedom om förändringen” (47 b § ALF). Sverigedemokraterna står självfallet bakom förslaget om att man ska anmäla ändrade förhållanden, men en tidsgräns om 14 dagar ter sig mycket sträng. Tidsperioden är så kort att vi befarar att många sökande kommer missa att anmäla detta, alternativt inte hinna med det eftersom man då ska ta fram arbetsgivarintyg. Därmed riskerar man att gå miste om ersättning trots att man har haft som ambition att göra rätt för sig. Den föreslagna tidsgränsen bör därför höjas till 30 dagar.

Regeringen föreslår utökade möjligheter för arbetslöshetskassorna att hålla inne ersättning. Sverigedemokraterna menar att det här riskerar att ytterligare sätta människor i svår ekonomisk knipa genom att tiden från sista arbetsdag till utbetald ersättning från arbetslöshetskassan förlängs avsevärt. Så som regeringens förslag är utformat finns många grunder till att hålla inne arbetslöshetsersättning. Landets 30 arbetslöshetskassor kan

också tolka bestämmelserna på olika sätt, vilket vi ser prov på redan med dagens system. Sverigedemokraterna vill på sikt ha en garanterad arbetslöshetsförsäkring som administreras av en enda myndighet.

Om det är så att en felaktig utbetalning skett ska givetvis den sökande återbetala detta enligt arbetslöshetskassans beslut, men med regeringens förslag riskerar utredningstiderna att bli onödigt långa. Arbetslöshetskassorna bör ha incitament att minska handläggningstiderna, och därför föreslår vi att riksdagen inte antar regeringens förslag till ny 66 § ALF. Därmed kommer nuvarande bestämmelse om innehållande av ersättning att fortsätta gälla.

Med vad som nu anförts tillstyrker jag proposition 2012/13:12 punkterna 2 och 3, tillstyrker motion 2012/13:A13 yrkandena 3 och 4, tillstyrker delvis proposition 2012/13:12 punkten 1 och avstyrker motion 2012/13:A13 yrkande 2.

3. Allmänna principer för försäkringen, punkt 3 (S)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S) och Johan Andersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:A248 av Hillevi Larsson (S),

2012/13:A265 av Lennart Axelsson (S) och

2012/13:A324 av Anna Wallén m.fl. (S) samt

avslår motionerna

2012/13:Fi303 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 26,

2012/13:A203 av Anders Andersson (KD) yrkandena 1 och 2,

2012/13:A260 av Staffan Danielsson (C),

2012/13:A292 av Erik Almqvist och Sven-Olof Sällström (båda SD) yrkandena 1 och 3,

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 9, 10 och 24,

2012/13:A381 av Edward Riedl (M) och

2012/13:A384 av Erik Almqvist (SD) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Den svenska modellen bygger på avtal mellan starka parter på arbetsmarknaden. För att den ska fungera krävs även att staten bidrar med en aktiv arbetsmarknadspolitik och en bra arbetslöshetsförsäkring. Den svenska modellen har kraftfullt bidragit till ett modernt arbetsliv och konkurrenskraftiga företag.

En väl fungerande, frivillig och solidariskt finansierad omställningsförsäkring är en viktig grundsten i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Rätt utformad kommer en sådan arbetslöshetsförsäkring att möjliggöra nödvändig strukturomvandling, ge ekonomisk trygghet till dem som förlorar jobbet, stimulera efterfrågan i ekonomin när arbetslösheten stiger och motverka press nedåt på lönerna samt upprätthålla arbetslinjen. För att arbetslöshetsförsäkringen ska kunna leverera alla dessa viktiga delar i vår arbetsmarknadsmodell måste försäkringen förbättras rejält.

Regeringen har kraftigt försämrat försäkringen, vilket kan tolkas som ett steg mot att avveckla de gemensamma trygghetsförsäkringarna och öppna för ett system med privata tilläggsförsäkringar. Bara fyra av tio av de arbetslösa får nu någon ersättning från försäkringen och bara var tionde får 80 procent av sin inkomst i ersättning. För unga arbetslösa har regeringen ett diskriminerande regelverk som sänker ersättningen ytterligare. På de tio år som den högsta dagpenningen, taket i arbetslöshetsförsäkringen, legat på samma nivå har lönerna ökat med över 30 procent. Det innebär att normalinkomsttagaren bara får cirka hälften av sin tidigare lön vid arbetslöshet trots principen om trygghet mot inkomstbortfall som fortfarande gäller, åtminstone på papper.

Att varje arbetslöshetskassa ska bära kostnaden för arbetslösheten är också både orimligt och felaktigt. Förhoppningen från regeringens sida var minskade lönekrav från arbetstagarna. I stället har många löntagare tvingats välja bort sin arbetslöshetsförsäkring därför att kostnaden är för hög. Hög ersättning leder inte till att arbetslösa undviker att ta jobb, och sämre ersättningsvillkor ökar inte arbetsviljan. Försämringarna av arbetslöshetsförsäkringen har inte haft någon annan effekt än att kraftigt äventyra och minska människors ekonomiska trygghet. De höjda egenavgifterna tillsammans med det försämrade regelverket medförde att ca 500 000 medlemmar lämnade försäkringen under den förra mandatperioden. De differentierade egenavgifterna har medfört att redan hårt utsatta yrkesgrupper med hög risk för arbetslöshet fått starkt höjda egenavgifter medan ofta välavlönade grupper med lägre risk för arbetslöshet fått betydligt lägre egenavgift.

Regeländringarna har också gjort att alltför många är helt eller delvis arbetslösa utan att få rätt till ersättning – man är helt enkelt utförsäkrad i stor omfattning. Ett obligatorium är nu under utredning men riskerar att landa i ett tvingande medlemskap i en dålig försäkring där endast hälften av de arbetslösa kommer att få rätt till ersättning. Regelverket är i dag dessutom så komplicerat att mer än 80 procent av alla arbetsgivarintyg måste kompletteras.

När vi socialdemokrater i vårt budgetalternativ för 2013 lade fram förslag för att bygga upp arbetslöshetsförsäkringen igen ville vi prioritera att höja taket och ersättningsnivån i försäkringen. Detta är de viktigaste åtgärderna för att försäkringen ska fungera som den inkomstförsäkring som den är tänkt att vara. Vi måste slå vakt om den svenska modellen, med ersätt-

ningar i socialförsäkringarna som går att leva på. Annars får vi enbart ett grundskydd, där löntagarna tvingas teckna tilläggsförsäkringar för att inte behöva gå från hus och hem om de drabbas av sjukdom eller arbetslöshet.

Vi valde också att prioritera att sänka avgifterna till arbetslöshetskassorna så att fler kan skaffa sig ett försäkringsskydd. Målet är att arbetslöshetsförsäkringen ska vara attraktiv för alla, både den som löper hög risk att bli arbetslös och den som löper låg risk. Ett medel för att få många att ansluta sig till arbetslöshetsförsäkringen är att sätta medlemsavgiften på en nivå som bidrar till att många vill ansluta sig.

En riksdagsmajoritet bestående av allianspartierna och Sverigedemokraterna valde tyvärr att inte ställa sig bakom vårt budgetalternativ. Vi anser dock fortfarande att det behövs en omfattande översyn av arbetslöshetsförsäkringen för att komma till rätta med de problem som regeringens försämringar av försäkringen skapat.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:248 (S), 2012/13:A265 (S) och 2012/13:A324 (S) bör bifallas.

4. Allmänna principer för försäkringen, punkt 3 (MP)

av Mehmet Kaplan (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Fi303 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 26 och avslår motionerna

2012/13:A203 av Anders Andersson (KD) yrkandena 1 och 2,

2012/13:A248 av Hillevi Larsson (S),

2012/13:A260 av Staffan Danielsson (C),

2012/13:A265 av Lennart Axelsson (S),

2012/13:A292 av Erik Almqvist och Sven-Olof Sällström (båda SD) yrkandena 1 och 3,

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 9, 10 och 24,

2012/13:A324 av Anna Wallén m.fl. (S),

2012/13:A381 av Edward Riedl (M) och

2012/13:A384 av Erik Almqvist (SD) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Miljöpartiet vill införa ett helt nytt trygghetssystem som är enkelt, inkluderande och jämlikt och driver förslag om en samlad arbetslivstrygghet; en gemensam försäkring där både allmän sjukförsäkring och allmän arbetslöshetsförsäkring ingår, liksom en lägsta ersättning. Som steg på vägen mot

arbetslivstrygghet vill Miljöpartiet införa ett golv och ta bort den borte gränsen helt i sjukförsäkringen, höja taket samt höja ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen och ta bort de differentierade avgifterna. Den ersättningsgrundande inkomsten ska också räknas på samma sätt oavsett om man är sjuk eller arbetslös.

De reformer som Alliansen genomfört i arbetslöshetsförsäkringen har drastiskt försämrat villkoren för många människor, något som slagit särskilt hårt mot unga och utrikes födda. Regeringens kraftiga höjning av avgifterna till arbetslöshetskassorna fick till följd att cirka en halv miljon människor gick ur sin kassa. Arbetslöshetsavgiften innebär också att inkomstförsäkringen blivit dyrast för dem som behöver den mest. Endast tre av tio ungdomar i åldrarna 20–25 år är medlemmar i en arbetslöshetskassa, och bara en av tio arbetslösa mellan 20 och 24 år får ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Sedan regeringen avskaffade det s.k. studerandevillkoret är det omöjligt att kvalificera sig för ersättning från försäkringen genom att studera.

Allt fler av dem som i dag står utan arbetslöshetsförsäkring eller sjukförsäkring hänvisas till kommunernas socialkontor för att få försörjningsstöd. Detta är bekymmersamt, inte bara för den enskilde utan också för kommunerna som får svårt att få ekonomin att gå ihop. I slutänden riskerar det att leda till nedskärningar i vården, skolan och omsorgen.

Arbetslöshetsförsäkringen ska ge en tryggad inkomst och underlätta omställningen till ny sysselsättning för den som blivit arbetslös. Så fungerar inte systemet i dag. Till följd av regeringens omfattande försämringar är den högsta ersättningen i dag under 40 procent av en genomsnittslön, och endast 4 av 100 arbetslösa som tidigare haft heltidsarbeten får 80 procent av sin lön. Anledningen är att taket i arbetslöshetsförsäkringen inte har höjts på tio år.

Miljöpartiet vill reformera hela trygghetssystemet och som ett steg på vägen ska taket i försäkringen höjas under 2013. Varje försäkring måste innebära en avvägning mellan inkomstrygghet och drivkrafter för arbete. Därför föreslår Miljöpartiet samtidigt att man inför ytterligare ett steg i ersättningstrappan, så att den får fyra steg i stället för dagens tre.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:Fi303 (MP) yrkande 26 bör bifallas.

5. Allmänna principer för försäkringen, punkt 3 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:A292 av Erik Almqvist och Sven-Olof Sällström (båda SD) yrkandena 1 och 3 samt

2012/13:A384 av Erik Almqvist (SD) yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna

2012/13:Fi303 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 26,

2012/13:A203 av Anders Andersson (KD) yrkandena 1 och 2,

2012/13:A248 av Hillevi Larsson (S),

2012/13:A260 av Staffan Danielsson (C),

2012/13:A265 av Lennart Axelsson (S),

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 9, 10 och 24,

2012/13:A324 av Anna Wallén m.fl. (S) och

2012/13:A381 av Edward Riedl (M).

Ställningstagande

Det är dags att skapa en effektiv gemensam arbetslöshetsförsäkring och arbetslöshetskassa för alla, med rättvisa regler och prioritering av snabbare behandling och snabbare utbetalningar vid arbetslöshet. Om Försäkringskassan skulle administrera försäkringen skulle den också bli helt opolitisk.

Alla som arbetar och uppfyller villkoren för inkomstförsäkringen ska omfattas av en gemensam arbetslöshetsförsäkring med rätt till inkomstrelaterad ersättning i händelse av arbetslöshet. Arbetslöshetsförsäkringen ska ses som en inkomstförsäkring och vara en del av socialförsäkringssystemet.

Möjligheten att finansiera arbetslöshetsförsäkringen genom skatt bör också ses över i syfte att ytterligare integrera försäkringen som en självklar del av välfärdsstaten.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:A292 (SD) yrkandena 1 och 3 samt 2012/13:A384 (SD) yrkandena 1 och 3 bör bifallas.

6. Allmänna principer för försäkringen, punkt 3 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 9, 10 och 24 samt avslår motionerna

2012/13:Fi303 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 26,

2012/13:A203 av Anders Andersson (KD) yrkandena 1 och 2,

2012/13:A248 av Hillevi Larsson (S),

2012/13:A260 av Staffan Danielsson (C),

2012/13:A265 av Lennart Axelsson (S),

2012/13:A292 av Erik Almqvist och Sven-Olof Sällström (båda SD) yrkandena 1 och 3,

2012/13:A324 av Anna Wallén m.fl. (S),

2012/13:A381 av Edward Riedl (M) och

2012/13:A384 av Erik Almqvist (SD) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Arbetslöshetsförsäkringen behöver ses över i sin helhet och reformeras i grunden så att den kan fylla sin funktion i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Det är nödvändigt för ett solidariskt och tryggt arbetsliv och samhälle. Vänsterpartiet presenterade i budgetalternativet för 2013 ett antal förslag med syfte att snabbt återskapa den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen som en inkomstförsäkring och stärka den allmänna grundförsäkringen. Riksdagsmajoriteten avtog tyvärr förslaget i dessa delar (bet. 2012/13:AU2). I detta betänkande behandlas våra förslag till utgångspunkter för en översyn av hela regelverket till en framtida frivillig solidariskt finansierad inkomstförsäkring vid arbetslöshet.

Utredning av arbetslöshetsförsäkringen

Det är olyckligt att – som regeringen gjort i direktiven till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen – sammanblanda arbetslöshetsförsäkringen med socialförsäkringarna. Det är enligt min mening fråga om olika system som fyller olika funktioner. Kopplingen till den svenska arbetsmarknadsmodellen med kollektivavtalade löner ger arbetslöshetsförsäkringen en särställning. Vänsterpartiet vill stärka och utveckla vår arbetsmarknadsmodell där systemet med frivilligt medlemskap i arbetslöshetskassor med facklig anknytning har en viktig funktion att fylla. Sanningen är också att det inte är fler som kommer att få inkomstrelaterad ersättning i en arbetslöshetsförsäkring som alla tvångsansluts till om inte kvalifikationsreglerna och ersättningsnivåerna ändras. Ändrade kvalifikationsregler och ersättningsnivåer hör dock inte till det som regeringen gett den parlamentariska socialförsäkringsutredningen i uppdrag att utreda.

Jag menar därför att arbetslöshetsförsäkringen ska ses över separat. Regeringen bör snarast lyfta ut arbetslöshetsförsäkringen ur Socialförsäkringsutredningen.

Frivillig försäkring

Det finns tre stora övergripande problem med dagens arbetslöshetsförsäkring. För det första är bara en tredjedel av de arbetslösa berättigade till någon ersättning över huvud taget. Det kan jämföras med 80 procent för fem år sedan. För det andra är taket för ersättning så lågt att bara en av tio som får ersättning får 80 procent av sin tidigare lön. För fem år sedan fick en majoritet 80 procent av sin tidigare lön i ersättning. För det tredje är avgifterna så höga att en halv miljon medlemmar har lämnat arbetslös-

hetskassorna. Anslutningsgraden har sjunkit från 85 till 70 procent. Lösningen ligger inte i att göra inkomstförsäkringen obligatorisk. Det är ersättningsvillkoren som måste förbättras och medlemsavgifterna som måste sänkas om vi ska komma åt de väsentliga problemen i försäkringen.

Ett viktigt skäl att behålla de självständiga arbetslöshetskassorna är att de är effektiva i så måtto att andelen felaktiga utbetalningar från kassorna är betydligt lägre än vad som är fallet i fråga om utbetalningar från Försäkringskassan.

En obligatorisk arbetslöshetsförsäkring skulle också kräva att nya kontrollsystem byggs upp. Enligt min mening ska staten undvika onödig byråkrati, och det finns all anledning att vara restriktiv med att bygga upp stora offentliga register med känsliga uppgifter om människors levnadsförhållanden.

Ett annat tungt vägande skäl för att bygga vidare på systemet med frivilliga arbetslöshetskassor med facklig anknytning är att anknytningen är naturlig mot bakgrund av hur kollektivavtalen och arbetslöshetsförsäkringen fyller kompletterande funktioner för att skydda löntagarna mot social dumpning i den svenska arbetsmarknadsmodellen. För den enskilde framstår det som naturligt att vara medlem i både ett fackförbund och en arbetslöshetskassa om dessa är kopplade till varandra. En risk om en obligatorisk försäkring införs är att färre då skulle söka medlemskap i ett fackförbund, vilket allvarligt skulle urholka löntagarnas ställning i förhållande till arbetsgivarna och på sikt underminera legitimiteten i hela kollektivavtalsmodellen.

Utgångspunkten för en översyn av arbetslöshetsförsäkringen ska vara att det även i fortsättningen är frivilligt att vara medlem i en arbetslöshetskassa och att arbetslöshetsförsäkringen är solidariskt finansierad.

Försäkringens finansiering

Arbetslöshetskassorna betalar efter den borgerliga regeringens reformer både den vanliga finansieringsavgiften och en arbetslöshetsavgift till staten. Regeringens syfte med arbetslöshetsavgiften är att den ska bidra till sänkta reservationslöner. Den djupt orättvisa och differentierade arbetslöshetsavgiften är relaterad till arbetslöshetsnivån i respektive arbetslöshetskassa och har en inbyggd omvänd solidaritetsprincip. Vänsterpartiet vill att alla ska ha råd att vara med i en arbetslöshetskassa och att arbetslöshetsförsäkringen ska vara solidariskt finansierad. Det är både ekonomiskt möjligt och politiskt rimligt att återskapa en solidarisk finansiering av arbetslöshetsförsäkringen.

Jag menar också att arbetslöshetskassornas administrationskostnader bör fördelas solidariskt mellan kassorna. Därför bör ett förutsägbart system för utjämningsavgifter respektive utjämningsbidrag införas.

Vad som ovan anförts om allmänna principer för försäkringen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:A304 (V) yrkandena 9, 10 och 24 bör bifallas.

7. Administration av arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd, punkt 4 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:A292 av Erik Almqvist och Sven-Olof Sällström (båda SD) yrkandena 2 och 4 samt

2012/13:A384 av Erik Almqvist (SD) yrkande 2 och avslår motionerna

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 25 och

2012/13:A319 av Staffan Danielsson (C).

Ställningstagande

Det är dags att skapa en effektiv gemensam arbetslöshetsförsäkring och arbetslöshetskassa för alla, med rättvisa regler och prioritering av snabbare behandling och snabbare utbetalningar vid arbetslöshet. Genom att Försäkringskassan administrerar arbetslöshetsförsäkringen ökar likvärdigheten, och den blir dessutom helt opolitisk.

Dagens handläggningstider i arbetslöshetskassorna innebär många problem för den som blir arbetslös. Långsam handläggning och därmed sena utbetalningar försätter många gånger den arbetslösa i ekonomiska problem. Man måste prioritera snabbare behandling och snabbare utbetalningar vid arbetslöshet.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:A292 (SD) yrkandena 2 och 4 samt 2012/13:A384 (SD) yrkande 2 bör bifallas.

8. Administration av arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd, punkt 4 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 25 och

avslår motionerna

2012/13:A292 av Erik Almqvist och Sven-Olof Sällström (båda SD) yrkandena 2 och 4,

2012/13:A319 av Staffan Danielsson (C) och

2012/13:A384 av Erik Almqvist (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen har drivit igenom att dagar med aktivitetsstöd vid deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder numera ska räknas in i ersättningsperioden för arbetslöshetsförsäkringen. Arbetsförmedlingen beslutar om deltagande i åtgärden. Aktivitetsstödet finansieras liksom arbetslöshetsersättningen genom arbetsmarknadsavgiften, och statsbidraget för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd belastar samma statliga anslag. Aktivitetsstödet storlek, utom schablonbeloppet, bestäms i praktiken av arbetslöshetskassorna för dem som är medlemmar. Försäkringskassan är utbetalande myndighet, men dagar med aktivitetsstöd belastar arbetslöshetsersättningsperioden. Eftersom det är många inblandade aktörer blir det svårt för den enskilde att veta vart han eller hon ska vända sig med frågor om aktivitetsstödet och förstå vem som ansvarar för vad. Hanteringen har blivit besvärligare i och med att det utbetalda aktivitetsstödet ska samordnas med dagar och nivåer i arbetslöshetsförsäkringen. Samordningen mellan de olika aktörerna leder också till fördröjda utbetalningar. Ansvaret för aktivitetsstödet bör därför föras över till arbetslöshetskassorna.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:A304 (V) yrkande 25 bör bifallas.

9. Villkor för ersättning, punkt 5 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A13 av Sven-Olof Sällström och Erik Almqvist (båda SD) yrkande 1 och

avslår motionerna

2012/13:A267 av Jörgen Hellman m.fl. (S),

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 11–14 och 21–23 samt

2012/13:A372 av Lena Hallengren (S).

Ställningstagande

Sverigedemokraterna har tidigare föreslagit att man under de första 100 ersättningsdagarna ska kunna avgränsa sitt jobbsökande till sitt geografiska närområde och sitt kompetensområde. Den regeln fanns tidigare men revs upp av Alliansen.

Under riksmötet 2010/11 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om att återinföra denna regel. Regeringen har emellertid ännu inte återkommit med något sådant förslag, vilket är anmärkningsvärt när man i övrigt föreslår långtgående förändringar i arbetslöshetsförsäkringen.

I de nya bestämmelser om lämpligt arbete som föreslås i proposition 2012/13:12 bör det tydliggöras att ett lämpligt arbete under de första 100 dagarna ska vara geografiskt och kompetensmässigt rimligt för den sökande. I dag kan man bli av med sin ersättning för att man tackar nej till ett arbete i en helt annan del av landet och i en bransch man tidigare aldrig arbetat i. Förutom de personliga uppostringar detta kan leda till innebär det också en ökad risk för matchningsproblematik på arbetsmarknaden.

Vad som ovan anförts om 100-dagarsregeln bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:A13 (SD) yrkande 1 bör bifallas.

10. Villkor för ersättning, punkt 5 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 11–14 och 21–23 samt avslår motionerna

2012/13:A13 av Sven-Olof Sällström och Erik Almqvist (båda SD) yrkande 1,

2012/13:A267 av Jörgen Hellman m.fl. (S) och

2012/13:A372 av Lena Hallengren (S).

Ställningstagande

Ett växande problem på senare år är att allt fler har en så lös anknytning till arbetsmarknaden att de också har svårt att uppfylla villkoren i arbetslöshetsförsäkringen. För att så många som möjligt ska omfattas av inkomsttryggheten bör därför regelverket förbättras på en rad områden.

Arbetsvillkoret

De skärpningar som gjordes av arbetsvillkoret 2007 innebär att det numera är mycket svårt för deltids- och visstidsanställda att kvalificera sig till ersättning. För en person med en 50-procentig tjänst räcker det med att vara frånvarande en dag från arbetet för att gå miste om rätten till ersättning. I sektorer där normalarbetstiden är kortare än 40 timmar per vecka, vilket exempelvis är vanligt inom vård och omsorg, är det omöjligt att uppfylla arbetsvillkoret om man har en 50-procentig tjänst.

Eftersom kvinnor är överrepresenterade både bland deltidsarbetande och visstidsanställda är detta snäva arbetsvillkor strukturellt diskriminerande mot kvinnor. Men också andra grupper drabbas oproportionerligt hårt av det skärpta arbetsvillkoret. IAF konstaterade i rapporten Effekter av förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen (2007:8) att de ”som har påverkats mest av höjningen av antal timmar är enligt arbetslöshetskassorna yngre sökande som är nyutbildade på arbetsmarknaden, deltidsarbetande (framför allt kvinnor), så kallade timanställda vikarier samt de som beviljats halv sjukersättning från Försäkringskassan”. Ytterligare en liten, men särskilt utsatt, grupp i sammanhanget är kulturarbetarna vars möjligheter till trygga fasta anställningar är mycket små.

Utgångspunkten vid en översyn av arbetsvillkoret bör vara att utformningen är så generös att det finns marginaler för sjukfrånvaro även för deltidsarbetande och visstidsanställda och att strukturell diskriminering av kvinnor undviks.

Medlemsvillkoret

Utformningen av medlemsvillkoret bör noggrant avvägas med hänsyn till de rådande villkoren för olika grupper på arbetsmarknaden. Medlemsvillkoret måste utformas med hänsyn både till faktiska uppsägningstider och till de allt vanligare visstidsanställningarna. En översyn av medlemsvillkoret bör utgå från att det inte får vara så kort att det lönar sig att stå utanför försäkringen till dess en uppsägning är ett faktum, men att det inte heller ska utestänga unga, som sällan erbjuds mer än korta visstidsanställningar, från möjligheten till inkomstrelaterad ersättning.

Överhoppningsbar tid

Studier bör i ökad utsträckning kunna utgöra överhoppningsbar tid. Arbetslösa uppmanas att studera för att få bättre utsikter på arbetsmarknaden; samtidigt kan den som nu följer det rådet tappa rätten till arbetslöshetsersättning. Därför borde studier på minst halvtid vara överhoppningsbar tid. En relevant jämförelse är sjukdom där styrkt sjukdom på minst halvtid är överhoppningsbar tid. Reglerna i ALF bygger på att studier är något som bedrivs i ungdomen, före inträdet på arbetsmarknaden. I dagens Sverige är studier något återkommande under en stor del av livet. Den som funderar på att studera i framtiden kan med dagens regler förvägras arbetslöshetsers-

sättning, även om planerna ligger en bra bit in i framtiden. Arbetslöshetskassorna bryr sig oftast inte om planerade studier längre bort än någon termin eller något år, men tolkningarna är oklara. Reglerna i ALF bör utformas för att premiera, inte som i dag försvåra, livslångt lärande.

Före den 5 februari 2001 fanns ingen begränsning för hur lång den överhoppningsbara tiden fick vara. I dag gäller fyra olika regler beroende på orsaken till att den sökande varit förhindrad att arbeta. Det är svårt att finna övertygande skäl till att en person som varit föräldraledig eller heltidsstuderande ska anses ha mindre arbetsmarknadsanknytning än en person som under samma tid har varit sjuk eller följt med sin partner under dennes utlandstjänstgöring. Lika regler bör gälla för alla former av överhoppningsbar tid. Rättvisast och enklast vore det om begränsningen av den överhoppningsbara tiden togs bort permanent. Om inte detta är möjligt är det rimligt att begränsningen blir densamma för alla typer av överhoppningsbar tid. Den överhoppningsbara tiden bör då vara så lång att den inte diskriminerar och straffar ut grupper av människor. Begränsningen bör tas bort alternativt göras lika lång för alla typer av överhoppningsbar tid.

Rätten att begränsa sitt sökande

Möjligheten att begränsa sitt sökområde geografiskt är viktig framför allt för den enskilde och i förekommande fall dennes familj, men också för orter på landsbygden som redan är drabbade av utflyttning. Att från dag ett av arbetslöshet tvingas vara beredd att flytta oavsett livssituation är ovärdigt. Att tvingas slita upp sin familj och lämna sin sociala gemenskap eller bli långpendlare med allt vad det innebär är oerhört socialt och psykiskt pressande. I synnerhet för familjer med två arbetande vuxna och barn är ett sådant beslut mycket komplicerat och omfattar stora ekonomiska risker och svåra prioriteringar. Det är därför rimligt att den som drabbats av arbetslöshet i första hand ska kunna koncentrera sig på att åter etablera sig på den lokala arbetsmarknaden.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen sin mening att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag som ger arbetslösa rätt att begränsa sitt arbetssökande under de första 100 dagarna. Det har regeringen ännu inte gjort. Regeringen bör därför snarast återkomma med ett sådant förslag.

Lämpligt arbete

Kravet att söka ett lämpligt arbete i hela Sverige är tufft. Kravet att ta arbete utomlands är fullständigt orimligt. Ingen ska av ekonomiska skäl vara tvungen att flytta utomlands för att inte förlora den ersättning som man kvalificerat sig för. Det innebär en alltför stor förändring av livssituationen med konsekvenser ur en rad aspekter – ett annat arbetsrättsligt system, andra regler för socialförsäkringar, helt andra villkor för barnfamiljer vad gäller barnomsorg och skolor, förlorad kontakt med släktingar och vänner, ett nytt språk – för att det ska vara rimligt att betrakta ett arbete

utomlands som lämpligt arbete. Däremot ska naturligtvis Arbetsförmedlingen informera om arbeten utomlands för den som frivilligt kan tänka sig att emigrera för att få en anställning.

En särskild fråga i sammanhanget är om arbete i försvaret ska betraktas som lämpligt arbete. Arbetsförmedlingen och Försvarmakten har kommit överens om att ingen ska anvisas arbete i försvaret. Det är dock inte lämpligt med en lösning som bara bygger på en överenskommelse mellan dessa myndigheter, något som kan ändras från den ena dagen till den andra. Frågan bör regleras rättsligt. Regeringen bör därför ta initiativ till att föra in bestämmelser om arbete utomlands i allmänhet och inom Försvarmakten i synnerhet i de föreskrifter som reglerar lämpligt arbete.

Förlängd ersättningsperiod

I dag saknas möjligheten att få ersättningsperioden förlängd efter 300 dagar. Det finns dock situationer då en förlängning är det mest rationella. Det kan t.ex. gälla personer som genomgått en arbetsmarknadsutbildning som gör det möjligt för dem att söka nya typer av arbeten men som hänvisas till jobb- och utvecklingsgarantin i stället för jobbsökande eftersom de har gjort av med de 300 ersättningsdagarna. Det är väsentligt att reglerna i arbetslöshetsförsäkringen är utformade så att de inte i praktiken sätter upp hinder för den enskilde att få en varaktig anställning efter arbetslösheten. Därför bör det i vissa situationer finnas möjlighet till ytterligare en ersättningsperiod.

Vad som ovan anförts om villkoren för rätt till ersättning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:A304 (V) yrkandena 11–14 och 21–23 bör bifallas.

11. Neutralare och enklare regelverk, punkt 6 (S)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S) och Johan Andersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:A356 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 4 och avslår motion 2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 15, 16, 19 och 20.

Ställningstagande

Sverige har i dag, jämfört med andra länder, en hög andel unga medlemmar i fackföreningar. När man är ny i arbetslivet är risken stor att man blir utnyttjad och t.ex. får fel lön; det visar inte minst LO:s satsning på

jourtelefon för ungdomar. Med anledning av ungdomars sämre förhållanden på arbetsmarknaden gällande anställningstrygghet och tillfälliga anställningar är ett fackföreningsmedlemskap och ett medlemskap i en arbetslöshetskassa av största vikt.

Höga avgifter och tuffare inträdesvillkor drabbar unga särskilt hårt. Låga löner, deltider och otrygga anställningar gör att många inte kommer in i arbetslöshetsförsäkringen eller att man tvingas välja bort den. För dem som trots allt är med och betalar lika mycket som alla andra gäller andra och sämre regler. Unga får snabbare avtrappning och lägre ersättningsnivåer än övriga i försäkringen. Vi anser att det är oanständigt och oacceptabelt.

Vad som ovan anförts om hur ungdomar diskrimineras i dagens arbetslöshetsförsäkring bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:A356 (S) yrkande 4 bör bifallas.

12. Neutralare och enklare regelverk, punkt 6 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkandena 15, 16, 19 och 20 samt avslår motion

2012/13:A356 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

Beräkning av normalinkomst och normalarbetstid

Med dagens regler beräknas normalarbetstiden med utgångspunkt i den genomsnittliga arbetstiden under en ramtid av tolv månader. Det innebär att en person som har en visstidsanställning på heltid som varar i sex månader får en ersättning som är beräknad för en halvtidstjänst. Det är en orimlig ordning i en situation då olika visstidsanställningar blivit allt vanligare. Bland ungdomar är olika slag av visstidsanställningar i dag den vanligaste anställningsformen och ofta det enda som står till buds.

Den ökande andelen visstidsanställningar på arbetsmarknaden är ett problem, och Vänsterpartiet har ett antal förslag på hur fler ska kunna erbjudas trygga, fasta anställningar. Men självklart måste det finnas möjligheter att ta in vikarier och anställa personer under begränsade tidsperioder om det finns skäl för det. Då är det också rimligt att de som utför dessa tids-

begränsade jobb ges en möjlighet att kvalificera sig till en skälig ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Normalarbetstiden bör beräknas så att den inte diskriminerar deltids- och visstidsanställda.

Reglerna för beräkning av normalarbetstid och normalinkomst måste också förenklas. I normalfallet bör beräkningen göras utifrån den anställdes avtalade arbetstid och lön. Dagens regler för beräkning av normalarbetstid och normalinkomst är mycket komplicerade. De bör förenklas av rättssäkerhets- och effektivitetsskäl. Medlemmen bör ha någon möjlighet att bedöma vilken ersättning hon eller han kommer att få. Det är inte rimligt att arbetslöshetskassorna tvingas begära kompletteringar och sitta och räkna på detaljer som i liten utsträckning påverkar utfallet. Det bör också bli enklare för arbetsgivarna att fylla i arbetsgivarintygen rätt.

En utgångspunkt bör vara att för de allra flesta, åtminstone 80 procent, ska beräkningen göras utifrån medlemmens avtalade arbetstid och lön. "Normal" frånvaro – kortare sjukperioder eller vård av sjukt barn, enstaka obetalda semesterdagar för en nyanställd (kanske med semesterersättning från tidigare jobb), enstaka dagar med tjänstledighet (t.ex. för en begravning eller flytt) – ska inte behöva utredas av arbetslöshetskassan. Det svåra är var man drar gränsen för vad som är normalt. En möjlighet kunde vara att frånvaro mindre än 100 timmar för den som varit heltidsanställd i ett år inte behöver redovisas av arbetsgivaren. För månader där arbetsvillkoret är uppfyllt bör sedan inget avdrag göras för dagar med sjukdom, föräldrapenning eller politiska och fackliga uppdrag.

Förtida uttag av pension

För den som gör ett förtida uttag av pensionen görs pensionsavdrag från en dagpenning som är 65 procent av normalinkomsten. Denna 65-procentsberäkning härrör från ATP-systemet. Pensionen beräknades då bli 65 procent av lönen. Förmodligen var resonemanget att den som valt att pensionera sig inte skulle få bättre inkomst genom arbetslöshetsförsäkringen. Med dagens pensionssystem, där man kan ta ut delar av pensionen, blir förhållandet annorlunda. Omräkningen till 65 procent slår hårt mot dem som tar ut en liten del av pensionen (t.ex. premiepensionen) och har en låg normalinkomst. Den som har en hög normalinkomst får högsta dagpenning även med 65-procentig ersättningsnivå och får ett pensionsavdrag på några kronor. Den som däremot har en låg normalinkomst kan få ersättningen sänkt med 100 kronor per dag för en premiepension på 100 kronor per månad. Det är svårt att se rimligheten i att pensionsavdrag ska göras för den som av sagt sig sin pension. Dessa regler måste därför anpassas till hur pensionssystemet fungerar i praktiken. Pensionsavdrag bör göras utan omräkning av dagpenningen, och för den som blivit beviljad förtida uttag men inte tar ut pension bör inget pensionsavdrag göras.

Neutralitet i förhållande till ålder och familjesituation

Arbetslöshetsförsäkringen ska ge ersättning som baseras på den tidigare löneinkomsten. Regeringen åldersdiskriminerar ungdomar. Trots att de betalar samma avgift som äldre får de en kortare ersättningsperiod. De särskilda undantagen för föräldrar till barn under 18 år är också en främmande fågel i ett inkomstbortfallsbaserat försäkringssystem. Arbetslöshetsförsäkringen ska inte vara utformad så att den diskriminerar unga. Försäkringen ska vara neutral i förhållande till ålder och familjesituation.

Vad som ovan anförts om förändringar i försäkringens regelverk i syfte att göra det neutralare och enklare bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:A304 (V) yrkandena 15, 16, 19 och 20 bör bifallas.

13. Förtroendevaldas ersättning, punkt 7 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 18 och avslår motionerna

2012/13:A290 av Jörgen Hellman m.fl. (S),

2012/13:A316 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (S) och

2012/13:A344 av Helén Pettersson i Umeå m.fl. (S).

Ställningstagande

Att människor har möjlighet att utan negativa konsekvenser för sin ekonomi ta på sig politiska och fackliga förtroendeuppdrag är en bärande del av demokratin i samhället och i arbetslivet. Med de nuvarande reglerna för hur normalarbetstid och normalinkomst beräknas i arbetslöshetsförsäkringen missgynnas de som har sådana uppdrag på deltid. Det förhållandet kan leda till att människor avstår från att ta på sig fackliga eller politiska uppdrag för att inte utsätta sig för risken att gå miste om sin arbetslöshetsersättning. Reglerna måste därför åtgärdas.

För det stora flertalet fackligt och politiskt förtroendevalda som uppfyller arbetsvillkoret i sin anställning men i dag får en låg normalinkomst och normalarbetstid på grund av tjänstledighet menar vi att normalinkomsten och normalarbetstiden ska beräknas utifrån anställningen. Avdrag ska inte göras för frånvaro på grund av det fackliga eller politiska uppdraget. Uppdraget kommer i sådana fall inte att påverka ersättningsrätten. För dem som är fackligt eller politiskt förtroendevalda på heltid, eller en betydande del av sin heltid, menar vi att uppdraget ska jämföras med arbete. Dessa

förtroendevalda kan annars ha svårt att uppfylla arbetsvillkoren. Regeln gör att arbetsvillkoret kan uppfyllas genom uppdraget. I syfte att stärka fackligt och politiskt förtroendevaldas rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen bör nya regler utarbetas med utgångspunkt i detta.

Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:A304 (V) yrkande 18 bör bifallas.

14. Ersättning i vissa särskilda fall, punkt 8 (S)

av Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S) och Johan Andersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A246 av Krister Örnfjäder (S) och

avslår motionerna

2012/13:A221 av Hans Rothenberg (M),

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 17,

2012/13:A325 av Sven-Erik Bucht (S) och

2012/13:A334 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S).

Ställningstagande

Förra året utnyttjade den svenska befolkningen försörjningsstöd i högre grad än tidigare, något som kan utläsas ur resultatredovisningen i regeringens egen budgetproposition (prop. 2012/13:1 Förslag till statens budget för 2013, finansplan och skattefrågor s. 372). Nära 100 000 personer mellan 20 och 64 år fick förra året ekonomiskt bistånd från kommunerna. Det är nästan 17 000 fler än när allianspartierna kom till makten. Samtidigt som fler tvingades leva på kommunalt försörjningsstöd minskade antalet personer som fick arbetslöshetsersättning till 88 000 personer.

Denna utveckling kan inte fortsätta utan måste brytas. Staten måste härta ett större ansvar, så att inte kommunerna lämnas att lösa ett problem som staten traditionellt och lagstiftningsmässigt har tagit ett stort ansvar för.

Vad som ovan anförts om ekonomiskt bistånd och arbetslöshetsersättning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:A246 (S) bör bifallas.

15. Ersättning i vissa särskilda fall, punkt 8 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A221 av Hans Rothenberg (M) och

avslår motionerna

2012/13:A246 av Krister Örnfjäder (S),

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 17,

2012/13:A325 av Sven-Erik Bucht (S) och

2012/13:A334 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S).

Ställningstagande

En period av arbetslöshet kan av vissa ses som en möjlighet att via egenanställning pröva en affärsidé som man länge gått och funderat på men tidigare inte haft tid och möjlighet att utveckla. Detta är naturligtvis något som man från statens sida bör stödja och uppmuntra.

Dagens otydliga regelverk, särskilt rörande arbetslöshetsförsäkringen, skapar dock otrygghet och medför att många väljer att avstå ifrån att utveckla sina affärsidéer. Regeringen bör därför se över egenanställningens möjligheter att bidra till en stärkt arbetslinje.

Vad som ovan anförts om egenanställningens möjligheter att bidra till en stärkt arbetslinje bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:A221 (M) bör bifallas.

16. Ersättning i vissa särskilda fall, punkt 8 (V)

av Ali Esbati (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V) yrkande 17 och

avslår motionerna

2012/13:A221 av Hans Rothenberg (M),

2012/13:A246 av Krister Örnfjäder (S),

2012/13:A325 av Sven-Erik Bucht (S) och

2012/13:A334 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S).

Ställningstagande

Rätten att kombinera ersättning från arbetslöshetsförsäkringen med inkomster från en bisyssla är viktig för människors möjligheter att ha en fot kvar i arbetslivet, även om de förlorar det jobb de har sin huvudsakliga försörjning ifrån. En bisyssla kan också vara vägen in i ett nytt yrke för en person som drabbas av arbetslöshet.

Inte minst för yrkesutövare i kultursektorn kan möjligheten att behålla en bisyssla vara helt avgörande för att kunna ta jobb inom sitt egentliga yrke. I en bransch där fasta jobb är mycket ovanliga kan en bisyssla vara en nödvändig ankarpunkt för att knyta kontakter som kan leda till mer varaktiga jobb inom det egna yrket. Att tvingas välja mellan en sådan bisyssla och ersättning från arbetslöshetsförsäkringen är kontraproduktivt om målet är att gynna försörjning genom eget arbete.

Regelverket för godkända bisysslor bör därför vara generöst. Dagens regler kräver att en bisyssla ska ha utförts i minst tolv månader för att godkännas i kombination med ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Det är ett för högt ställt krav mot bakgrund av hur arbetsmarknaden ser ut för framför allt kulturarbetare. Kravet på hur länge en bisyssla ska ha utförts bör sänkas från minst tolv månader till minst sex månader.

Vad som ovan anförts om bisyssla bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2012/13:A304 (V) yrkande 17 bör bifallas.

Särskilt yttrande

Villkor för ersättning, punkt 5 (S)

Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S) och Johan Andersson (S) anför:

Regelverken inom arbetsmarknadspolitiken och utbildningspolitiken måste reformeras. Att omskola sig eller på annat sätt vidareutbilda sig ska inte bestraffas. Regelverket för arbetslöshetsförsäkringen måste vara utformat på ett sådant sätt att utbildning premieras. Den som väljer att förstärka sin utbildning när det inte går att få jobb med den tidigare kompetensen, exempelvis genom att omskola sig från industriarbetare till undersköterska, ska inte hamna i ett sämre läge när hon eller han kommer tillbaka till arbetsmarknaden.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2012/13:12 Åtgärder inom arbetslöshetsförsäkringen m.m.:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknads-politiska verksamheten.

Följdmotionerna

2012/13:A13 av Sven-Olof Sällström och Erik Almqvist (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra 100-dagarsregeln så att arbetslösa kan begränsa sitt arbetssökande till geografiskt och kompetensmässigt närområde.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förtydligande om anmälan om ändrade förhållanden.
3. Riksdagen beslutar att anmälan om ändrade förhållanden ska ske så snart som möjligt och senast 30 dagar efter det att den sökande fick kännedom om förändringen.
4. Riksdagen beslutar att avslå regeringens föreslagna 66 § i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, till förmån för nuvarande bestämmelser.

2012/13:A14 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

Riksdagen avslår regeringens lagförslag i proposition 2012/13:12 såvitt avser punkterna 2 och 3 och punkt 1 med undantag för 43 §.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Fi303 av Åsa Romson m.fl. (MP):

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om förändringar i arbetslöshetsförsäkringen.

2012/13:A203 av Anders Andersson (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra arbetslöshetsförsäkringen allmän och obligatorisk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anknyta taket i a-kassan till prisbasbeloppet.

2012/13:A221 av Hans Rothenberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över egenanställningens möjligheter att bidra till en stärkt arbetslinje.

2012/13:A246 av Krister Örnfjäder (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten måste ta ett större ansvar för sjuka och arbetslösa.

2012/13:A248 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att slå vakt om våra gemensamma trygghetsförsäkringar.

2012/13:A260 av Staffan Danielsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utvärdera de differentierade avgifterna i a-kassan m.m.

2012/13:A265 av Lennart Axelsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett bra ekonomiskt stöd vid arbetslöshet.

2012/13:A267 av Jörgen Hellman m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att a-kassans regelverk bör ändras så att ersättningarna inte uteblir för en person som omskolar sig för att ta ett nytt jobb.

2012/13:A290 av Jörgen Hellman m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslöshetsersättningen och arbetsmarknadspolitiken.

2012/13:A292 av Erik Almqvist och Sven-Olof Sällström (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att a-kassan ska vara en obligatorisk inkomstförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att a-kassan ska skötas och administreras av Försäkringskassan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska utreda möjligheten att finansiera a-kassan genom skatt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka a-kassans servicegrad och drastiskt minska handläggningstiderna.

2012/13:A304 av Josefin Brink m.fl. (V):

9. Riksdagen begär att regeringen snarast ändrar direktiven till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen i enlighet med vad som anförs i motionen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utgångspunkten för en översyn av arbetslöshetsförsäkringen ska vara att det även i fortsättningen ska vara frivilligt att vara medlem i en a-kassa och att arbetslöshetsförsäkringen ska vara solidariskt finansierad.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utgångspunkten vid en översyn av arbetsvillkoret bör vara att utformningen ska vara så generös att det finns marginaler för sjukfrånvaro även för deltidsarbetande och visstidsanställda och att strukturell diskriminering av kvinnor undanröjs.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn av medlemsvillkoret bör utgå från att det inte får vara så kort att det lönar sig att stå utanför försäkringen till dess en uppsägning är ett faktum, men att det inte heller ska utestänga unga, som sällan erbjuds mer än korta visstidsanställningar, från möjligheten till inkomstrelaterad ersättning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begränsningen av den överhoppningsbara tiden bör tas bort permanent alternativt göras lika lång för alla typer av överhoppningsbar tid.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att villkoren för att få räkna studier som överhoppningsbar tid bör utformas för att premiera, inte som i dag försvåra, livslångt lärande.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att normalarbetstiden bör beräknas så att den inte diskriminerar deltids- och visstidsanställda.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att beräkningen av normalinkomst och normalarbetstid bör förenklas.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kravet att en bisyssla ska ha utförts i minst tolv månader för att godkännas i kombination med arbetslöshetsersättning bör sänkas.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nya regler i syfte att stärka fackligt och politiskt förtroendevaldas rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen bör utarbetas.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pensionsavdrag bör göras utan omräkning av dagpenningen och att för den som blivit beviljad förtida uttag men inte tar ut pension bör inget pensionsavdrag göras.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetslöshetsförsäkringen inte ska vara utformad så att den diskriminerar unga och vara neutral i förhållande till ålder och familjesituation.
21. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med lagförslag som ger arbetslösa rätt att begränsa sitt arbetssökande under de första 100 dagarna.
22. Riksdagen begär att regeringen tar initiativ till att, i enlighet med vad som anförs i motionen, föra in bestämmelser om arbete utomlands i allmänhet och inom Försvarmakten i synnerhet i de föreskrifter som reglerar lämpligt arbete.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det är väsentligt att reglerna i arbetslöshetsförsäkringen är utformade så att de inte i praktiken sätter upp hinder för den enskilde att få en varaktig anställning efter arbetslösheten och att det därför i vissa situationer bör finnas möjlighet till en ytterligare ersättningsperiod.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett förutsägbart system för utjämningsavgifter respektive utjämningsbidrag mellan a-kassorna bör införas.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansvaret för aktivitetsstödet bör föras över till a-kassorna.

2012/13:A316 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fackliga förtroendeuppdrag och a-kassa.

2012/13:A319 av Staffan Danielsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett statligt huvudmannaskap för Alfakassan.

2012/13:A324 av Anna Wallén m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av arbetslöshetsförsäkringen.

2012/13:A325 av Sven-Erik Bucht (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ha rätt till inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning vid arbete i annat EU-land.

2012/13:A334 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten till a-kasseersättning vid tre fjärdedels sjukersättning.

2012/13:A344 av Helén Pettersson i Umeå m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om a-kassans regler för arbetslösa med politiska förtroendeuppdrag.

2012/13:A356 av Hannah Bergstedt m.fl. (S):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en icke-diskriminerande a-kassa.

2012/13:A372 av Lena Hallengren (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om deltidsarbete och deltidsstämpling.

2012/13:A381 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheten att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

2012/13:A384 av Erik Almqvist (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att a-kassan ska vara en obligatorisk inkomstförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att a-kassan ska skötas och administreras av Försäkringskassan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska utreda möjligheten att finansiera a-kassan genom skatt.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring¹

dels att 44, 45 a och 66 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 45 a och 66 §§ ska utgå,

dels att nuvarande 11 och 70 §§ ska betecknas 44 och 66 §§,

dels att 9, 10, 43, 45, 46, 47, nya 44 och 66 §§ samt rubrikerna närmast före 43, 46 och 47 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas nio nya paragrafer, 9 a, 11, 43 a, 43 b, 44 a, 46 a, 46 b, 47 b och 47 c §§, samt närmast före nya 66 § en ny rubrik av följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas nya rubriker närmast före 48 § som ska lyda "Utfärdande av intyg" och närmast före 67 § som ska lyda "Särskilda bestämmelser".

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*9 §²

Rätt till ersättning vid arbetslöshet har sökande som

1. är *arbetsföra* och *oförhindrade* att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,

2. är *beredda att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte anmält hinder som kan godtas av arbetslöshetskassan,*

3. är *anmälda som arbetsökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,*

Rätt till ersättning vid arbetslöshet har *en* sökande som

1. är *arbetsför* och *oförhindrad* att åta sig arbete för en arbetsgivares räkning minst 3 timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,

2. är *anmäld som arbetsökande hos den offentliga arbetsförmedlingen, och*

3. *även i övrigt står till arbetsmarknadens förfogande.*

¹ Senaste lydelse av

44 § 2000:1460

45 a § 2000:1460

66 § 2002:545

rubriken närmast före 45 a § 2000:1460.

² Senaste lydelse 2007:810.

4. medverkar till att en individuell handlingsplan upprättas i samråd med den offentliga arbetsförmedlingen, och
5. aktivt söker ett lämpligt arbete men inte kan få ett sådant arbete.

Den som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar har inte rätt till ersättning vid fortsatt arbetslöshet.

9 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om

1. sättet en sökande ska vara anmäld hos den offentliga arbetsförmedlingen på, och
2. villkoren för att en sökande ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

10 §³

Ersättning enligt denna lag lämnas inte till en sökande som

1. deltar i utbildning,
2. är permitterad utan lön,
3. är tjänstledig utan lön, eller
4. har rätt till etableringsersättning enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Ersättning enligt grundförsäkringen lämnas inte till personer som enligt 37 § första stycket 2 lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor har uteslutits från medlemskap under en tid av ett år från uteslutningen.

Ersättning enligt grundförsäkringen lämnas inte till personer som enligt 37 § första stycket 2 lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor har uteslutits från medlemskap under en tid av ett år från uteslutningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om undantag från första stycket samt om de villkor för rätt till ersättning som i sådana fall ska gälla.

11 §

En sökande som avvisar en anvisning till jobbgarantin för ungdomar har inte rätt till ersättning.

³ Senaste lydelse 2010:2030.

Avstängning från rätt till ersättning

Den sökande skall stängas av från rätt till ersättning under tid som anges i 44 §, om den sökande

1. lämnat sitt arbete utan giltig anledning, eller

2. skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande.

Varning och avstängning från rätt till ersättning

43 §⁴

En sökande ska varnas om han eller hon

1. utan godtagbart skäl inte medverkat till att upprätta en individuell handlingsplan,

2. utan godtagbart skäl inte lämnat en aktivitetsrapport till den offentliga arbetsförmedlingen inom utsatt tid,

3. utan godtagbart skäl inte besökt eller tagit kontakt med den offentliga arbetsförmedlingen eller en kompletterande aktör vid överenskommen eller på annat sätt beslutad tidpunkt,

4. utan godtagbart skäl inte sökt anvisat lämpligt arbete, eller

5. inte aktivt sökt lämpliga arbeten.

Om sökanden missköter arbets sökandet enligt första stycket vid upprepade tillfällen inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon stängas av från rätt till ersättning.

Avstängningstiden ska vara 1 ersättningsdag vid det andra tillfället, 5 ersättningsdagar vid det tredje tillfället och 10 ersättningsdagar vid det fjärde tillfället. Vid ett femte fall av misskötsamhet under ersättningsperioden, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

43 a §

En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 5 ersättningsdagar, om han eller hon utan godtagbart skäl

1. avvisat ett erbjudet lämpligt arbete,

2. genom sitt uppträdande

⁴ Senaste lydelse 2000:1460.

uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd, eller

3. avvisat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Om sökanden förlänger tid i arbetslöshet enligt första stycket i anslutning till eller inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon stängas av från rätt till ersättning i 10 ersättningsdagar vid det andra tillfället och i 45 ersättningsdagar vid det tredje tillfället. Om något sådant förhållande upprepas en fjärde gång under samma ersättningsperiod, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

43 b §

En sökande ska stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar, om han eller hon

1. utan giltig anledning lämnat sitt arbete,

2. på grund av otillbörligt uppförande skilts från sitt arbete,

3. utan giltig anledning lämnat ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas, eller

4. uppträtt på ett sådant sätt att den offentliga arbetsförmedlingen återkallat en anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas.

Den sökande ska dock stängas av i 20 ersättningsdagar om det är sannolikt att arbetet skulle ha varat högst 10 dagar eller om programmet skulle ha pågått i högst 10 dagar.

Om sökanden orsakar sin arbetslöshet enligt första stycket en andra gång i anslutning till eller inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon på nytt stängas av från rätt till ersättning enligt första eller andra stycket.

Om något sådant förhållande upprepas en tredje gång under samma ersättningsperiod, har sökanden inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

11 §

Erbjudet arbete skall anses lämpligt, om

1. det inom ramen för tillgången på arbetstillfällen tagits skälig hänsyn till den sökandes förutsättningar för arbetet samt andra personliga förhållanden,

2. anställningsförmånerna är förenliga med de förmåner som arbetstagare får som är anställda enligt kollektivavtal eller, om kollektivavtal inte finns, är skäliga i förhållande till de förmåner arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer får vid jämförliga företag,

3. arbetet inte hänför sig till en arbetsplats där arbetskonflikt råder till följd av stridsåtgärder som är lovliga enligt lag och kollektivavtal, och

4. förhållandena på arbetsplatsen motsvarar vad som anges i författning eller myndighets föreskrifter om åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om lämpligt arbete.

44 §⁵

Ett arbete ska anses lämpligt, om

1. det inom ramen för tillgången på arbetstillfällen tagits skälig hänsyn till den sökandes förutsättningar för arbetet och andra personliga förhållanden,

2. anställningsförmånerna är förenliga med de förmåner som arbetstagare får som är anställda enligt kollektivavtal eller, om kollektivavtal inte finns, är skäliga i förhållande till de förmåner arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer får vid jämförliga företag,

3. arbetet inte hänför sig till en arbetsplats där arbetskonflikt råder till följd av stridsåtgärder som är lovliga enligt lag och kollektivavtal, och

4. förhållandena på arbetsplatsen motsvarar vad som anges i författning eller myndighets föreskrifter om åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om lämpligt arbete.

44 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl och giltig anledning enligt 43–43 b §§.

⁵ Senaste lydelse av tidigare 11 § 2000:627.

45 §⁶

Inträffar under avstängningstiden sådant förhållande som avses i 43 §, beräknas ny avstängningstid i enlighet med bestämmelserna i 44 §, om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden.

En sökande som har stängts av från ersättning två gånger inom samma ersättningsperiod på grund av att han eller hon har lämnat sitt arbete utan giltig anledning eller skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande har, om sådant förhållande inträffar en tredje gång inom samma ersättningsperiod, inte rätt till ersättning förrän han eller hon därefter på nytt uppfyllt ett arbetsvillkor.

Avstängningstiden skall räknas från den dag då det förhållande som anges i 43 § inträffat.

I avstängningstiden ingår dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha lämnats, om avstängningen inte hade skett. Detsamma gäller dagar när den sökande utfört förvärvsarbete.

Avstängningstiden ska räknas från och med den dag då det förhållande som anges i 43–43 b §§ inträffat. Upprepas under pågående avstängningstid ett förhållande som medför avstängning på nytt, ska den nya avstängningstiden inledas vid utgången av den föregående avstängningstiden.

En avstängning får inte pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från det avstängningsgrundande förhållandet. Om ny grund för avstängning inträffar under pågående avstängningstid, får avstängningen med anledning av det nya avstängningsgrundande förhållandet inte pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från utgången av den föregående avstängningstiden.

Gemensam bestämmelse om avstängning och nedsättning⁷

Bestämmelserna i 43 § och 45 a § första stycket 1 om arbete ska tillämpas i fråga om arbetsmarknadspolitiska program för vilka aktivitetsstöd lämnas. Bestämmelserna i 44, 45 och 45 a §§ ska då gälla i tillämpliga

Frånkännande av rätt till ersättning

46 §⁸

Den som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till en arbetslöshetskassa om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till

⁶ Senaste lydelse 2000:1460.

⁷ Senaste lydelse 2000:1460.

⁸ Senaste lydelse 2012:413.

delar.

ersättning, ska fränkännas rätt till ersättning. Den som är medlem i kassan får dock fränkännas rätt till ersättning endast om kassan vid prövning enligt 37 § första stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor har funnit att han eller hon inte ska uteslutas som medlem.

Den arbetslöshetskassa till vilken uppgifterna enligt första stycket har lämnats eller skulle ha lämnats ska besluta om fränkännande, även om den som berörs har utträtt ur kassan.

46 a §

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning ska avse minst 45 och högst 195 ersättningsdagar.

46 b §

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning gäller från och med den dag då arbetslöshetskassan inledde utredning av det förhållande som ligger till grund för beslutet. I beslutet ska denna tidpunkt anges.

Ersättning får betalas ut på nytt först sedan den sökande har utfört förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§ under 80 dagar från den tidpunkt som avses i första stycket.

Ansökan om ersättning och utfärdande av intyg

Ansökan om ersättning görs hos arbetslöshetskassan. Till ansökan skall fogas intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den sökandes ersättningsrätt. Kan ett sådant intyg bara skaffas

Ansökan om ersättning

47 §⁹

En ansökan om ersättning ges in till och prövas av arbetslöshetskassan. Den sökande ska lämna de uppgifter som behövs för bedömningen av hans eller hennes rätt till ersättning. Sökanden ska intyga på heder och samvete att lämnade uppgifter är riktiga och

⁹ Senaste lydelse 2002:545.

med stora svårigheter, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt. Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Intyg och övriga uppgifter skall förvaras bland kassans handlingar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan om ersättning hos arbetslöshetskassan.

fullständiga samt anmäla ändrade förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning.

Till ansökan ska bifogas ett intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden och de uppgifter i övrigt som behövs för att bedöma hans eller hennes rätt till ersättning. Om det medför stora svårigheter för sökanden att skaffa ett intyg, får han eller hon styrka uppgifterna på något annat sätt. Arbetsgivaren ska på begäran utfärda intyget på en särskild blankett.

Intyg och övriga uppgifter ska förvaras bland kassans handlingar.

47 b §

En anmälan om ändrade förhållanden enligt 47 § första stycket ska göras så snart som möjligt och senast 14 dagar efter det att den sökande fick kännedom om förändringen.

47 c §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den ansökan och särskilda blankett som avses i 47 §.

Innehållande av ersättning

70 §

Om det finns sannolika skäl att anta att den sökande kommer att stängas av från rätten till ersättning eller att ersättningen kommer att sättas ned, får en

66 §¹⁰

En arbetslöshetskassa får besluta att tills vidare hålla inne ersättning till en sökande, om det finns sannolika skäl att anta att han eller hon

¹⁰ Senaste lydelse av tidigare 70 § 2009:11.

arbetslöshetskassa besluta att ersättningen ska hållas inne eller lämnas med ett lägre belopp till dess beslut i ärendet om avstängning eller nedsättning fattas.

1. inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning enligt 9 §,

2. inte har rätt till ersättning enligt 11 §,

3. kommer att stängas av från rätt till ersättning enligt 43–43 b §§, eller

4. kommer att fränkännas rätt till ersättning enligt 46 § eller uteslutas som medlem enligt 37 § första stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Ersättning får hållas inne till dess arbetslöshetskassan slutligt prövat frågan om sökandens rätt till ersättning och med högst det belopp som kan komma i fråga i det slutliga beslutet.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

2. För sådant förhållande som har betydelse för fråga om ersättning från en arbetslöshetskassa och som har inträffat före den 1 september 2013 gäller 9, 11, 43–46 §§ och 66 § första stycket i sin äldre lydelse.

3. För sådant förhållande som föranleder avstängning enligt de nya bestämmelserna i 43–43 b §§, räknas avstängningstiden i förekommande fall från utgången av tiden för sådan nedsättning eller avstängning som har beslutats enligt äldre föreskrifter.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

dels att nuvarande 94 a och 94 b §§ ska betecknas 94 f och 94 g §§,

dels att 37, 37 a, 39, 87, 94, 100 och 104 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 94 a § ska sättas närmast före 94 f §,

dels att det i lagen ska införas sju nya paragrafer, 37 b, 37 c och 94 a–94 e §§ samt närmast före 94 § ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Arbetslöshetskassans styrelse ska, om inte särskilda skäl talar mot det, utesluta en medlem som

1. inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde, eller

2. medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift om något förhållande av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning.

Om det finns särskilda skäl ska styrelsen, i stället för att utesluta medlemmen, fränkänna honom eller henne rätten till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Föreslagen lydelse

37 §¹

En medlem i en arbetslöshetskassa som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till medlemskap eller ersättning, ska uteslutas som medlem om inte särskilda skäl talar mot det. Detsamma gäller en medlem som medvetet eller av grov vårdslöshet har låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till kassan om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning.

I 46–46 b §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring finns bestämmelser om fränkännande av rätt till ersättning när arbetslöshetskassan beslutar att medlemmen inte ska uteslutas.

37 a §²

Styrelsen får uppdra åt kassaföreståndaren att fatta beslut i ärenden om uteslutning av en medlem och om fränkännande av rätt till ersättning. Styrelsen får dock inte uppdra åt kassaföreståndaren att fatta beslut i ärenden om omprövning av sådana beslut.

En medlem får uteslutas om han eller hon inte uppfyller och inte heller under de senaste sex månaderna har uppfyllt bestämmelsen i en arbetslöshetskassas stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde.

¹ Senaste lydelse 2009:665.

² Senaste lydelse 2009:1438.

37 b §

Ett beslut om uteslutning av en medlem enligt 37 § gäller från och med den dag då arbetslöshetskassan inledde utredning av det förhållande som ligger till grund för beslutet.

Ett beslut om uteslutning av en medlem enligt 37 a § gäller från och med första dagen i den kalendermånad som följer på beslutet. Om medlemmen har rätt till ersättning vid tidpunkten för beslutet om uteslutning, gäller dock uteslutningen från och med första dagen i den kalendermånad som följer efter den dag då rätten till ersättning upphör.

37 c §

Arbetslöshetskassans styrelse prövar frågor om uteslutning av en medlem och om fränkännande av rätt till ersättning enligt bestämmelser om detta i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. En kassaföreståndare får dock efter uppdrag från styrelsen fatta beslut i sådana ärenden, utom när det gäller omprövning.

39 §

Ett beslut varigenom en medlem uteslutits skall innehålla de skäl som bestämt utgången, om det inte är uppenbart obehövligt. I beslutet skall även anges från och med vilken dag uteslutningen gäller.

Om ett beslut om uteslutning fattas med stöd av 37 § 1 under tid då medlemmen har rätt till ersättning, gäller uteslutningen från och med dagen efter det att medlemmens rätt till ersättning upphör.

Ett beslut om att utesluta en medlem ska innehålla de skäl som har bestämt utgången, om det inte är uppenbart obehövligt. I beslutet ska det även anges från och med vilken dag uteslutningen gäller.

87 §³

För den kompletterande kassan gäller i övrigt bestämmelserna i denna lag med följande undantag.

Bestämmelserna i 1 § andra stycket och 5 § första stycket 2 om kassans verksamhetsområde, bestämmelsen i 3 § om minsta antal medlemmar, bestämmelsen i 8 § om att registrering i vissa fall får vägras samt bestämmelserna i 82–84 §§ om fusion gäller inte.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 a och 94 b §§ om uppgiftsskyldighet, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Det som sägs om medlem i 31 och 61 §§ gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

Bestämmelserna i 3 §, 5 § första stycket 12, 34–47 a §§ samt 60 § om medlemskap, medlemsförteckning, medlemsavgift m.m., i 48–48 b §§ om finansieringsavgift och arbetslöshetsavgift, i 94 f och 94 g §§ om uppgiftsskyldighet, samt i 95–97 §§ och 111–115 §§ om överklagande, omprövning och ändring gäller för de anslutna i stället för medlemmarna. Det som sägs om medlem i 31 och 61 §§ gäller även den som är ansluten till den kompletterande arbetslöshetskassan.

I stället för det som sägs i 17 § tredje stycket gäller för den kompletterande arbetslöshetskassan följande. Till styrelseledamot får utses medlemmar, förtroendevalda eller anställda i de organisationer som är medlemmar i föreningen. Styrelseledamöterna får inte vara styrelseledamöter, kassaföreståndare eller ombud vid föreningsstämma i en annan arbetslöshetskassa.

Bestämmelserna i 51–54 §§ om val av ombud och valda ombud gäller i den kompletterande arbetslöshetskassan på motsvarande sätt ombud som utses av medlemsorganisationerna. För sådana ombud gäller det som sägs i fjärde stycket om styrelseledamot i den kompletterande kassan.

Återbetalning av statsbidrag94 §⁴

Om en arbetslöshetskassa har fått statsbidrag utan att vara berättigad till det eller har fått för stort bidrag, skall kassan betala tillbaka bidraget.

Om någon som har fått arbetslöshetsersättning har orsakat att ersättningen betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska arbetslöshetskassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt. Detsamma gäller när den

³ Senaste lydelse 2009:1438.

⁴ Senaste lydelse 2002:543.

som har fått ersättning från en kassa senare har fått lön eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön för samma tid.

I frågor om återkrav beslutar Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Grundas återkravet på att beslut om ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är felaktigt, får dock statsbidraget återkrävas endast om beslutet om utbetalning av ersättning strider mot den lagen, denna lag eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter.

Vid återkrav får beloppet jämkas eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterges.

Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av 68 d § lagen om arbetslöshetsförsäkring.

94 a §

Om en arbetslöshetskassa har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt.

94 b §

Om det är någon annan än den som har fått ersättningen eller en arbetslöshetskassa som har orsakat att arbetslöshetsersättning betalats ut i strid med denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till någon av dessa lagar, ska kassan betala tillbaka statsbidrag som har betalats ut felaktigt endast om den som fått ersättningen skäligen borde ha insett att han eller hon har fått ersättning obehörigen eller med för högt belopp.

Återbetalningsskyldigheten omfattar dock inte belopp som arbetslöshetskassan har beslutat att efterge med stöd av 68 d §

lagen om arbetslöshetsförsäkring.

94 c §

En arbetslöshetskassa ska, även i andra fall än som anges i 94–94 b §§, betala tillbaka statsbidrag som kassan har fått utan att vara berättigad till det eller har fått med för högt belopp.

94 d §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska besluta att kräva tillbaka statsbidrag från en arbetslöshetskassa om myndigheten vid sin tillsyn finner att förutsättningarna för återbetalningsskyldighet enligt 94–94 c §§ är uppfyllda.

94 e §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får, om en arbetslöshetskassa begär det eller i samband med beslut enligt 94 d §, besluta att delvis befria kassan från återbetalningsskyldighet enligt 94–94 c §§ om det finns särskilda skäl. Om det finns synnerliga skäl, får myndigheten besluta om hel befrielse.

100 §⁵

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen enligt 92 eller 94 § får överklagas av arbetslöshetskassan hos allmän förvaltningsdomstol.

En arbetslöshetskassa får överklaga Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens beslut enligt 92, 94 d och 94 e §§ till allmän förvaltningsdomstol.

104 §⁶

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i frågor som avses i 8, 92 och 94 §§ skall överklagas inom två månader från beslutets dag.

Beslut i frågor som avses i 8, 92, 94 d och 94 e §§ ska överklagas inom två månader från dagen för beslutet.

⁵ Senaste lydelse 2002:543.

⁶ Senaste lydelse 2002:543.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013. Den nya bestämmelsen i 37 § första stycket andra meningen tillämpas inte på sådana förhållanden som har betydelse för rätt till ersättning och som har inträffat före den 1 september 2013.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten att 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

I en arbetsmarknadspolitisk databas får inga andra känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) behandlas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa.

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa och sådana personuppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Detsamma gäller för personuppgifter om sociala förhållanden samt för omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild.

9 §¹

Känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende. Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får dessutom behandlas i en databas om de är nödvändiga för handläggningen av ett ärende.

Personuppgifter om sociala förhållanden och omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Detsamma gäller sådana personuppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2013.

¹ Senaste lydelse 2011:545.